



Jaardocument 2016

Stichting De Hoop
Dordrecht



Jaarverslag De Hoop 2016

Inhoud

| | |
|--|-----------|
| Hoop! | 4 |
| 1. Uitgangspunten van het verslag | 5 |
| 2. Profiel van de organisatie | 5 |
| 2.1 Algemene identificatiegegevens | 5 |
| 2.2 Structuur van het Concern | 5 |
| 2.2.1 Juridische structuur | 5 |
| 2.2.2 Organisatorische structuur | 5 |
| 2.2.3 Besturingsmodel | 6 |
| 2.2.4 Medezeggenschapsstructuur | 6 |
| 2.3 Kerngegevens | 7 |
| 2.3.1 Kernactiviteiten en nadere typering | 7 |
| 2.3.2 Cliënten, capaciteit, productie en opbrengsten | 10 |
| 2.3.3 Werkgebieden | 12 |
| 2.4 Belanghebbenden | 12 |
| 2.4.1 Samenwerkingspartners in ketenzorg | 12 |
| 2.4.2 Gemeenten | 13 |
| 2.4.3 Zorgverzekeraars | 13 |
| 2.4.4 Overheidsinstanties | 13 |
| 2.4.5 Brancheorganisaties | 14 |
| 2.4.6 Internationale samenwerkingspartners | 14 |
| 2.4.7 Internationale platformen waarin De Hoop participeert: | 14 |
| 3. Bestuur, toezicht en bedrijfsvoering | 15 |
| 3.1 Normen voor goed bestuur | 15 |
| 3.2 Raad van Bestuur | 15 |
| 3.2.1 Bezoldiging Raad van Bestuur | 15 |
| 3.3 Toezichthouders | 15 |
| 3.3.1 (Her)benoemingen | 16 |
| 3.3.2 Onafhankelijkheid leden Raad van Toezicht | 16 |
| 3.3.3 Inrichting overleg met de externe accountant | 16 |
| 3.3.4 Vergaderingen en commissies | 17 |
| 3.3.5 Honorering leden van de Raad van Toezicht | 17 |
| 3.4 Wet- en Regelgeving | 17 |
| 4. Beleid, inspanningen en prestaties | 18 |
| 4.1 Missie | 18 |
| 4.2 Samenleving | 18 |
| 4.3 Dag van Hoop 2016 | 18 |
| 4.4 Reorganisatie De Hoop | 18 |
| 4.5 Kenniscentrum Christelijke ggz | 19 |
| 4.6 Algemeen kwaliteitsbeleid | 19 |
| 4.7 Kwaliteitsbeleid ten aanzien van patiënten / cliënten | 19 |
| 4.7.1 Kwaliteit in zorg | 19 |
| 4.7.2 Cliëntenraad | 19 |
| 4.7.2.1 Formeel uitgebrachte <i>gevraagde</i> adviezen vanuit cliëntenraad in 2016 | 20 |
| 4.7.2.2 Formeel uitgebrachte <i>ongevraagde</i> adviezen vanuit cliëntenraad in 2016 | 20 |
| 4.7.3 Klachten | 21 |
| 4.7.4 Stichting Patiëntenvertrouwenspersoon | 22 |
| 4.8 Kwaliteit ten aanzien van medewerkers | 22 |
| 4.8.1 Personeelsbeleid | 22 |

| | |
|---|----|
| 4.8.2 Kwaliteit van het werk en duurzaam ondernemen | 23 |
| 4.9 jeugdwet art. 4.3.1 | 24 |
| 4.10 Financieel beleid | 25 |

Hoop!

In dit jaarverslag verantwoordt De Hoop haar functioneren over het jaar 2016. Zowel zorginhoudelijk, organisatorisch als financieel. 2016 is onder andere het jaar waarin we (letterlijk) continuïteit aan de christelijke ggz hebben willen bieden door een deel van de cliënten en medewerkers van voorheen Cruciaal en STAGG een plek te bieden in onze organisatie. We hebben in 2016 meer cliënten dan ooit mogen helpen en dat is reden tot dankbaarheid!

Ook in het afgelopen jaar mochten we nadenken over de essentie van ons werk. Die vraag naar de essentie kwam naar voren in interne gesprekken maar ook met externe partijen als overheden en verzekeraars. In één van die gesprekken kreeg ik de uitdaging om in één alinea uit te drukken wat De Hoop onderscheidt van andere zorgorganisaties. Ik kwam tot het volgende: “De Hoop wil in navolging van Christus op betrokken en professionele wijze mensen met psychiatrische- en verslavingsproblemen helpen tot herstel te komen in de relatie tot zichzelf, de ander, de schepping en God.” Deze alinea bleek genoeg kapstukken te bevatten voor een goed gesprek over tal van onderwerpen: Wat is navolging? Waarom Christus navolgen? Op welke manier is dit te verhouden tot professioneel werken? Genoeg stof tot nadenken en goede gesprekken.

Maar als de uitdaging is om de essentie van ons werk dan nog korter samen te vatten in maar één woord, dan is het opeens “eenvoudiger” om daar te komen. De essentie van ons werk is:

Hoop!

Mei 2017,

Jaap de Gruijter
voorzitter Raad van Bestuur

1. Uitgangspunten van het verslag

Het huidige verslag volgt nog grotendeels het model 'jaarverantwoording zorginstellingen en Jeugd', zoals opgesteld door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Door kennis te nemen van de inhoud, kunnen voor De Hoop relevante partijen (cliënten, hun vertegenwoordigers, medewerkers, omwonenden, doorverwijzende instanties, financiers en de overheid) lezen welk beleid De Hoop in het verslagjaar voerde, welke ontwikkelingen er plaats vonden en hoe De Hoop zijn toekomstige ontwikkelingen ziet.

2. Profiel van de organisatie

2.1 ALGEMENE IDENTIFICATIEGEGEVENS

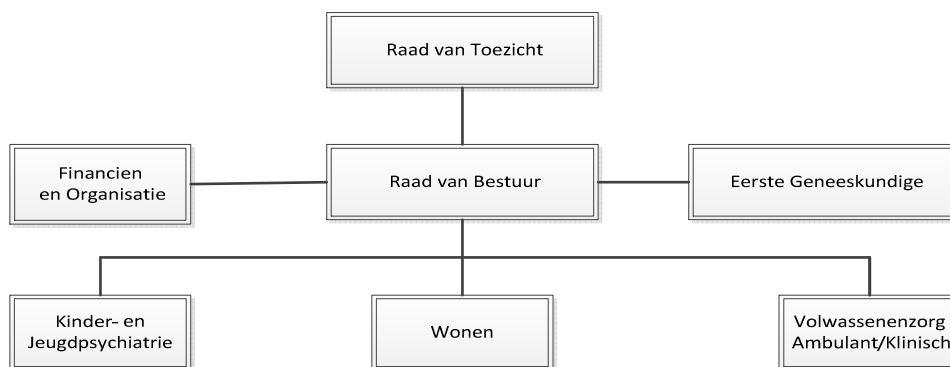
| | |
|--|--|
| Naam | Stichting De Hoop |
| Adres | Provincialeweg 70 |
| Postcode | 3329 KP |
| Plaats | Dordrecht |
| Telefoonnummer | (078) 6111 111 |
| Identificatienummer Kamer van Koophandel | 41118001 |
| E-mailadres | info@dehoop.org |
| Internetpagina | www.dehoop.org |

2.2 STRUCTUUR VAN HET CONCERN

2.2.1 Juridische structuur

De juridische structuur van De Hoop is die van een stichtingsvorm.

2.2.2 Organisatorische structuur



ORGANOGRAM DE HOOP 2016

2.2.3 Besturingsmodel

De dagelijkse leiding van De Hoop beruiste in 2016 een eenhoofdige Raad van Bestuur, de heer drs. J. de Gruijter.

De Hoop kent een divisiemodel. De dagelijkse leiding over de uitvoering van de organisatie berust in 2016 bij vier managers, te weten een manager financiën en organisatie en drie zorgmanagers: één voor de Kinder- en Jeugdpsychiatrie en wonen en twee voor de Volwassenzorg.

Het Managementteam (MT) komt eens per twee weken bij elkaar. Het MT heeft voor de Raad van Bestuur een adviserende functie. Daarnaast dient het MT voor afstemming van beleid en uitvoering. Tenslotte is het een platform voor het creëren van draagvlak.

De Raad van Toezicht bestond eind 2016 uit de volgende leden

| Raad van Toezicht | Functie |
|----------------------------|----------------|
| Dhr. C. Kleingeld | voorzitter |
| Mw. L. Malschaert-Slofstra | lid |
| Dhr. J. den Heijer | lid |
| Dhr. drs. B.W. Gort | lid |
| Dhr. ir. G.J. Bosland | lid |
| Dhr. mr. drs. P. Verhoeve | lid |
| Dhr. H. de Ruiter | lid |

De heer De Ruiter is in 2016 toegetreden tot de Raad van Toezicht.

2.2.4 Medezeggenschapsstructuur

Ondernemingsraad

De Hoop heeft een ondernemingsraad (OR). Het aantal leden die de organisatie in de OR vertegenwoordigen is vastgesteld op negen. De zetelverdeling tussen het zorggebonden personeel en het overig personeel is in 2016 aangepast om een goede afspiegeling te zijn van het huidige personeelsbestand. Het zorggebonden personeel mag zeven leden inbrengen, het overig personeel twee leden. Daarnaast is de regeling in het OR-reglement opgenomen dat bij te weinig kandidaten de zetel ook door de andere kiesgroep mag worden gevuld.

In 2016 werden de driejaarlijkse algemene OR-verkiezingen gehouden. Twee leden stelden zich niet herkiesbaar. Twee nieuwe leden kwamen het overgebleven team van vier leden versterken. Later vertrokken er nog twee OR-leden. Na actieve werving werd in het najaar een tussentijdse verkiezing georganiseerd en werden er vier vacatures opgevuld.

De OR heeft acht eigen vergaderingen gehouden. Daarnaast waren er nog zeven overlegvergaderingen waarbij Jaap de Gruijter als bestuurder aanwezig was. De Raad van Toezicht bezocht de vergadering één keer.

De OR heeft bij de bestuurder aangegeven om dicht bij de veranderprocessen in de organisatie betrokken te willen zijn. De OR wil proactief meedenken en zichtbaar en toegankelijk zijn voor alle collega's. De OR is daarom in 2016 gestart om regelmatig afstemming te hebben met MT leden en expertteams over zaken waar de OR vanuit hun rol ook een bijdrage aan kan en wil leveren. Zo mogen we schouder aan schouder het grotere belang van De Hoop dienen, ieder met zijn eigen rol-neming.

Cliënten

De medezeggenschap van cliënten is geborgd in de Gastenraad. Deze bestaat uit maximaal elf cliënten, als vertegenwoordigers van verschillende behandelvormen en behandelafdelingen. Hieronder wordt nader ingegaan op de activiteiten van de Gastenraad. In juli 2015 is voor Horeb een bewonersraadreglement vastgesteld, op grond waarvan er een informele medezeggenschap geldt voor de bewonersraad met betrekking tot Horeb gerelateerde zaken. Wanneer er een formeel adviesrecht geldt voor een Horeb gerelateerde zaak, wordt de betreffende zaak doorgeleid naar het officiële medezeggenschapsorgaan van De Hoop, namelijk de Gastenraad.

2.3 KERNGEGEVENS

2.3.1 Kernactiviteiten en nadere typering

Kernactiviteiten van Stichting De Hoop in 2016 waren:

- A. Volwassenenzorg
- B. Kinder- en jeugdpsychiatrie
- C. Re-integratie van langdurig werklozen (activiteit van Stichting De Hoop Re-integratie).

A. VOLWASSENENZORG

De volwassenenzorg omvat de volgende zorgsoorten:

- verslavingszorg (A.1)
- algemene geestelijke gezondheidszorg (A.2)
- maatschappelijke opvang (A.3)
- woon- en leefgemeenschap Horeb (A.4).

A.1 Verslavingszorg

De verslavingszorg van De Hoop is gericht op mensen met verschillende soorten verslaving (drugs, alcohol, medicijnen, gokken, et cetera). In de zorg aan verslaafden gaat het niet alleen om het lichamelijk en psychisch vrijkomen van verslavende middelen en gewoonten, maar ook om het opnieuw leren leven en wonen. Een leven zonder verslaving staat centraal. Er is een mogelijkheid voor verslaafde ouders om hun kinderen mee op te nemen.

We onderscheiden binnen de verslavingszorg van De Hoop de volgende zorgsoorten: ambulante verslavingszorg (A.1.1), intramurale behandeling (A.1.2) en beschermd wonen (A.1.3).

A.1.1 Ambulante verslavingszorg

Ambulante verslavingszorg binnen De Hoop is behandeling, gericht op:

- basis-ggz
- intakefunctie polikliniek
- verslavingsproblematiek met aandacht voor alle leefgebieden
- ambulante en klinische detox
- nazorg

A.1.2 Intramurale behandeling

In 2016 heeft De Hoop 82 klinische plaatsen verslavingszorg voor volwassenen. Deze plaatsen zijn binnen De Hoop als volgt verdeeld:

- 22 plaatsen klinische detox en motivatie;
- 32 plaatsen reguliere verslavingszorg;
- 28 plaatsen dubbeldiagnose.

Hiervan waren 9 plaatsen bestemd voor forensische verslavingszorg / dubbeldiagnoseproblematiek. Klinische behandeling is nodig als blijkt dat ambulante behandeling niet toereikend is. Daarnaast wordt deze vorm van behandeling ingezet bij behandeling van complexe problematiek.

In 2016 zijn 10 klinische zorgverzekeringsplaatsen afgebouwd.

A.1.3 Beschermd wonen

Beschermd Wonen van De Hoop is bij uitstek geschikt voor cliënten met chronische psychiatrische en verslavingsproblemen die een klinische behandeling binnen De Hoop hebben afgerond, maar die de ondersteuning en bescherming van Beschermd Wonen nog nodig hebben om het herstel duurzaam voort te zetten.

Beschermd Wonen heeft als doel stabilisatie, het duurzaam voortzetten van het herstel en genezingsproces en het voorkomen van terugval in problematiek.

Uitgangspunt hierbij was de WMO-overeenkomst met de centrumgemeente Dordrecht, waarbij voor 2016 24 intramurale plaatsen werden afgesproken naast afspraken voor extramurale zorg. De bewoners van het project hadden een ZZP-C 3, 4 of 5 indicatie (volgens de 'oude' AWBZ-indicaties). Daarnaast waren er binnen Beschermd Wonen in 2016 drie forensische plaatsen beschikbaar.

Huis van Hoop is een nieuwe vorm van Beschermd Wonen die medio 2015 is gestart op een tijdelijke locatie in Dordrecht, waar plaats is voor 10 cliënten. Het concept van een huis van Hoop is een kleinschalige woonlocatie met een inwonend echtpaar in dienst van de Hoop, waarbij cliënten met een indicatie voor zorg een woning huren en zorg afnemen.

A.2 Algemene geestelijke gezondheidszorg (ggz) voor volwassenen

Ook mensen met psychiatrische problemen kunnen bij De Hoop terecht; voor ambulante ggz in Dordrecht, Rotterdam, Houten, Amersfoort en Veenendaal en voor klinische ggz in Dordrecht. Binnen Beschermd Wonen zijn ook cliënten met een psychiatrische achtergrond.

Klinische ggz

In 2016 bestond er een capaciteit van 10 plaatsen psychiatrie voor volwassenen.

Ambulante ggz

De Hoop leverde in 2016 ook ambulante GGZ (psychiatrie) aan volwassenen, gefinancierd vanuit de Zorgverzekeringswet.

A.3 Maatschappelijke ondersteuning Dordrecht

De Hoop biedt in Dordrecht maatschappelijke ondersteuning. Dit betreft 51 plaatsen begeleid zelfstandig wonen (woningen en kamers) waar cliënten kunnen verblijven als onderdeel van hun resocialisatie. De Hoop ontvangt voor haar activiteiten op het gebied van maatschappelijke ondersteuning een doeluitkering van de gemeente Dordrecht. Deze vindt haar basis in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Vanwege het helaas stopzetten van de subsidie heeft De Hoop haar voorziening voor maatschappelijke ondersteuning eind december 2016 gesloten.

A.4 Woon- en leefgemeenschap Horeb

Bij Horeb verblijven maximaal 60 mannen van 18 jaar of ouder en bij De Overbrugging circa 10 mannen uit dezelfde doelgroep. De meeste cliënten zijn verslaafd geweest aan alcohol en drugs, maar ook voor mannen met een andere verslaving is opname mogelijk. Veel bewoners hadden voor hun verblijf bij Horeb of De Overbrugging een zwervend en dakloos bestaan. Horeb beschikt over een eigen Wtzi-toelating voor begeleiding en behandeling. Voor individuele ambulante behandeling zijn zorgafspraken gemaakt met de zorgverzekeraar.

Daarnaast ontvangen Horeb en De Overbrugging op grond van de WMO een contractuele vergoeding van de gemeente Apeldoorn voor de geleverde zorg. Horeb en De Overbrugging, eveneens gevestigd in Apeldoorn, zijn met elkaar vervlochten. Dit maakt het mogelijk voor cliënten om door te stromen vanuit Horeb naar een zelfstandige kamer in een van de panden van De Overbrugging ten behoeve van begeleid zelfstandig wonen.

B. KINDER- EN JEUGDPSYCHIATRIE

Ook kinderen en jongeren met psychiatrische problemen kunnen bij De Hoop terecht; voor ambulante ggz in Dordrecht, Houten en Amersfoort en voor klinische ggz in Dordrecht.

Klinische behandeling kinderen en jongeren

In 2016 bestond er een capaciteit van 11 plaatsen.

Ambulante behandeling kinderen en jeugdigen

Op de poliklinieken vindt ambulante (psychiatrische) behandeling plaats van kinderen en jongeren. Kinderen en jongeren met uiteenlopende psychiatrische en/of verslavingsproblemen kunnen hier terecht voor hulp, evenals hun ouders.

C. RE-INTEGRATIE VAN LANGDURIG WERKLOZEN

Deze activiteit betrof in 2016 in het bijzonder ex-verslaafden, die in behandeling waren bij De Hoop. Zij kunnen, na hun intramurale behandeling, terecht op een re-integratiewerkplek. Deze re-integratiewerkplek kan worden ingevuld in de vorm van een vrijwilligersfunctie. Het kan ook voorkomen dat een re-integratiewerkplek wordt ingevuld door middel van een tijdelijk dienstverband met Stichting De Hoop Re-integratie.

2.3.2 Cliënten, capaciteit, productie en opbrengsten

Cliënten

Cliënten van De Hoop komen uit heel Nederland. In totaal zijn in 2016 bij De Hoop 3.060 unieke cliënten (volwassenen, kinderen en jeugdigen) in behandeling (ZVW/FZ) of begeleiding (WMO/FZ) geweest. Dit betreft zowel cliënten die klinisch behandeld of begeleid zijn als cliënten die een ambulante behandeling of begeleiding hebben gehad (inclusief cliënten waarvoor alleen een intake heeft plaatsgevonden).

Het grootste deel van de productie heeft plaatsgevonden in Dordrecht. De Hoop heeft ook ambulante zorgverzekeringswet productie gerealiseerd in Apeldoorn (Horeb), Vlissingen (Sta op Zorg), Rotterdam en Midden-Nederland (Houten, Amersfoort en Veenendaal).

Capaciteit

De klinische capaciteit van De Hoop bedroeg in 2016 130 plaatsen Zorgverzekeringswet (ZVW), WMO en Forensische Zorg (FZ).

| Klinische capaciteit De Hoop | |
|-------------------------------------|---|
| 82 plaatsen | Verslavingszorg en Dubbel Diagnose (ZVW / forensische zorg) |
| 11 plaatsen | Kinder- en jeugd psychiatrie (Jeugdwet) |
| 10 plaatsen | Algemene psychiatrie (ZVW) |
| 27 plaatsen | Individueel beschermd wonen (WMO / forensische zorg) |

Naast de hierboven genoemde GGZ-plaatsen had De Hoop in 2016 een voorziening voor begeleid wonen (maatschappelijke opvang) met een capaciteit van 64 plaatsen (54 plaatsen Maatschappelijke Ondersteuning en 10 plaatsen Huis van Hoop). De capaciteit van de Maatschappelijke Ondersteuning is in 2016 afgebouwd naar nul. Anderzijds is de capaciteit van Beschermd Wonen opgebouwd naar ongeveer 40 plaatsen.

DBC's, DBBC's, ZZP's en producten GBGGZ

| DBC's (Diagnose Behandelcombinaties) | (ZVW) |
|---|--------------|
| Openstaand 01-01-2016 | 931 |
| Geopend in 2016 | 1.952 |
| Gesloten in 2016 | 1.512 |
| Openstaand 31-12-2016 | 1.371 |
| DBC-omzet ZVW | € 18.557.652 |

| DBC's (Diagnose Behandelcombinaties) | (Jeugdwet) |
|---|-------------------|
| Openstaand 01-01-2016 | 115 |
| Geopend in 2016 | 369 |
| Gesloten in 2016 | 282 |
| Openstaand 31-12-2016 | 202 |
| DBC-omzet Jeugdwet | € 2.928.008 |

DBC is een afkorting van diagnose-behandelcombinatie, een zorgproduct dat het geheel van activiteiten omvat dat door een zorginstelling wordt uitgevoerd om

tegemoet te komen aan een specifieke zorgvraag waarmee de individuele patiënt zicht tot de zorginstelling wendt.

| DBBC's (Diagnose Behandel- en Beveiligingscombinaties) (FZ) | |
|--|-----------|
| Openstaand 01-01-2016 | 17 |
| Geopend in 2016 | 79 |
| Gesloten in 2016 | 58 |
| Openstaand 31-12-2016 | 38 |
| DBBC-omzet | € 871.359 |

DBBC is een afkorting van diagnose behandel- en beveiligingscombinaties. Sinds enkele jaren werkt de forensische zorg met strafrechtelijke titel met DBBC's.

| ZZP's en extramuraal parameters (FZ) | |
|---|---------|
| Klinische dagen | 1.723 |
| Dagactiviteiten in uren | 618 |
| Begeleidingsuren | 706 |
| Omzet | 338.085 |

ZZP is een afkorting van zorgzwaartepakket. Er zijn verschillende zorgzwaartepakketten. Het pakket dat door de afdeling Plaatsing Forensische Zorg wordt toegekend, wordt bepaald aan de hand van de beperkingen die iemand heeft. De kosten voor een zorgzwaartepakket worden betaald door het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

| Producten GBGGZ (ZVW) | |
|------------------------------|-----------|
| Openstaand 01-01-2016 | 116 |
| Geopend in 2016 | 389 |
| Gesloten in 2016 | 295 |
| Openstaand 31-12-2016 | 210 |
| GBGGZ-omzet | € 313.409 |

GBGGZ is een afkorting voor generalistische basis GGZ. Voor de GBGGZ zijn vier producten ontwikkeld: kort, middel, intensief en chronisch. Welk product mag worden ingezet hangt af van de zorgvraagzwaarte. De tarieven worden in rekening gebracht bij de zorgverzekeraars (ZVW).

Opbrengsten

De opbrengsten van De Hoop komen hoofdzakelijk uit de ZVW. Daarnaast zijn er afspraken met gemeenten in het kader van de WMO voor ambulante begeleiding, dagbesteding, maatschappelijke opvang en BW-voorziening, maar ook in het kader van de inkoop van Jeugdhulp en met het ministerie van Veiligheid en Justitie in het kader van Forensische Zorg. Activiteiten die niet vallen onder de afspraken met de genoemde financiers, worden bekostigd uit giften.

2.3.3 Werkgebieden

De Hoop heeft haar hoofdvestiging in Dordrecht, maar heeft een landelijk werkgebied. Naast de nevenvestiging in Beekbergen (Woon- en Leefgemeenschap Horeb) zijn in 2016 twee poliklinieken opgestart: in Rotterdam en Veenendaal, voor het bieden van ambulante jeugdhulp en ambulante volwassenenzorg ggz.

Daarnaast bestonden al locaties in Houten en Amersfoort, bestemd voor dezelfde zorgsoorten als hiervoor benoemd.

In 2016 werd op het gebied van hulpverlening samengewerkt met de volgende concernorganisaties:

| Samenwerking | | |
|---------------------------------|------------|---|
| Stichting De Hoop Re-integratie | Dordrecht | re-integratiebedrijf – <i>levert geen ggz-zorg</i> |
| Stichting Terwille | Groningen | is toegelaten op grond van de Wtzi – <i>algemene GGZ en verslavingszorg</i> |
| Stichting De Brug | Katwijk | is toegelaten op grond van de Wtzi – <i>algemene GGZ en verslavingszorg</i> |
| Stichting Sta op Zorg | Vlissingen | in 2012 een toelating verkregen op grond van de Wtzi voor behandeling en begeleiding – <i>algemene GGZ en verslavingszorg</i> |
| Stichting Werkvisie De Hoop | Dordrecht | Werkervaringsbedrijf – <i>levert geen ggz zorg</i> |

2.4 BELANGHEBBENDEN

In deze paragraaf vindt u de 'belanghebbenden' waarmee De Hoop in 2016 te maken had.

2.4.1 Samenwerkingspartners in ketenzorg

| Samenwerkingspartners in ketenzorg |
|--|
| Stichting De Brug, Katwijk |
| Stichting Terwille, Groningen |
| Stichting Eleos, Amersfoort |
| Stichting De Overbrugging, Oud-Beijerland |
| Stichting Sta op Zorg, Vlissingen |
| Stichting Chris en Voorkom!, Driebergen |
| Yulius, Dordrecht |
| Leger des Heils, Dordrecht |
| Dienst Gezondheid en Jeugd Zuid-Holland Zuid |
| Bouman ggz, Rotterdam |
| Drechtzorg, Dordrecht |

Team Toeleiding & Bemoeizorg

De Hoop ggz, Yulius, het Leger des Heils, Dienst Gezondheid en Jeugd en Bouman ggz zijn vanaf 1 november 2013 gestart met een nieuw initiatief in de regio Drechtsteden: het Team Toeleiding & Bemoeizorg. Het team richt zich op mensen die om de een of andere reden de aansluiting met de zorg niet of onvoldoende kunnen krijgen of zijn kwijtgeraakt. Het doel is deze cliënten weer in zorg te krijgen

en zolang als nodig in zorg te houden. Sinds 2015 neemt ook zorginstelling ASVZ deel aan dit team, gefinancierd door de gemeente Dordrecht.

2.4.2 Gemeenten

De voorziening Beschermd Wonen wordt met ingang van 1 januari 2015 gefinancierd door centrumgemeente Dordrecht. Wat betreft de Jeugdhulp (klinisch en ambulante) zijn er voor 2016 circa 30 overeenkomsten gesloten met verschillende regio's in Nederland, die namens deelnemende gemeenten contracten hebben gesloten met De Hoop als zorgaanbieder van jeugdhulp.

2.4.3 Zorgverzekeraars

Sinds 2014 is er een nieuw stelsel in de GGZ: het representatiemodel is afgeschaft, er is sprake van volledige prestatiebekostiging en de Basis GGZ is ingevoerd. Daarmee is de curatieve GGZ onderverdeelt in de POH GGZ, de Basis GGZ en de gespecialiseerde GGZ. In 2016 is het ambulante zorgaanbod van De Hoop ggz aanzienlijk gegroeid. De Basis GGZ is verder vorm gegeven: in 2016 heeft De Hoop ggz het 'keurmerk BGGZ' behaald bij het KiBG. Daarnaast is ook binnen de gespecialiseerde GGZ een verdere verschuiving van klinische naar ambulante zorg. Klinische trajecten worden verder verkort en waar mogelijk wordt afgeschaald naar ambulante zorg. Er zijn opnieuw afspraken gemaakt met alle afzonderlijke verzekeraars die zorg inkopen voor hun 'eigen' verzekerden. De ontwikkeling van afgelopen jaren om voor bepaalde productgroepen selectief inkoopbeleid hanteren is ook in 2016 voortgezet. Naast de poli's in Houten, Amersfoort, Vlissingen, Apeldoorn zijn er in 2016 poli's bijgekomen in Rotterdam en Veenendaal.

2.4.4 Overheidsinstanties

| Instanties | |
|------------------------------|--|
| Ministerie van Justitie | Zorgafspraken forensische zorg |
| Gemeente Dordrecht | Subsidierelatie in het kader van maatschappelijke ondersteuning en zorgafspraken BW (WMO). |
| Gemeente Apeldoorn | Subsidierelatie in het kader van dagbesteding en zorgafspraken ten behoeve van woon- en leefgemeenschap Horeb (WMO). |
| Regio Alkmaar | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Amsterdam - Amstelland | Zorginkoop jeugdhulp. |
| Regio Arnhem | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Drenthe | Zorginkoop Jeugdhulp. |
| Regio Eemland | Zorginkoop Jeugdhulp via onderaanneming Eleos |
| Regio Flevoland | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Food Valley | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Friesland | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Gooi en Vechtstreek | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Haaglanden | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Holland-Rijnland | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio IJsselland | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Lekstroom | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Midden-Holland | Zorginkoop Jeugdhulp |

| | |
|-----------------------------------|----------------------|
| Regio Midden-Kennemerland | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Midden-Brabant | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Midden IJssel – Oost Veluwe | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Nijmegen | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Noord-Oost Brabant | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Rijnmond | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Rivierenland | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Utrecht-Stad | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Utrecht-West | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio West-Brabant-West | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Zaanstreek-Waterland | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Zeeland | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Zuid-Holland Zuid | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Zuid-Oost Brabant | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio Zuid-Oost Utrecht | Zorginkoop Jeugdhulp |
| Regio West-Brabant-Oost | Zorginkoop Jeugdhulp |

2.4.5 Brancheorganisaties

| |
|---|
| GGZ Nederland |
| Federatie Opvang (september 2016 opgezegd per 31-12-2017) |

Stichting De Hoop is lid van bovengenoemde brancheorganisaties.

2.4.6 Internationale samenwerkingspartners

Samenwerking met internationale samenwerkingspartners vindt plaats op het gebied van ketenzorg en/of kennisoverdracht.

| Samenwerkingspartners | Plaats |
|--|----------|
| Agentia Nationala Antidrog (ANA; National Antidrug Agency) | Roemenië |
| Fundashon Speransa | Curaçao |
| Fundashon Encelia (voorheen Hebron) | Curaçao |
| Fundashon Krusada | Bonaire |

In het laatste kwartaal van 2013 is binnen De Hoop een nieuw buitenlandbeleid geformuleerd. Dat beleid is in 2014 geëffectueerd. De Hoop heeft zich daarna geconcentreerd op de samenwerkingsrelaties met Curaçao (Speransa en Encelia), Bonaire (Krusada) en Roemenië.

2.4.7 Internationale platformen waarin De Hoop participeert:

| |
|--|
| International Substance Abuse and Addiction Coalition (ISAAC) |
| Institute on Global Drug Policy |
| Viva Network, internationale organisatie voor kinderen in nood |

3. Bestuur, toezicht en bedrijfsvoering

3.1 NORMEN VOOR GOED BESTUUR

De Hoop is lid van Geestelijke Gezondheidszorg Nederland (GGZ Nederland) te Amersfoort. GGZ Nederland maakt op haar beurt deel uit van de Brancheorganisatie Zorg (BoZ). BoZ heeft in december 2005 de Zorgbrede Governance Code vastgesteld. Deze code is in januari 2010 vernieuwd. Als lid van GGZ-Nederland weet De Hoop zich gehouden aan deze Code.

Binnen De Hoop is de Code verankerd in twee reglementen:

- 'Reglement voor de Raad van Toezicht van 'Stichting De Hoop'.
- 'Reglement voor de Raad van Bestuur van 'Stichting De Hoop'.

3.2 RAAD VAN BESTUUR

| Naam | Bestuursfunctie | Nevenfuncties | Startdata |
|--------------------------|-----------------|---|------------|
| Dhr. drs. J. de Gruijter | Voorzitter | RvB Stichting Werkvisie De Hoop | 01-09-2013 |
| | | RvB Stichting Haaswijk | 01-09-2013 |
| | | RvB Stichting De Hoop Re-integratie | 01-01-2016 |
| | | Bestuur Stichting Sta Op Zorg | 01-09-2013 |
| | | Bestuur Stichting De Overbrugging Apeldoorn | 01-09-2013 |
| | | Bestuur De Hoop ICT BV | 01-09-2013 |
| | | Vereniging van Eigenaars RTB gebouw | 01-09-2013 |
| | | Voorzitter bestuur Landvast Alblasterdam | 01-01-2014 |

De Raad van Bestuur werkt volgens het Reglement voor de Raad van Bestuur van 'Stichting De Hoop'.

3.2.1 Bezoldiging Raad van Bestuur

Op grond van de Wet Normering Topinkomens (WNT) mag het inkomen van topfunctionarissen in de (semi) publieke sector in het algemeen maximaal 100% van het ministersalarisbedragen.

Onder andere voor zorginstellingen gelden sectorale normen, waarbij voor De Hoop op basis van de Regeling bezoldigingsmaxima topfunctionarissen zorg en jeugdhulp voor 2016 een maximum geldt van € 165.000,= (klasse IV).

Voor leden van de Raad van Toezicht en hun voorzitters gelden bezoldigingsmaxima van respectievelijk 10% en 15% van het hiervoor genoemde maximum.

De topfunctionarissen van De Hoop (Raad van Bestuur en Raad van Toezicht) worden binnen het kader van de WNT beloond.

3.3 TOEZICHTHOUDERS

| Naam | Functie | Lid vanaf | Nevenfuncties |
|-------------------|------------|-----------|--|
| Dhr. C. Kleingeld | Voorzitter | 2015 | Zelfstandig ondernemer Bestuurslid stichting CBT Rijnmond (namens genoemde stichting medeaandeelhouder in CBT Rijnmond) |

| | | | |
|----------------------------|-----|------|--|
| Mw. L. Malschaert-Slofstra | lid | 2013 | Secretaris Nederlandse stichting tot bevordering van Sociaal Pedagogische Zorg |
| Dhr. J. den Heijer | lid | 2013 | Penningmeester stichting Vraagwijzer Nederland Voorzitter ckv Oranje Wit Zelfstandig ondernemer psychosociaal therapeut Partner Rhijnauwen Groep B.V. Hoofd Bedrijfsvoering Kansspelautoriteit Adviseur Intervence Middelburg (vanaf juli 2016) Lid Raad van Commissarissen Ikazia Ziekenhuis Rotterdam Voorzitter Stichting Steun Ikazia ziekenhuis, Rotterdam Lid Raad van Toezicht Zorggroep Charim, Veenendaal Scriba kerkenraad St.-Janskerkgemeente wijk A (PKN), Gouda (tot september 2016) Voorzitter Stichting Pilot met een Missie (vanaf juli 2016) |
| Dhr. H. de Ruiter | lid | 2016 | Docent Zelfstandig ondernemer Mentor |
| Dhr. drs. B.W. Gort | lid | 2013 | Lid Raad van Toezicht St. Accolade Zorggroep Lid raad van commissarissen Kampereiland Vastgoed NV |
| Dhr. ir. G.J. Bosland | lid | 2015 | Eigenaar van Bosland Advies & Projectmanagement Directeur / eigenaar van Gemeentekas Associé bij Berenschot Fractievoortegenwoordiger Christenunie – SGP gemeente Leusden (tot oktober 2016) |
| Dhr. mr. drs. P. Verhoeve | lid | 2015 | Voorzitter van Vereniging van Eigenaren De Klipperwerf Burgemeester van Oudewater Voorzitter van stuurgroep Waterliniejaar 2022 Voorzitter van klachtencommissie Cedrah Voorzitter aanjaaggroep LEADER Utrecht-West Gastdocent Hogeschool Driestar Educatief Columnist Terdege Voorzitter interim-bestuur bestuurdersvereniging SGP |

3.3.1 (Her)benoemingen

De heer H. de Ruiter is sinds oktober 2016 toegetreden tot de Raad van Toezicht, waarmee het totaal aantal leden vanaf dat moment op zeven leden komt.

3.3.2 Onafhankelijkheid leden Raad van Toezicht

De leden van de Raad van Toezicht zijn niet bij De Hoop in dienst. Ze zijn ook niet verbonden als bestuurslid of medewerker bij een organisatie waarmee De Hoop nauw samenwerkt. Daarnaast zijn de leden van de Raad van Toezicht geen familie van de leden van de Raad van Bestuur of van andere leden van de Raad van Toezicht.

3.3.3 Inrichting overleg met de externe accountant

De accountant bespreekt – voordat diens verklaring wordt opgesteld – de jaarcijfers met de financiële commissie van de Raad van Toezicht. Bij deze bespreking zijn naast de Raad van Bestuur de controller en de manager financiën aanwezig. Dat is voor de jaarrekening 2016 ook op deze wijze zo gebeurd.

3.3.4 Vergaderingen en commissies

Er zijn in het verslagjaar zeven vergaderingen van de Raad van Toezicht gehouden. Er zijn drie commissies actief binnen de Raad van Toezicht:

- a. Financiële commissie
- b. Commissie algemene bestuurlijke zaken en remuneratie
- c. Commissie Kwaliteit en Veiligheid

3.3.5 Honorering leden van de Raad van Toezicht

Op 1 juli 2010 heeft de Raad van Toezicht besloten mee te gaan met de maatschappelijk aanvaarde vergoedingen voor leden van de Raad van Toezicht. Voor het optionele deel 'opslag voor commissies' is daarbij niet gekozen. Deze lijn is in 2016 doorgetrokken. De vergoedingen voor de leden van de Raad van Toezicht worden genormeerd door de WNT en vallen de facto ruim binnen deze norm.

3.4 WET- EN REGELGEVING

Op grond van artikel 5 Kwaliteitswet Zorginstellingen dienden zorgaanbieders tot 2016 jaarlijks een openbaar verslag ter openbare inzage te leggen, waarin verantwoording werd afgelegd van het kwaliteitsbeleid dat is gevoerd in het verslagjaar. Hierbij kwamen de volgende punten aan de orde:

- a. Op welke wijze cliënten bij het kwaliteitsbeleid zijn betrokken.
- b. De frequentie waarmee en de wijze waarop binnen de instelling kwaliteitsbeoordeling heeft plaatsgevonden en het resultaat daarvan.
- c. Welke gevolg de instelling heeft gegeven aan klachten en meldingen over de kwaliteit van zorg.

Met de inwerkingtreding van de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg per 1 januari 2016 (die de Kwaliteitswet Zorginstellingen heeft vervangen) is deze verplichting vervallen. Ten aanzien van bovengenoemde punten vinden wij het toch van belang hier het volgende over te melden voor 2016.

Ad a. Ieder jaar wordt een cliënttevredenheidsonderzoek uitgevoerd door een extern onderzoeksbureau, waarbij de resultaten worden besproken in een vergadering met de leden van het Managementteam en/of de cliëntenraad. De cliëntenraad kan naar aanleiding daarvan met verbeter suggesties komen die ze indient bij de Raad van Bestuur. De Raad van Bestuur reageert hierop in een eerstvolgende overleg met de cliëntenraad. De resultaten vanuit het onderzoek in 2015 zijn in juni 2016 met de cliëntenraad besproken, waaruit een aantal verbeter voorstellen zijn gekomen vanuit de cliëntenraad.

Ad b. Zie hiervoor het antwoord onder a.

Ad c. Zie ten aanzien van de klachten het stuk tekst onder punt 4.7.3. Opvallend was dat veel klachten in 2016 op de betreffende afdeling zelf konden worden afgehandeld. Wat betreft de meldingen in 2016 die bij de patiëntenvertrouwenspersoon zijn binnengekomen is nog geen rapportage bekend over dit jaar.

4. Beleid, inspanningen en prestaties

4.1 MISSIE

De Hoop is een evangelische hulpverleningsinstelling voor psychiatrische problemen en verslavingsproblemen bij volwassenen, jeugdigen en kinderen. Daarnaast heeft De Hoop een inloophuis.

Het Evangelie vormt het uitgangspunt voor de wijze waarop de organisatie in de samenleving wil functioneren. De missie van de organisatie is het uitvoeren van de Bijbelse opdracht in Spreuken 24:11 (Statenvertaling): 'Red degenen, die ter dood gegrepen zijn, want zij wankelen ter doding, zo gij u onthoudt.'

4.2 SAMENLEVING

Stichting De Hoop exploiteert een zorginstelling. De diensten, die ze levert bestaan uit het behandelen en begeleiden van verslaafden en personen met psychosociale en psychiatrische problematiek. Door hulp – in de vorm van behandeling en begeleiding – te bieden bij het oplossen van c.q. leren omgaan met problemen waarmee deze personen kampen, levert op zich al een meerwaarde op voor de samenleving.

Daarnaast richt De Hoop zich op het re-integreren van (oud)cliënten in de maatschappij, wat vaak lukt, waardoor zij een zinvolle plaats mogen vervullen en worden gewaardeerd voor hun inbreng en (levens)ervaring.

Het inloophuis van De Hoop is bedoeld voor mensen aan de rand van de samenleving die bijvoorbeeld verslaafd zijn of geen dak boven hun hoofd hebben. Het inloophuis biedt deze mensen een veilige, warme plek waar zij hun verhaal kwijt kunnen. Er vindt geen behandeling plaats. Vrijwilligers bieden de gasten een luisterend oor en voorzien hen van adviezen als dat gewenst is.

4.3 DAG VAN HOOP 2016

Op 25 juni 2016 vond de jaarlijkse 'Dag van Hoop' plaats. Dit jaar is gekozen voor het thema 'Sta op en schitter', naar Jesaja 60:1. Er was weer een gevarieerd programma met als spreker Els van Dijk (directeur Evangelische Hogeschool) en daarnaast een kinderprogramma met Marcel en Lydia Zimmer, die voor een interactief en muzikaal kinderprogramma zorgden.

4.4 REORGANISATIE DE HOOP

Sinds 2015 bestaan vier expertteams binnen De Hoop, te weten Personeelszaken, Dossiervoering, Kwaliteit & Veiligheid en Pastoraat & Identiteit. Deze expertteams functioneren als een kennisbank voor de organisatie op de verschillende deelterreinen en dragen met name kennis over aan de aandachtsfunctionarissen. Dit betreft een nieuwe taak die per afdeling wordt toegewezen aan een vaste medewerker en die dan op de betreffende afdeling aanspreekpunt is voor het betreffende aandachtsgebied.

4.5 KENNISCENTRUM CHRISTELIJKE GGZ

In 2014 hebben De Hoop en Eleos een kenniscentrum opgericht voor de christelijke ggz. Hiervoor zijn twee belangrijke redenen:

- in het centrum wordt wetenschappelijk onderzoek verricht, wat een verplicht onderdeel is van de opleiding van klinisch psychologen, die binnen De Hoop en Eleos als opleiding werkzaam zijn en worden opgeleid;
- via het centrum leveren we data aan zorgverzekeraars waarmee De Hoop kan aantonen hoe effectief de zorg is, die wordt geleverd en hoe belangrijk het is dat we binnen De Hoop de zingevingsvragen van cliënten proberen te beantwoorden; juist het beantwoorden van zingevingsvragen kan het verschil maken in de behandeling van cliënten.

4.6 ALGEMEEN KWALITEITSBELEID

De Hoop voert een actief kwaliteitsbeleid. Voor alle op de zorg betrekking hebbende primaire en ondersteunende processen hanteert De Hoop een kwaliteitsmanagementsysteem conform het model van de *Stichting Harmonisatie Kwaliteit in de Zorgsector* (HKZ). De Hoop heeft begin 2007 het HKZ-certificaat behaald voor haar ggz-hulpverleningsactiviteiten (volwassenenzorg en verslavingszorg). Hetzelfde geldt voor de ambulante ggz-zorg van de divisie Kinder- en jeugdzorg van De Hoop. Door middel van het kwaliteitsmanagementsysteem wordt de kwaliteit van (zowel primaire als ondersteunende) processen binnen de organisatie gewaarborgd. Jaarlijks vindt een externe audit plaats op basis van HKZ-normen, wat leidt tot een doorlopende kwaliteitsbewaking van de zorg. Eind 2015 heeft een traject hercertificering HKZ plaatsgevonden, wat begin 2016 tot de daadwerkelijke hercertificering heeft geleid.

4.7 KWALITEITSBELEID TEN AANZIEN VAN PATIËNTEN / CLIËNTEN

4.7.1 Kwaliteit in zorg

Een optimale kwaliteit van de behandeling is voor De Hoop een belangrijk beleidsuitgangspunt. De verantwoording van het kwaliteitsbeleid vindt plaats door middel van het aanleveren van jaarlijkse prestatie-indicatoren aan de Inspectie voor de Gezondheidszorg, het Landelijk Platform voor de Geestelijke Gezondheidszorg en aan de Dienst Justitiële Instellingen van het ministerie van Veiligheid en Justitie.

4.7.2 Cliëntenraad

Stichting De Hoop kent een cliëntenraad, met maximaal elf leden. Deze elf leden vertegenwoordigen ieder een of meerdere zorgafdelingen van De Hoop. Bij voorkeur vertegenwoordigt een cliëntenraadslid de eigen afdeling. In 2016 had de cliëntenraad gemiddeld zes leden, waarbij deze leden alle afdelingen van De Hoop hebben vertegenwoordigd. Het contact met de achterban werd in stand gehouden door regelmatige (gemiddeld één per maand) bezoeken aan de afdeling, welke door de betreffende cliënt vertegenwoordigd wordt binnen de Cliëntenraad. De Hoop stelt de cliëntenraad jaarlijks een bedrag ter beschikking dat voldoende is om de kosten te dekken van de werkzaamheden van de raad. De vaststelling

van het budget vindt plaats op grond van een begroting, welke in overleg met De Hoop wordt vastgesteld. De Hoop stelt daarnaast de volgende faciliteiten ter beschikking die nodig zijn voor het goed functioneren van de cliëntenraad: vergaderruimte, kopieerfaciliteiten, koffie en thee, kantoorruimte, kantoormeubilair, computer, printer, internet en e-mailverbinding, telefoon, frankeerkosten. De cliëntenraad krijgt tevens vanuit De Hoop structurele ondersteuning van een beleidsmedewerker van De Hoop. Het aantal uren ondersteuning wordt door De Hoop naar redelijkheid bepaald, rekening houdend met de behoefte aan ondersteuning van de leden van de cliëntenraad, de grootte van de cliëntenraad, de complexiteit van de werkzaamheden van de cliëntenraad en de financiële mogelijkheden van De Hoop.

4.7.2.1 Formeel uitgebrachte gevraagde adviezen vanuit cliëntenraad in 2016

| Advies | Beïnvloeding beleid/getroffen maatregelen |
|--|--|
| De cliëntenraad geeft een positief advies op de begroting De Hoop voor 2016 (1-3-2016). | De begroting is doorgevoerd. |
| De cliëntenraad geeft een positief advies op de nieuwe huisregels van Huis van Hoop (7-6-2016). | De nieuwe huisregels zijn doorgevoerd. |
| De cliëntenraad geeft een positief advies over het nieuwe Kwaliteitsstatuut van De Hoop (6-9-2016). | Het Kwaliteitsstatuut is per 1-1-2017 in werking getreden. |
| De cliëntenraad geeft een positief advies op het herstructureringsplan van de klinische volwassenenzorg, met uitzondering van de samenhangende huisvesting (hierover wordt separaat advies gevraagd) (10-10-2016). | De herstructurering van de klinische volwassenenzorg is doorgevoerd. |
| De cliëntenraad geeft een positief advies op het nieuwe klachtenreglement voor cliënten van De Hoop (6-12-2016). | Het nieuwe klachtenreglement is per 1-1-2017 doorgevoerd. |

4.7.2.2 Formeel uitgebrachte ongevraagde adviezen vanuit cliëntenraad in 2016

| Advies | Beïnvloeding beleid/getroffen maatregelen |
|---|---|
| De cliëntenraad brengt ongevraagd advies uit ten aanzien van openstelling van de gebedsruimte voor cliënten (3-5-2016). | De gebedsruimte is voor cliënten opengesteld. |
| De cliëntenraad brengt ongevraagd advies uit over het rookbeleid en adviseert het aantal rookruimtes uit te breiden (3-5-2016). | Het aantal openbare rookruimtes op Dorp De Hoop is uitgebreid doordat vijf nieuwe rookruimtes zijn gecreëerd. |

Stichting De Hoop was in 2016 aangesloten bij de Landelijke Commissie van Vertrouwenslieden.

4.7.3 Klachten

De Hoop kent een klachtenreglement voor haar cliënten. Het reglement is in te zien via het cliëntenintranet van De Hoop.

Volgens het reglement zijn er twee procedures beschikbaar:

- de interne klachtenprocedure;
- de externe klachtenprocedure.

Interne klachtenprocedure

Binnen de interne klachtenprocedure is een klachtenbemiddelaar aangesteld. De interne klachtenbemiddelaar heeft in 2016 12 klachten afgehandeld. Dit aantal is vergelijkbaar met voorgaande jaren. Net als in de voorgaande jaren kan het merendeel van de klachten ondergebracht worden in de categorie 'Behandelbeleid en bejegening'. Opvallend is dat het aantal verzoeken tot financiële genoegdoening toenemen. Dergelijke verzoeken zijn in een enkel geval positief beantwoord in 2016. Trend is ook dit jaar dat een fors aantal klachten op de afdeling zelf worden opgelost. Conclusie is derhalve dat de klachtenopvang door teamleiders of behandelaren goed werkt.

Externe klachtenprocedure

(Wat hier is opgenomen, geldt tevens als verslag zoals bedoeld in artikel 2 lid 7 van de Wet klachtrecht cliëntenzorgsector.)

Er is naast een interne klachtenprocedure ook een externe klachtenprocedure. Binnen deze externe klachtenprocedure is een externe commissie werkzaam. Daarmee is de onafhankelijkheid van deze commissie gewaarborgd. Haar werkzaamheden heeft zij in 2016 kunnen verrichten met inachtneming van de waarborgen van artikel 2 lid 2 Wet klachtrecht Cliënten zorgsector (Wkcz.).

Wat betreft de door de externe klachtencommissie in 2016 behandelde klachten gaat het om één klacht, welke in behandeling is genomen. Deze is in april 2016 door de commissie als gegrond beoordeeld. Daarnaast is een klacht ingediend bij de commissie welke echter door klager weer in is getrokken.

a. *De wijze waarop De Hoop het onder aandacht van de cliënten heeft gebracht*
Het reglement is in te zien via het cliëntenintranet en op de website van De Hoop. Indien gewenst kan de cliënt hiervan een uitgeprint exemplaar krijgen.

b. *Samenstelling van de klachtencommissie*

De klachtencommissie bestaat in het verslagjaar uit drie leden, waaronder een voorzitter die - net als de andere leden - niet werkzaam is bij De Hoop.

c. *In welke mate heeft de klachtencommissie haar werkzaamheden kunnen verrichten, met inachtneming van de waarborgen zoals benoemd in artikel 2 lid 2 van de genoemde wet.*

De klachtencommissie heeft haar werkzaamheden in het verslagjaar kunnen verrichten, met volledige inachtneming van de waarborgen van artikel 2 lid 2 van de genoemde wet.

d. *Het aantal en de aard van de door de klachtencommissie behandelde klachten*
Wat betreft de door de klachtencommissie in het verslagjaar behandelde klachten gaat het om één klacht. Deze klacht ging om het handelen van de instelling rondom een agressie incident van twee cliënten onderling.

e. *De strekking van de oordelen en aanbevelingen van de klachtencommissie*
De aanbeveling van de klachtencommissie is het voortvarend implementeren van de door de instelling zelf geformuleerde maatregelen.

f. *De aard van de maatregelen genoemd in art. 2 lid 5 van de wet*

De maatregelen richtten zich op verbeteren van de afstemming tussen verschillende afdelingen en het bespreken van de betreffende casus/klacht in de teamvergadering van beide betrokken afdelingen.

4.7.4 Stichting Patiëntenvertrouwenspersoon

De Hoop is aangesloten bij de Stichting Patiëntenvertrouwenspersoon te Utrecht. Jaarlijks wordt het PVP-jaarrapport besproken met de Raad van Bestuur en de cliëntenraad. De uitkomsten van deze besprekingen worden aan de Inspectie voor de Gezondheidszorg gestuurd.

In het werk van de patiëntenvertrouwenspersoon zijn twee aspecten belangrijk:

- ondersteuner van de cliënt vanuit het perspectief van de cliënt
- onafhankelijkheid, dus los van de instelling handelend.

Gemiddeld eenmaal per twee weken gaat deze functionaris langs de afdelingen van De Hoop. Daarnaast is zij op de andere dagen telefonisch bereikbaar.

4.8 KWALITEIT TEN AANZIEN VAN MEDEWERKERS

4.8.1 Personeelsbeleid

De Hoop vraagt van haar medewerkers om vanuit een christelijke levensstijl de identiteit van De Hoop ggz mee te helpen vormgeven en te dragen. Bij wervingsuitingen wordt dit duidelijk aangegeven. Er wordt vooral gebruik gemaakt van de eigen website. Dat levert jaarlijks veel open sollicitaties op. Weliswaar zijn deze open sollicitaties niet allemaal even goed bruikbaar, maar de bekendheid van De Hoop ggz draagt wel bij aan deze toeloop van sollicitanten. Echter, de vereiste professionaliteit van De Hoop ggz als ggz-instelling dwingt ons ook om kritisch te selecteren op de juiste opleidingen en competenties om de vereiste zorg te kunnen waarborgen. Daarom is het ook noodzakelijk om andere wervingskanalen te gebruiken, die veelal gericht zijn op een specifieke doelgroep. De meeste vacatures zijn binnen enkele maanden te vervullen, maar er zijn ook bij De Hoop ggz lastig vervulbare vacatures, die extra inspanning behoeven. Dit is vergelijkbaar met de landelijke trend: bijna alle van toepassing zijnde instellingen hebben vacatures openstaan voor medisch specialisten. Het aantal vacatures per 31 december 2016 is 11. Er zijn in het verslagjaar 165 nieuwe medewerkers in dienst getreden, terwijl 109 medewerkers zijn vertrokken.

Verzuim

De Hoop ggz kent een proactief verzuimbeleid. De leidinggevende neemt initiatieven om het verzuim zo laag mogelijk te houden. Verwijzingen naar de bedrijfsarts en het maken van re-integratieplannen in het kader van de Wet Poortwachter worden op tijd gestart en indien specifieke hulp nodig is, wordt deze ook geboden vanuit de Personeelszaken. Op deze afdeling lag begin 2015 nog het casemanagement voor langdurig zieke medewerkers, maar dat is medio 2015 overgedragen aan de verschillende afdelingen onder aansturing en begeleiding van het expertteam personeelszaken. Het ziekteverzuimpercentage 2016 voor De Hoop ggz is 6,4 %.

Arbeidsvoorwaarden

Binnen De Hoop ggz is CAO GGZ van toepassing. Naast de toepassing van deze CAO streeft De Hoop ggz naar uniforme arbeidsvoorwaarden, voor zover dat past binnen de kaders van de gehanteerde CAO.

4.8.2 Kwaliteit van het werk en duurzaam ondernemen

De basis voor arbobeleid is een Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) en het plan van aanpak. Een goed instrument en kennis van arbeidsomstandigheden zijn belangrijk voor een goede RI&E. Op de afdelingen zijn de vluchtroutes en de bedrijfsnoodplannen in 2016 gecontroleerd en daar waar nodig ook geactualiseerd en opnieuw gepubliceerd op ons Intranet. De afdelingen hebben minimaal één keer, maar soms ook vaker een ontruimingsoefening gedaan en geëvalueerd. In het kader van de veiligheid worden alle medewerkers die in de zorg werkzaam zijn en onregelmatige diensten werken, opgeleid tot BHV'er. Ook een aantal medewerkers dat niet in de zorg werkzaam is en geen onregelmatige diensten heeft, wordt opgeleid, waarbij rekening wordt gehouden met een goede verdeling van BHV'ers over de afdelingen. Wat betreft duurzaam ondernemen is de regelgeving Energy Efficiency Directive (EED) op 10 juli 2015 in Nederland opgenomen in de 'Tijdelijke regeling implementatie Richtlijn energie-efficiëntie'. De regeling verplicht ondernemingen om een energiebesparingsonderzoek (energie-audit) op te laten stellen. De Hoop is hierover ook aangeschreven vanuit de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, maar heeft op haar verzoek uitstel gekregen voor deze audit tot eind 2016.

Medewerkerstevredenheidsonderzoek

In maart 2016 is een medewerkerstevredenheidsonderzoek gehouden. Wat betreft de afdelingen bestuur & MT, volwassenzorg Challenge Vrouwen (klinisch), KJP ambulante (Midden-Nederland) en volwassenzorg ambulante Vlissingen liggen de scores boven het gemiddelde van De Hoop en/of benchmark. Wat betreft de afdelingen volwassenzorg ambulante ATL en volwassenzorg psychiatrie (klinisch) liggen de scores onder het gemiddelde van de organisatie en/of benchmark. Wat betreft de overige afdelingen (waaronder de ondersteunende afdelingen) liggen de scores rond het gemiddelde van de organisatie en/of de benchmark.

Veiligheid en Arbo

De dienstbetrekking van de veiligheidsfunctionaris die verbonden was aan de afdeling Beleid en Kwaliteit is in het kader van de reorganisatie in juni 2015 beëindigd, waarbij deze functie niet opnieuw is ingevuld maar taken zijn herverdeeld.

De Arbo taken zijn bij de afdelingen zelf ondergebracht (met als aanspreekpunt de aandachtsfunctionaris personeelszaken). Voor specifieke kennisvragen kan worden teruggevallen op een van de beleidsadviseurs.

Een van de beleidsmedewerkers beheert het VMS-systeem waarin de incidenten met cliënten worden gemeld. Zij controleert of de meldingen goed zijn afgehandeld en draait hieruit rapportages ter nadere bespreking binnen de VIM-commissie en Geneesmiddelencommissie (voorzover het medicatie-incidenten betreft).

4.9 JEUGDWET ART. 4.3.1

a. *Wijze waarop jeugdigen en hun ouders bij het kwaliteitsbeleid zijn betrokken.*
In 2016 heeft geen breed cliënt tevredenheidsonderzoek plaats gevonden. Iedere individuele behandeling wordt afgesloten met een gesprek in aanwezigheid van de behandelaar, waarbij eventuele verbeterpunten worden besproken.

Daarnaast geven cliënten en hun ouders het behalen van behandeldoelen een cijfer. Aan de hand van dit cijfer en de bijbehorende tekst kan bepaald worden of een vooraf gesteld doel effectief is geweest. Er wordt nog aan gewerkt om deze cijfers bijwege van rapportage uit ons systeem te kunnen halen.

b. *De frequentie waarmee en de wijze waarop kwaliteitsbeoordeling plaatsvond en de beoordeling daarvan*

Zie hiervoor het antwoord bij vraag a.

c. *Welk gevolg is gegeven aan klachten en meldingen over de kwaliteit van de verleend hulp*

Dit was in 2016 niet aan de orde.

d. *Een beknopte beschrijving van de klachtenregeling*

De Hoop kent een klachtenreglement voor haar cliënten. Het reglement is in te zien via het cliëntenintranet van De Hoop. Volgens het reglement zijn er twee procedures beschikbaar: een interne en externe klachtenprocedure (zie verder het hiervoor gemeld onder punt 4.7.3).

e. *De wijze waarop de klachtenregeling onder de aandacht is gebracht van betrokken jeugdigen en hun ouders. Antwoord?* Bij aanvang van de behandeling wordt aan de jeugdige en diens ouders toegelicht dat bij een klacht contact kan worden opgenomen met de teamleider. Het toepasselijke klachtenreglement wordt hierbij uitgereikt.

f. *De samenstelling van de klachtencommissie*

De klachtencommissie bestaat in het verslagjaar uit drie leden, waaronder een voorzitter die - net als de andere leden - niet werkzaam is bij De Hoop.

g. *In welke mate heeft de klachtencommissie haar werkzaamheden kunnen verrichten met inachtneming van de wettelijke waarborgen?*

De klachtencommissie heeft haar werkzaamheden in het verslagjaar kunnen verrichten, met volledige inachtneming van de wettelijke waarborgen.

h. *Het aantal en de aard van de door de klachtencommissie behandelde klachten*

Wat betreft de door de klachtencommissie in het verslagjaar behandelde klachten gaat het om één klacht. Deze is in april 2016 door de commissie als gegrond beoordeeld. Dit betrof overigens een cliënt vanuit de volwassenenzorg.

i. *De strekking van de oordelen en aanbevelingen van de klachtencommissie*

Niet van toepassing.

j. *De aard van de maatregelen, zoals bedoeld in de Jeugdwet onder artikel 4.2.1 lid 5*

Niet van toepassing

k. *Op welke wijze zijn de artikelen 4.2.7 tot en met 4.2.11 toegepast?*

Binnen de cliëntenraad van De Hoop wordt de afdeling Jeugd vertegenwoordigd. Er zijn ten aanzien van deze afdeling geen specifieke adviezen uitgebracht in 2016. De manager Financiën & Organisatie van De Hoop heeft de begroting van De Hoop over 2016 toegelicht in een vergadering met de cliëntenraad. In de statuten van De Hoop staat in artikel 12 lid 6 geregeld dat een van de leden van de Raad van Toezicht op bindende voordracht wordt benoemd door de cliëntenraad,

tenzij van deze mogelijkheid geen gebruik wordt gemaakt. Een van de zittende leden van de Raad van Toezicht is in 2013 op bindende voordracht van de cliëntenraad benoemd. Stichting De Hoop was in 2016 aangesloten bij de Landelijke Commissie van Vertrouwenslieden.

Welke bijdrage heeft De Hoop in 2016 geleverd aan de inhoudelijke transitie van de jeugdhulp, dat wil zeggen: verschuivingen naar lichtere en of andere vormen van zorg en integrale aanpak (één gezin één plan)

De Hoop Kinder- en Jeugdpsychiatrie heeft in 2014 en 2015 een goede basis gelegd voor de transformatie van haar zorg- en behandelaanbod en heeft dit beleid in 2016 actief en intensief voortgezet. Daarbij zijn beleidsuitgangspunten van de transitie en transformatie van de jeugdzorg vorm gegeven. Belangrijke elementen hiervan waren en zijn onder andere: versterken van eigen kracht, versterken van de (inter)sectorale ketensamenwerking (onder andere tussen lokale teams en het achterliggende specialistische j-ggz domein), ontwikkelen en implementeren van goede op- en afschaalpraktijken en verder versterken van efficiënte en effectieve aanpakken. In 2016 heeft dit onder andere geleid tot:

- Een verdere inhoudelijke onderbouwing van de in 2015 gerealiseerde verkorting van de behandelduur in de klinische setting (van circa 8 maanden naar gemiddeld 14 weken), waarbij in 2016 is doorontwikkeld op aanbod voor dubbele diagnose problematiek (naast klinisch, geldt dat ook voor ambulante en deeltijd).

- De start van een deeltijd behandelaanbod voor jeugdigen in samenwerking met het onderwijs, gericht op het zoveel mogelijk voorkomen van schooluitval en inzet van zwaardere (en duurdere) vormen van (klinische) behandeling op een later moment.

- Samenwerking met andere aanbieders van jeugdvoorzieningen (onderwijs, preventie, jeugd(ggz)zorg) om specialistische jggz te kunnen toevoegen aan cq te kunnen aanbieden binnen andere en lichtere vormen van jeugdzorg, onder andere dicht bij de eigen woon- en leefomgeving (zoals samenwerking met pleegzorg, realisatie van netwerk plaatsingen pleegzorg, samenwerking met onderwijs)

- Het toetsen van en het verbeteren van de behandelaanpakken aan de doelstelling van versterking van de eigen kracht van de jeugdige en zijn systeem waardoor tijdig en soepel op- en afschalen van zorg versterkt wordt.

- Het beschrijven en (her)inrichten van interne werkprocessen om de efficiëntie daarvan te verhogen.

- De start van verkenningen en werksessies met andere organisaties in het jeugd(zorg) domein, gericht op samenhang en samenwerking in de keten; van lokale teams tot onder andere welzijnsorganisaties, onderwijsinstellingen, jeugdzorg en Veilig Thuis.

Komend jaar zal aandacht besteed gaan worden aan de verdere verbetering van de sturing op inhoud en (logistieke) werkprocessen.

4.10 FINANCIËEL BELEID

Het financieel beleid dat hieronder wordt beschreven heeft betrekking op de enkelvoudige jaarrekening van De Hoop ggz. In een afzonderlijke paragraaf worden de belangrijkste ontwikkelingen genoemd in de resultaten van de concernstichtingen. In de laatste paragraaf wordt aandacht besteed aan het beleid ten aanzien

van risicobeheer. Omdat het beleid per segment niet verschilt, wordt hier verder geen uitsplitsing in gemaakt.

Hoofdpijnen financieel beleid en positie op balansdatum

Kernpunten in het financieel beleid van De Hoop zijn een gezonde liquiditeits- en solvabiliteitspositie. Voor de continuïteit van De Hoop is een goede liquiditeit essentieel. De liquiditeitspositie ultimo 2016 is in relatie tot de liquiditeitsnorm toereikend; de current ratio bedraagt 1,4.

Voor de financiering van de activiteiten kan De Hoop over een kredietruimte beschikken van in totaal € 4.350.000. De liquiditeitsbegroting voor 2017 laat zien dat de kredietlimiet niet zal worden overschreden.

In de zorgsector wordt de solvabiliteitspositie vooral gemeten door de verhouding tussen het eigen vermogen (door het Waarborgfonds voor de Zorgsector (WFZ) het 'Weerstandvermogen' genoemd) ten opzichte van de totale opbrengsten die een instelling ontvangt voor haar. Deze verhouding wordt door het WFZ het 'percentage weerstandsvermogen' genoemd. Het financieel beleid van de stichtingen is erop gericht om minimaal een vermogenspositie van 20 % van de totale inkomsten te realiseren. Voor Stichting De Hoop geldt dat het percentage weerstandsvermogen wordt berekend in samenhang met Stichting Haaswijk. Volgens de berekening aan de hand van de jaarrekeningen 2016 bedraagt het percentage 11,5% (2015: 10,7%).

Resultaten

Het jaar 2016 is door Stichting De Hoop afgesloten met een positief resultaat van € 273.374 (2015: positief € 71.512).

De inkomsten uit geleverde zorg zijn gestegen met 16,5%. De omvang van de ambulante hulpverlening is in 2016 verder toegenomen, mede doordat een groep behandelaren van de failliete GGZ-onderdelen van de Lelie-zorggroep in dienst is gekomen bij De Hoop. Daarnaast is ook de jeugdhulpverlening toegenomen en waren de zgn. snijverliezen als gevolg van overschrijdingen van de productieafspraken lager dan vorig jaar.

De post Subsidies is per saldo met ruim 3% afgenomen. Rekening houdend met correcties ten aanzien van boekjaar 2015 vallen de subsidies ongeveer 14% lager uit. Deze afname wordt voornamelijk veroorzaakt door een afname van de productieafspraken met de gemeente Apeldoorn en de afbouw van de MO-subsidie van de gemeente Dordrecht. Deze subsidie wordt in een periode van drie jaar voor een deel omgezet naar andere projecten en voor een deel afgebouwd.

De Overige bedrijfsopbrengsten stijgen met 8%. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door een stijging van de opbrengsten uit overige dienstverlening. Dit betreft de detachering van medewerkers bij concernstichtingen. Aan de kostenkant leidt dit ook tot hogere personeelskosten. De overige opbrengsten zijn lager dan vorig jaar. De oorzaak hiervan is een eenmalige afboeking van niet teruggevoerde PGB-gelden in 2015.

De stijging van de Personeelskosten met 17,5% heeft voornamelijk te maken met de reeds genoemde groep behandelaren van de Lelie-zorggroep die in juli 2016 bij De Hoop in dienst is getreden. Daarnaast valt de stijging van de post Personeel niet in loondienst op. Deze post betreft voor het grootste deel de inhuur van hoofd-behandelaars. De overige personeelskosten zijn met name gestegen door een toename van de kosten van scholing en de reiskosten voor woon-werkverkeer.

De Overige bedrijfskosten zijn ten opzichte van vorig jaar per saldo gestegen met 2,3%. Uit de specificatie in de jaarrekening blijkt dat met name de Algemene kosten en Patiëntgebonden kosten stijgen en de huurkosten en de voorzieningenmutatie dalen. De hogere Algemene kosten kunnen op hoofdlijnen worden verklaard door een stijging van de accountantskosten en doordat 2016 een lagere teruggaaf van BTW bevat. De stijging van de Patiëntgebonden kosten betreft voornamelijk de kosten van wetenschappelijk onderzoek. De belangrijkste oorzaak van de daling van de post Huur is de beëindiging van enkele huurovereenkomsten en de vervanging door goedkopere overeenkomsten. De post Dotaties en vrijval voorzieningen is per saldo gedaald maar bevat zowel afnamen als stijgingen. De opvallendste mutaties zijn een (gedeeltelijke) vrijval van de reorganisatievoorziening, een eenmalig grote dotatie aan de voorziening voor jubileumuitkeringen in verband met de toevoeging van de gratificatie bij pensioengerechtigde leeftijd en de vorming van een voorziening in verband met de potentiële verplichting tot uitbetaling van onregelmatigheidstoeslag over vakantiedagen uit voorgaande jaren.

Binnen de post Financiële baten en lasten zijn de rentekosten lager dan vorig jaar maar dit positief resultaat wordt teniet gedaan door de negatieve resultaten van de deelnemingen.

Toekomstverwachtingen

Voor 2017 heeft De Hoop afspraken gemaakt met alle zes (inkoopcombinaties van) verzekeraars, zowel voor basis ggz als gespecialiseerde ggz. De totale productieafpraak 2017 bedraagt 106,3% van de productieafpraak 2016. De stijging is voornamelijk het gevolg van tariefstijgingen en de samenvoeging van de productieafspraken van een zorgaanbieder waarmee De Hoop samen werkt.

Daarnaast heeft De Hoop voor 2017 weer met zeven regiogemeenten budgetafspraken gemaakt met betrekking tot de jeugd-GGZ. Het totaal hiervan bedraagt 94,3% van de afspraken van vorig jaar. Verder zijn er acht contracten gesloten waarbij (nog) geen budget is vastgesteld.

Met betrekking tot Justitie bedragen de afspraken 102,9% ten opzichte van vorig jaar.

Tenslotte is De Hoop een WMO-afpraak overeengekomen met de gemeente Dordrecht waaronder De Hoop zorgarrangementen geleverd kunnen worden op basis van beschikkingen. Een vast budget wordt niet meer afgesproken. Op basis van de reeds afgegeven beschikkingen wordt voor 2017 een stijging van de WMO-omzet verwacht.

Het totaal van deze afspraken en verwachtingen komt zo'n 6% à 7% hoger uit dan de afspraken van vorig jaar. Hierbij is sprake van een verdere verschuiving van klinische naar ambulante hulpverlening. Eén en ander heeft in beperkte mate gevolgen voor de personeelsbezetting.

De nieuwbouwplannen die Stichting De Hoop aan de Provincialeweg ontwikkelt, worden gerealiseerd door Stichting Haaswijk te Dordrecht. Vervolgens verhuurt deze stichting het onroerend goed aan De Hoop. Stichting Haaswijk is onderdeel van concern De Hoop. Ook is de stichting door het WFZ erkend als mede-deelnemer met Stichting De Hoop. Op dit moment zijn er geen plannen om nieuwe projecten aan de Provincialeweg te realiseren.

Resultaten concernstichtingen

Hierna worden in het kort nog enkele noemenswaardige ontwikkelingen bij concernstichtingen vermeld.

Het resultaat over 2015 van Stichting Werkvisie De Hoop bedraagt positief € 89.000 (2015 positief € 16.000) door het positieve resultaat van het onderdeel Ambachtse bedrijven. De onderdelen Grafisch Centrum, De Hoop Bouw en Maatwerk behaalden over 2016 een negatief resultaat.

Stichting De Brug Midden-Nederland heeft het jaar afgesloten met een klein negatief resultaat van € 4.000 (2015 negatief € 59.000). Eind 2016 heeft De Brug het concern De Hoop verlaten. Buiten concernverband blijft De Hoop met De Brug samenwerken.

Stichting Haaswijk heeft over 2016 een positief resultaat behaald van € 291.000 (2015: positief € 20.000). Dit hoge positieve resultaat wordt voor een groot deel veroorzaakt door een gedeeltelijke terugname van de bijzondere waardevermindering in 2014. De terugname is gebaseerd op de taxatiewaarden van een enkele panden die hoger was dan de boekwaarde ultimo 2016.

Stichting Sta Op Zorg heeft het jaar 2016 afgesloten met een resultaat van € nihil (2015 positief € 29.000). De zorgactiviteiten van Sta Op Zorg zijn in 2016 overgeheveld naar De Hoop, de activiteiten die samenhangen met het inloophuis en gefinancierd worden door middel van giften zijn in de stichting achter gebleven.

Stichting Terwille heeft het jaar afgesloten met een positief resultaat van € 471.000 (2015 positief € 45.000). De opbrengsten zijn in 2016 verder gestegen door een toename van de zorg die gefinancierd wordt uit de zorgverzekeringswet, de WMO en door het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Onderzoek en ontwikkeling

In 2014 is het Kennisinstituut christelijke ggz als gemeenschappelijk initiatief van Stichting Eleos en De Hoop van start gegaan. Eleos en De Hoop willen recht doen aan het geloof en de geloofsbeleving van hun cliënten en dit op een professionele en verantwoorde wijze integreren in de hulpverlening. Hiervoor is (wetenschappelijk) onderbouwd inzicht nodig over de interactie tussen christelijke geloof en psychische gezondheid. Het Kennisinstituut initieert dit onderzoek en voert het uit. Ook houdt het Kennisinstituut zich bezig met innovatie en (verder) ontwikkelen van behandelmethodiek vanuit het perspectief van het christelijk geloof.

Jeugdwet

2016 was het tweede jaar van de transitie. De divisie Kinder- en Jeugdpsychiatrie (KJP) van De Hoop werd ook in dit jaar weer geconfronteerd met de gevolgen van deze transitie die een zware belasting geven op administratief gebied. De enorme verscheidenheid aan toeleidings- en aanmeldprocedures leidt nog steeds tot veel extra werk. Onduidelijkheid over toewijzing van zorg in het geval van niet-gecontracteerde regio's leidde in veel gevallen tot vertraging en onduidelijkheid voor de cliënt (en zijn/haar ouders). De regionale en gemeentelijke verschillen m.b.t. productcodes en prijzen betekent een forse belasting van de administratieve organisatie. Daarnaast zijn er regio's die al met betrekking tot 2016 zijn afgeweken van afspraken en facturatie op basis van DBC's, wat het facturatieproces nog lastiger heeft gemaakt.

De positieve kanten, samenhangend met de transitie en de daarmee gepaard gaande transformatie van de zorg, worden onderkend en leiden tot vernieuwing van het behandelaanbod en versterking van ketensamenwerking. Het betreft met name de randvoorwaarden (procedures, prijzen, codes, berichtenverkeer) die nog steeds tot veel extra belasting leiden.

Hoofdpijnen beleid risicobeheer

Binnen De Hoop is op verschillende niveaus vorm gegeven aan de inrichting van risicomanagement. Op het niveau van de totale organisatie is er een risicobeheersingscyclus onder verantwoordelijkheid van de Raad van Bestuur en het Managementteam (MT). Het gaat dan om de risico's die de organisatie als geheel kunnen beïnvloeden en de risico's op strategisch niveau of op operationeel / financieel niveau met een forse impact op (een groot deel van) de organisatie. In deze risicoparagraaf wordt met name uitwerking gegeven aan dit niveau van risicomanagement.

Daarnaast is er het proces van risicobeheersing die is ingebed in de planning & control cyclus ofwel de plan-do-check-act cyclus van het HKZ kwaliteitssysteem. Tot slot is er risicomanagement op het niveau van de individuele cliënt.

Borging van het risicomanagement vindt met name plaats doordat het op alle niveaus onderdeel is gemaakt van een cyclisch proces. Na identificatie, weging en prioritering van risico's, worden deze toegekend aan een probleemeigenaar die zorg draagt voor uitvoering van de beheersingsmaatregelen. In de cyclus wordt vervolgens geëvalueerd en waar nodig bijgestuurd.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste risico's op totaalniveau van de organisatie. Er wordt op hoofdpijnen een beschrijving gegeven van de geconstateerde risico's met daarbij de beheersingsmaatregelen benoemd.

Strategische risico's

- Bezuinigingen door zorgfinanciers

Dit betreft een landelijke, externe ontwikkeling. De afgelopen jaren worden gekenmerkt door meerdere transitie's in de zorg. Dit heeft grote gevolgen voor de strategie en voor de manier waarop de zorg en daarmee de organisatie is ingericht.

Beheersingsmaatregelen zijn een goed accountbeheer met alle financiers, een reorganisatie die is doorgevoerd om de organisatie te laten aansluiten bij deze nieuwe werkelijkheid en het verder uitwerken van de strategie waar de organisatie verder door ontwikkeld zal moeten worden.

Operationele risico's

- Niet (volledig) voldoen aan alle contractafspraken/voorwaarden

Ook hier is een sterke externe ontwikkeling zichtbaar. Het zelfonderzoek 2013 in het kader van de ZVW-zorg is afgerond zonder noemenswaardige correcties. Het zelfonderzoek 2014 is ingediend en wordt op dit moment gereviewd door de zorgverzekeraars. Tot aan het einde van de afronding van deze trajecten was er onduidelijkheid over de normen waar de geregistreeerde zorg aan moet voldoen. Verder zijn er veel diverse contracten voor jeugd-ggz afgesloten met veel jeugdzorg-regio's / gemeenten etc. Alle ggz-instellingen hebben hier mee te maken en staan onder druk om achteraf te kunnen voldoen aan de voorwaarden. De ingezette beheersmaatregelen zijn het zo goed mogelijk inrichten van het contractenbeheer, een tijdelijke functionaris om alle contracten voor jeugd-ggz goed af te wikkelen, het instellen van een expertteam dossiervoering met aandachtsfunctionarissen op de zorgafdelingen om de kwaliteit van de dossiervoering steeds te verbeteren. Er is sprake van een goed ingerichte AO/IC cyclus.

Financiële risico's

- Onvoldoende liquiditeit

Dit risico ontstaat met name als gevolg van een gevoel van onzekerheid van banken ten opzichte van de ggz-sector. Gezien de vele signalen uit de markt en ook faillissementssituaties blijkt het ook echt een sectorprobleem te zijn. Beheersingsmaatregelen zijn een tweewekelijks overzicht van de ontwikkeling van de liquiditeit, waardoor er snel gestuurd kan worden, het periodiek opstellen van liquiditeitsprognoses en een goed accountbeheer voor de bankcontacten.

Jaarrekening 2016

Stichting De Hoop

| INHOUDSOPGAVE | | Pagina |
|----------------------|--|---------------|
| 5.1 | Jaarrekening 2016 | |
| | Geconsolideerde jaarrekening | |
| 5.1.1 | Geconsolideerde balans per 31 december 2016 | 32 |
| 5.1.2 | Geconsolideerde resultatenrekening over 2016 | 33 |
| 5.1.3 | Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2016 | 35 |
| 5.1.4 | Grondslagen van waardering en resultaatbepaling | 36 |
| 5.1.5 | Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2016 | 43 |
| 5.1.6 | Mutatieoverzichten materiële en financiële vaste activa | 53 |
| 5.1.7 | Overzicht langlopende schulden ultimo 2016 | 55 |
| 5.1.8 | Toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening over 2016 | 56 |
| | Enkelvoudige jaarrekening | |
| 5.1.9 | Balans per 31 december 2016 | 64 |
| 5.1.10 | Resultatenrekening over 2016 | 65 |
| 5.1.11 | Grondslagen van waardering en resultaatbepaling | 66 |
| 5.1.12 | Toelichting op de balans per 31 december 2016 | 67 |
| 5.1.13 | Mutatieoverzichten materiële en financiële vaste activa | 75 |
| 5.1.14 | Overzicht langlopende schulden ultimo 2016 | 77 |
| 5.1.15 | Toelichting op de resultatenrekening over 2016 | 78 |
| 5.2 | Overige gegevens | |
| 5.2.1 | Statutaire regeling resultaatbestemming | 84 |
| 5.2.2 | Nevenvestigingen | 84 |
| 5.2.3 | Controleverklaring van de onafhankelijke accountant | 85 |

5.1 JAARREKENING

5.1 GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

5.1.1 GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2016
(na resultaatbestemming)

| | <u>Ref.</u> | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|--|-------------|--------------------------|--------------------------|
| | | € | € |
| ACTIVA | | | |
| Vaste activa | | | |
| Immateriële vaste activa | 1 | 60.315 | 72.605 |
| Materiële vaste activa | 2 | 36.825.149 | 38.827.453 |
| Financiële vaste activa | 3 | 782.630 | 687.364 |
| Totaal vaste activa | | <u>37.668.094</u> | <u>39.587.422</u> |
| Vlottende activa | | | |
| Voorraden | 4 | 67.106 | 83.277 |
| Onderhanden projecten uit hoofde van DBC's en DBBC's | 5 | 4.333.210 | 1.272.301 |
| Vorderingen uit hoofde van financieringstekort | 6 | 0 | 41.314 |
| Debiteuren en overige vorderingen | 7 | 5.772.672 | 7.177.412 |
| Liquide middelen | 8 | 1.096.169 | 1.767.013 |
| Totaal vlottende activa | | <u>11.269.157</u> | <u>10.341.317</u> |
| Totaal activa | | <u><u>48.937.251</u></u> | <u><u>49.928.739</u></u> |
| PASSIVA | | | |
| Groepsvermogen | | | |
| Kapitaal | 9 | 0 | 0 |
| Bestemmingsreserves | | 2.936.890 | 3.091.160 |
| Bestemmingsfondsen | | 2.735.961 | 1.925.291 |
| Algemene en overige reserves | | -684.004 | -18.725 |
| Totaal eigen vermogen | | <u>4.988.847</u> | <u>4.997.726</u> |
| Voorzieningen | 10 | 1.523.715 | 1.615.487 |
| Langlopende schulden | 11 | 33.770.052 | 35.392.549 |
| Kortlopende schulden | | | |
| Schulden uit hoofde van financieringsoverschot | 6 | 0 | 38.843 |
| Overige kortlopende schulden | 12 | 8.654.637 | 7.884.134 |
| Totaal kortlopende schulden | | <u>8.654.637</u> | <u>7.922.977</u> |
| Totaal passiva | | <u><u>48.937.251</u></u> | <u><u>49.928.739</u></u> |

5.1.2 GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING OVER 2016

| | <u>Ref.</u> | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|---|-------------|-------------------------|----------------------|
| | | € | € |
| BEDRIJFSOPBRENGSTEN: | | | |
| Opbrengsten zorgprestaties | 14 | 30.242.215 | 25.462.740 |
| Subsidies | 15 | 2.381.534 | 2.701.943 |
| Overige bedrijfsopbrengsten | 16 | 5.543.294 | 6.526.928 |
| Som der bedrijfsopbrengsten | | <u>38.167.043</u> | <u>34.691.611</u> |
| BEDRIJFSLASTEN: | | | |
| Personeelskosten | 17 | 26.859.398 | 24.363.770 |
| Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa | 18 | 2.141.071 | 2.097.009 |
| Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa | 19 | -234.648 | 363.409 |
| Overige bedrijfskosten | 20 | 7.363.945 | 6.849.588 |
| Som der bedrijfslasten | | <u>36.129.766</u> | <u>33.673.776</u> |
| BEDRIJFSRESULTAAT | | 2.037.277 | 1.017.835 |
| Vrijval herwaarderingsreserves | 21 | 143.016 | 154.117 |
| Financiële baten en lasten | 22 | -1.025.817 | -1.131.513 |
| Belastingen | 23 | 5.863 | 11.279 |
| RESULTAAT BOEKJAAR | | <u><u>1.160.339</u></u> | <u><u>51.718</u></u> |

5.1.2 GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING OVER 2016

RESULTAATBESTEMMING

Het resultaat is als volgt verdeeld:

| | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|--|-------------------------|----------------------|
| | € | € |
| Toevoeging/onttrekking: | | |
| <u>Bestemmingsreserves</u> | | |
| Stichting De Hoop - onderhoudsprojecten | -11.254 | 0 |
| Stichting De Brug Midden-Nederland | 0 | -140.237 |
| | <u>-11.254</u> | <u>-140.237</u> |
| <u>Bestemmingsfondsen</u> | | |
| Stichting De Hoop - reserve aanvaardbare kosten | 707.500 | -3.003 |
| Stichting De Hoop - Gemeente Dordrecht | -98.800 | -7.352 |
| Stichting Terwille - reserve aanvaardbare kosten | 471.062 | 45.758 |
| Stichting De Brug Midden-Nederland - res.aanv.kosten | -89 | -56.333 |
| | <u>1.079.673</u> | <u>-20.930</u> |
| <u>Algemene reserves</u> | | |
| Stichting De Hoop | -284.668 | 11.565 |
| Stichting De Hoop Reïntegratie | 120 | -4.111 |
| Stichting Sta Op Zorg | 0 | 29.236 |
| Stichting De Ommekeer | 0 | -908 |
| Stichting Werkvisie De Hoop | 89.180 | 16.333 |
| Stichting Family Care | 0 | 6.403 |
| Stichting Haaswijk | 290.798 | 85.531 |
| Stichting Terwille | 0 | -359 |
| Stichting De Brug Midden-Nederland | -3.510 | 69.195 |
| | <u>91.920</u> | <u>212.885</u> |
| | <u><u>1.160.339</u></u> | <u><u>51.718</u></u> |

5.1.3 GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT

| Ref. | 2016 | | 2015 | |
|--|------------|-------------------|------------|------------------|
| | € | € | € | € |
| Kasstroom uit operationele activiteiten | | | | |
| Bedrijfsresultaat | | 2.037.277 | | 1.017.835 |
| Aanpassingen voor : | | | | |
| - afschrijvingen en overige waardeverminderingen | 2.141.900 | | 2.221.477 | |
| - bijzondere waardeverminderingen | -234.648 | | 363.409 | |
| - mutaties voorzieningen | -91.772 | | -342.612 | |
| | | 1.815.480 | | 2.242.274 |
| Veranderingen in werkkapitaal: | | | | |
| - voorraden | 16.171 | | 21.134 | |
| - onderhanden werk DBC's | -3.060.909 | | 3.967.359 | |
| - vorderingen | 1.404.740 | | -522.300 | |
| - vorderingen/schulden uit hoofde van financieringstekort resp. -overschot | 2.471 | | 114.647 | |
| - kortlopende schulden (excl. schulden aan banken, behoudens rekening courant-krediet) | -216.116 | | -816.541 | |
| | | -1.853.643 | | 2.764.299 |
| Kasstroom uit bedrijfsoperaties | | 1.999.114 | | 6.024.408 |
| Ontvangen interest | 1.240 | | 23.383 | |
| Betaalde interest | -1.051.042 | | -1.161.219 | |
| Resultaat deelnemingen | 23.985 | | 6.323 | |
| Belastingen | 5.863 | | 11.279 | |
| | | -1.019.954 | | -1.120.234 |
| Totaal kasstroom uit operationele activiteiten | | 979.160 | | 4.904.174 |
| Kasstroom uit investeringsactiviteiten | | | | |
| Investeringen materiële vaste activa | -418.866 | | -545.150 | |
| Desinvesteringen materiële vaste activa | 157.573 | | 844.950 | |
| Desinvesteringen i.v.m. vertrek uit concern | 363.885 | | 0 | |
| Investeringen immateriële vaste activa | 4.750 | | -4.749 | |
| Uitgegeven leningen u/g | -10.775 | | 0 | |
| Aflossing/afboeking leningen u/g | 14.000 | | 0 | |
| Waardemutatie deelnemingen | -77.865 | | -6.323 | |
| Waardevermindering leningen u/g | -20.626 | | -65.802 | |
| Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten | | 12.076 | | 222.926 |
| Kasstroom uit financieringsactiviteiten | | | | |
| Nieuw opgenomen leningen u/g | 202.845 | | 0 | |
| Aflossing leningen u/g | -1.825.342 | | -1.833.211 | |
| Mutatie eigen vermogen door concernmutaties | -1.026.202 | | -29.694 | |
| Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten | | -2.648.699 | | -1.862.905 |
| Mutatie geldmiddelen | | -1.657.463 | | 3.264.195 |
| Stand geldmiddelen per 1 januari | | 682.490 | | -2.581.705 |
| Stand geldmiddelen per 31 december | | -974.973 | | 682.490 |

Toelichting:

Er is gebruik gemaakt van de indirecte methode. De negatieve mutatie van de geldmiddelen wordt veroorzaakt door de kasstroom uit operationele activiteiten, met name de toename van het onderhanden werk aan gemeenten, en extra kasstroom onder de financieringsactiviteiten als gevolg van het vertrek van twee stichtingen uit het concern.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.1 Algemeen

Algemene gegevens

Stichting De Hoop is statutair en feitelijk gevestigd aan de Provincialeweg 70 in Dordrecht. De Hoop is een instelling voor evangelische hulpverlening. De Hoop biedt kinder-, jeugd- en volwassenenzorg op het gebied van psychosociale, psychiatrische en verslavingsproblematiek.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2016, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2016.

Groepsverhoudingen

Stichting De Hoop heeft samenwerkingsverbanden met een aantal stichtingen die wat betreft activiteiten en identiteit goed aansluiten. Stichting De Hoop staat aan het hoofd van deze groep. Er bestaat een nauwe samenwerking tussen deze stichtingen en Stichting De Hoop. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de goedkeuring die de besturen van de betreffende stichtingen nodig hebben van de Raad van Toezicht van Stichting De Hoop m.b.t. diverse besluiten, zoals de vaststelling van de begroting, jaarrekening en beleidsplannen. Daarnaast worden de leden van de besturen, op (niet bindende) voordracht van de besturen benoemd, geschorst en ontslagen door de Raad van Toezicht van Stichting De Hoop.

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi, de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving RJ 655, Titel 9 BW2 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en het resultaat zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

De grondslagen voor de geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening zijn gelijk.

Continuïteitsveronderstelling

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Vergelijking met voorgaand jaar

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van Stichting De Hoop.

De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie betrokken rechtspersonen en vennootschappen zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de volgende de stichtingen en vennootschappen opgenomen:

- Stichting De Hoop, Dordrecht
- Stichting De Hoop Reïntegratie, Dordrecht
- Stichting Terwille, Groningen
- Stichting Sta Op Zorg, Vlissingen
- Stichting Haaswijk, Dordrecht
- Stichting De Overbrugging, Apeldoorn
- Stichting Werkvisie De Hoop, Dordrecht
- De Hoop ICT B.V., Dordrecht
- Kruispunt B.V., Dordrecht
- Startpunt Beheer B.V., Dordrecht
- Bambino Kinderopvang B.V., Dordrecht
- Bambino Christelijke Kindercentra Zuid B.V., Dordrecht

Stichting Family Care heeft begin 2016 het concern verlaten, Stichting De Brug deed dit ultimo 2016.

Stichting De Hoop heeft een 100% deelneming in Kruispunt B.V.. Kruispunt B.V. heeft een 100% deelneming in Startpunt Beheer B.V.. De activiteiten van deze B.V.'s zijn gestaakt en de B.V.'s zijn leeg.

Verder heeft De Hoop een 100% deelneming in De Hoop ICT B.V.. In deze B.V. zijn met ingang van 1 januari 2012 de diensten van De Hoop op het gebied van automatisering onder gebracht. In de loop van 2016 is het beheer-deel van deze diensten weer ondergebracht in De Hoop, terwijl het ontwikkel-deel zelfstandig is verder gegaan.

Tenslotte heeft De Hoop een 100% deelneming in de twee B.V.'s waarin de activiteiten van kinderopvang Bambino zijn onder gebracht.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.1 Algemeen

Verbonden rechtspersonen

Alle groepsmaatschappijen, zoals opgenomen in de paragraaf Consolidatie, evenals de deelnemingen toegelicht onder de toelichting op de financiële vaste activa in de enkelvoudige jaarrekening, worden aangemerkt als verbonden partij. Transacties tussen groepsmaatschappijen worden in de consolidatie geëlimineerd. Verder is ook het groepshoofd Stichting De Hoop aan te merken als verbonden partij. Het gaat hier voornamelijk om de volgende transacties:

- detachering van personeel;
- doorberekening van salaris- en overheadkosten;
- doorberekening van huur en energiekosten;
- leveringen en diensten van leer-/werkbedrijven.

Detachering en doorberekening van salariskosten gebeurt tegen kostprijs.

Eén van de verbonden rechtspersonen heeft ultimo 2016 een negatief eigen vermogen van € 144.000. De Hoop is niet aansprakelijk voor de schulden en heeft geen verplichting tot ondersteuning van de betreffende deelneming.

Grondslagen WNT

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft de stichting zich gehouden aan de Beleidsregel toepassing WNT en deze als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd.

Schattingsonzekerheden omzetverantwoording 2014 t/m 2016

Bij het bepalen van de DBC-omzet en de waarde van het onderhandenwerk heeft De Hoop de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling gevolgd zoals beschreven in onderstaande paragrafen. Hierbij is sprake van schattingsposten ten aanzien van de toerekening aan boekjaren vanuit de schadelastprognoses verwachte overproductie per verzekeraar en de uitkomsten van de zelfonderzoeken.

Wat betreft de verwachte overproductie worden door De Hoop per contractjaar prognoseberekeringen gemaakt waaruit de verwachte productieoverschrijdingen per verzekeraar blijken. Voor zover sprake is van contractoverschrijdingen, zijn nuanceringen in de DBC-omzet aangebracht. Deze is toegerekend aan de boekjaren 2016 en 2017 in de verhouding als waarin de productie van de nog niet afgesloten DBC's van startjaar 2015 is gerealiseerd in de boekjaren 2015 en 2016.

Met de vaststelling van het Controleplan Zelfonderzoek cGGZ 2014 en de bijbehorende controlepunten is het normenkader voor toetsing van de (DBC)omzetverantwoordingen verder verduidelijkt. In het najaar van 2016 heeft De Hoop het zelfonderzoek inzake schadejaar 2014 uitgevoerd. Net als voor 2013 is de financiële impact minimaal. De controle door de representerend verzekeraar loopt nog maar vooralsnog lijken hieruit geen bijzonderheden naar voren te komen.

De definitieve kaders voor het zelfonderzoek 2015 zijn nog niet vastgesteld. Aan de hand van het conceptoverzicht van de controlpunten en het concept normenkader (zoals eind 2016 bekend gemaakt door de onderhandelende partijen) heeft De Hoop een onderbouwing gemaakt voor het verwachte effect van het zelfonderzoek 2015. De onderbouwing is gebaseerd op de uitkomsten van de zelfonderzoeken 2013 en 2014, de interne AO/IC-controles en afzonderlijke analyses bij een aantal onderzoekspunten uit het zelfonderzoek 2015. Op basis van de uitkomsten is de voorziening naar beneden bijgesteld.

De inschatting van De Hoop is dat met de nuancering van de overproductie en de getroffen voorziening een adequate risico-inventarisatie is gemaakt en deze voldoende ruimte biedt voor eventuele financiële consequenties uit de zelfonderzoeken. De in deze jaarrekening uitgewerkte en onderbouwde schattingen kunnen door de onzekere factoren in de realisatie mogelijk afwijken. De uiteindelijke uitkomsten zullen blijken uit de eindafrekeningen en kunnen materieel afwijken van de in deze jaarrekening opgenomen bedragen gebaseerd op de beste schatting.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

Activa en passiva

De algemene grondslag voor de waardering van de activa en passiva is de verkrijgings- of de vervaardigingsprijs. Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen voor de nominale waarde. Toelichtingen op posten in de balans, resultatenrekening en kasstroomoverzicht zijn in de jaarrekening genummerd.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de stichting zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Immateriële en materiële vaste activa

De immateriële en materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingstermijnen van immateriële en materiële vaste activa zijn gebaseerd op de verwachte gebruiksduur van het vast actief.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Op bedrijfsterreinen en op vaste activa in ontwikkeling en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven. De volgende afschrijvingspercentages worden gehanteerd:

- Immateriële vaste activa : 10%;
- Bedrijfsgebouwen : 2% / 3% / 5%;
- Machines en installaties : 5% / 10%;
- Andere vaste bedrijfsmiddelen : 10% / 20% / 33%.

Voor zover subsidies of daaraan gelijk te stellen vergoedingen zijn ontvangen als eenmalige bijdrage in de afschrijvingskosten, zijn deze afgeboekt van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Invloed van betekenis wordt in ieder geval verondersteld aanwezig te zijn bij het kunnen uitbrengen van 20% of meer van de stemrechten. De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming. Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een duurzame waardevermindering vindt waardering plaats tegen deze lagere waarde; afwaardering vindt plaats ten laste van de resultatenrekening.

Bijzondere waardeverminderingen vaste activa

Voor de vaste activa heeft per ultimo 2014 overeenkomstig RJ 121 een impairmentanalyse plaatsgevonden. Dit betekent dat er is beoordeeld of er sprake is van wijzigingen in omstandigheden waardoor de vraag ontstaat of de boekwaarden van die vaste activa wel terugverdiend kunnen worden. De wijziging in omstandigheden die aanleiding is voor deze impairmentanalyse betreft de landelijke ontwikkeling dat er steeds minder klinische zorg wordt ingekocht door zorgverzekeraars. Dit heeft tot gevolg dat panden die zijn gerealiseerd ten behoeve van klinische zorg voor een deel op een andere manier moeten worden aangewend. De terugverdienmogelijkheid van de vaste activa die in gebruik zijn, is bepaald door de boekwaarde van die activa per balansdatum te vergelijken met de bedrijfswaarde. De bedrijfswaarde is bepaald op de berekende contante waarde van de toekomstige nettokasstromen die worden verwacht of op de bij verkoop te verwachten opbrengstwaarde. Wanneer de boekwaarde hoger is dan de berekende bedrijfswaarde is een bijzondere waardevermindering toegepast ter grootte van het verschil van beide waarden.

Bij de analyse is er onderscheid gemaakt tussen enerzijds een cluster panden die ten dienste staan van de zorgverlening en anderzijds een aantal separate gebouwen. Voor het cluster zorggebouwen geldt dat een goede toewijzing van de zorgproductie naar de afzonderlijke gebouwen te complex is waardoor een analyse op pand-niveau tot onjuiste resultaten kan leiden. Voor de separate gebouwen geldt dat de inkomsten wel goed te relateren zijn aan het gebouw.

Bij de analyse zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. De levensduur van de eigendomspanden is gesteld op 30 jaar. Voor panden die al langer in bezit zijn dan 30 jaar is 40 jaar aangehouden. Voor panden waarvan het beginjaar niet bekend is of die al veel ouder zijn is de einde looptijd bepaald op 2030.
2. Per pand is een inschatting gemaakt voor het noodzakelijk groot onderhoud en/of kosten voor instandhouding.
3. De inkomsten zijn zoveel mogelijk per gebouw / zorgcluster bepaald.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva (vervolg)

4. Er is rekening gehouden met de overgangsregeling voor de vergoeding voor kapitaalslasten in de zorg. Vanaf 2017 zijn de inkomsten geheel gebaseerd op de normatieve huisvestingscomponent (NHC).
5. Er is gerekend met een disconteringsvoet van 5%. Dit betreft het gemiddelde van de externe vermogenskosten en het gewenste rendement op het eigen vermogen.
6. Instandhoudingsuitgaven zijn jaarlijks geïndexeerd met 2%. De NHC tarieven zijn tot en met 2017 met 2,5% geïndexeerd, daarna met 1%. Vanwege onzekerheid over de toekomstige tarieven is er in 2018 rekening gehouden met een eenmalige korting van 3%. De huuropbrengsten zijn jaarlijks met 2% geïndexeerd.
7. Voorzichtigheidshalve is rekening gehouden met een bezettingsgraad van 97% ten opzichte van de met zorgverzekeraars afgesproken en in het verleden gerealiseerde bezetting.

Het verschil tussen de boekwaarde per 31 december 2014 en de contante waarde van de toekomstige kasstromen is voor het cluster met zorggebouwen positief. Voor deze panden hoeft geen bijzondere waardevermindering plaats te vinden. Bij de separate panden geldt dat er een aantal panden is waarbij de analyse een negatief resultaat laat zien. Voor deze panden is in de geconsolideerde jaarrekening 2014 in totaal een bijzondere waardevermindering van € 2.500.000 verwerkt. Hiervan is in 2016 een bedrag van ongeveer € 235.000 terug genomen, omdat van twee panden de taxatiewaarde hoger is dan de boekwaarde per 31 december 2016.

Voor de jaarrekening 2016 zijn de uitgangspunten en veronderstellingen van de impairmentanalyse opnieuw beoordeeld. Op basis hiervan wordt het niet noodzakelijk geacht de analyse opnieuw uit te voeren.

Vervreemding van vaste activa

Voor verkoop beschikbare activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Vorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen de kostprijs per ultimo boekjaar. Voor een deel van de voorraad is een voorziening voor incourantheid opgenomen. Deze voorzieningen worden gevormd door de waardevermindering in te schatten van artikelen die langer dan een bepaalde tijd op voorraad zijn.

Onderhanden projecten uit hoofde van DBC's/DBC-zorgproducten

Het onderhanden werk uit hoofde van DBC's/DBC-zorgproducten wordt gewaardeerd tegen de (verwachte) opbrengstwaarde van de DBC's/DBC-zorgproducten. Hierbij worden de verblijfsdagen gewaardeerd tegen de door de NZa vastgestelde vergoedingen voor deelprestaties verblijf GGZ (inclusief NHC); de uren worden gewaardeerd tegen het door De Hoop ggz gemiddeld gefactureerde uurtarief. Van de DBC's/DBC-zorgproducten die op het moment van het opstellen van de jaarrekening reeds gefactureerd waren, is de waarde in het onderhanden werk gebaseerd op de factuurwaarde.

De productie van het onderhanden werk is bepaald door de openstaande verrichtingen (uren en verblijfsdagen) te koppelen aan de DBC's/DBC-zorgproducten die ultimo boekjaar openstonden. Voor voorzienbare verliezen op de onderhanden projecten uit hoofde van DBC's/DBC-zorgproducten wordt een voorziening op de waardering in mindering gebracht.

Op het onderhanden werk worden de voorschotten die ontvangen zijn van verzekeraars in mindering gebracht.

Vorderingen

Vorderingen worden opgenomen voor de nominale waarde. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald volgens de statische methode.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Herwaarderingsreserves

De herwaarderingsreserves worden gevormd door herwaardering naar vervaardigingsprijs van onroerend goed waarop conform Richtlijn 655 investeringsbijdragen en/of -subsidies zijn afgeboekt. Deze herwaarderingsreserves worden gerealiseerd zodra en naarmate op het betreffende onroerend goed wordt afgeschreven. Deze vrijval wordt ten gunste van het resultaat gebracht.

Bestemmingsfondsen

Het bestemmingsfonds Reserve aanvaardbare kosten kan alleen wijzigen door toevoegingen of onttrekkingen vanwege exploitatie die samen hangt met de zorg. Volgens de definitie van de NZa vallen hieronder ook WMO en Jeugdwet.

Het bestemmingsfonds Gemeente Dordrecht betreft het totaal van de exploitatiesaldi van de Maatschappelijke Opvang-subsidie uit voorgaande jaren t/m 2014.

Het bestemmingsfonds 24 uur opvang is opgebouwd uit giften en bijdragen van derden voor de financiering van bepaalde investeringsprojecten en voor de bekostiging van de exploitatie. De fondsen vallen vrij zodra en naar gelang er geïnvesteerd is en/of uitgaven zijn gedaan ten behoeve van de exploitatie.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva (vervolg)

Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale of contante waarde van de geschatte uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De gehanteerde disconteringsvoet bedraagt 1%.

Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting.

Uitgestelde beloningen

De voorziening uitgestelde beloningen betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd.

Persoonlijk levensfasebudget

De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren PLB-uren. De berekening hiervan is gebaseerd op de CAO-bepalingen, blijfkans en leeftijd.

Langdurige ziekte

Deze voorziening wordt gewaardeerd tegen nominale waarde. De dotaties bestaan uit de salariskosten die tot aan het einde van het dienstverband dienen te worden betaald. De daadwerkelijke uitbetalingen worden aan deze voorziening onttrokken.

Reorganisatiekosten

Deze voorziening wordt gewaardeerd tegen de nominale waarde en wordt gevormd in verband met de verwachte salariskosten die samenhangen met de reorganisaties van de instelling waarover de medewerkers reeds zijn ingelicht.

Overige voorzieningen

Onder de Overige voorzieningen worden de geschatte kosten opgenomen van mogelijke verplichtingen waarvan de wijze van en/of het moment van afwikkeling nog niet duidelijk of zeker zijn.

Schulden

Onder de langlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van meer dan één jaar. De kortlopende schulden hebben een verwachte looptijd van maximaal één jaar. De schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de nominale waarde.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.3 Grondslagen van resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben, uitgaande van historische kosten. Verliezen worden verantwoord als deze voorzienbaar zijn; baten worden verantwoord als deze gerealiseerd zijn. Baten (waaronder nagekomen budgetaanpassingen) en lasten uit voorgaande jaren die in dit boekjaar zijn geconstateerd, worden aan dit boekjaar toegerekend.

Opbrengsten

De opbrengsten uit dienstverlening worden verantwoord naar rato van de verrichte prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum en in verhouding tot in totaal te verrichten diensten (onder de voorwaarde dat het resultaat betrouwbaar kan worden geschat, dit indien aan de volgende voorwaarden is voldaan: a. het bedrag kan op betrouwbare wijze worden bepaald; b. waarschijnlijke economische voordelen; c. de mate waarin de dienstverlening op de balansdatum is verricht kan op betrouwbare wijze worden bepaald; en d. gemaakte kosten en kosten die nog moeten worden gemaakt kunnen betrouwbaar worden bepaald; als dat niet kan dan opbrengsten slechts verwerken tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening). De met de opbrengsten samenhangende lasten worden toegerekend aan de periode waarin de baten zijn verantwoord.

Personele kosten

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de resultatenrekening voorzover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Pensioenen

Stichting De Hoop heeft voor haar werknemers een toegezegd-pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij De Hoop.

De verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn. De Hoop betaalt hiervoor premies waarvan de helft door de werkgever wordt betaald en de helft door de werknemer.

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat.

Per 1 januari 2015 gelden nieuwe regels voor pensioenfondsen. Daarbij behoort ook een nieuwe berekening van de dekkingsgraad. De 'nieuwe' dekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste twaalf dekkingsgraden. Door een gemiddelde te gebruiken, zal de dekkingsgraad nu minder sterk schommelen. In februari 2017 bedroeg deze dekkingsgraad 91,6% (bron: web-site www.pfzw.nl). Het vereiste niveau van de dekkingsgraad is 127%. Het pensioenfonds verwacht volgens het herstelplan binnen 12 jaar hieraan te kunnen voldoen en voorziet geen noodzaak voor de aangesloten instellingen om extra stortingen te verrichten of om bijzondere premieverhogingen door te voeren. Stichting De Hoop heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. De Hoop heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Omzet DBC's/DBC-zorgproducten en Doorloop DBC's

De DBC-omzet wordt berekend door de DBC-verrichtingen in het boekjaar te waarderen tegen de vastgestelde (verblijfsdagen) en berekende (uren) vergoedingen. Na facturatie van de (doorloop) DBC's/zorgproducten wordt het verschil tussen de factuurwaarde en het onderhanden werk berekend en geboekt. Voor zover er geen directe tijd door een hoofdbehandelaar op DBC's/DBC-zorgproducten geregistreerd was, is de berekende omzet op € nihil gewaardeerd.

Voor de inschatting van de omvang van mogelijke verliezen als gevolg van het niet (volledig) naleven van contractvoorwaarden en beleidsregels is een risicoanalyse uitgevoerd op basis van het kader 'Onderzoek Controles GGZ 2015', zoals dit door de zorgverzekeraars begin 2017 in concept openbaar is gemaakt. Voor zover noodzakelijk werd geacht op basis van de uitkomsten van dit zelfonderzoek, is een correctie op de omzet verwerkt.

Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden in de cijfers verwerkt zodra er redelijke zekerheid bestaat dat voldaan zal worden aan de daaraan verbonden voorwaarden. Subsidies ter compensatie van gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de winst-en-verliesrekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.4 Grondslagen van segmentering

In de jaarrekening wordt overeenkomstig de Richtlijn Zorginstellingen een segmentatie van de resultatenrekening gemaakt in de segmenten verslavings- en volwassenenzorg, kinder- en jeugdhulpverlening en overig.

Het segment 'kinder- en jeugdhulpverlening' bevat de volgende onderdelen:

- kinderdagverblijven, ondergebracht in twee B.V.'s waarin door Stichting De Hoop wordt deelgenomen;
- ambulante kinder- en jeugdhulpverlening, onderdeel van Stichting De Hoop;
- kliniek voor kinder- en jeugdpsychiatrie De Kiel, onderdeel van Stichting De Hoop.

Het segment 'verslavings- en volwassenenzorg' bevat alle overige onderdelen van Stichting De Hoop zoals de kliniek, de maatschappelijke opvang en de therapeutische woon- en leefgemeenschap. Verder behoren alle andere geconsolideerde organisaties (zoals vermeld onder 'Consolidatie') tot het segment verslavings- en volwassenenzorg met uitzondering van Stichting Haaswijk en Stichting De Overbrugging Apeldoorn.

Onder het segment 'overig' zijn Stichting Haaswijk en Stichting De Overbrugging Apeldoorn opgenomen. Deze stichtingen bouwen, verwerven, beheren, exploiteren, huren, verhuren en onderhouden gebouwen ten behoeve van organisaties die hulp verlenen aan mensen in nood, zoals de bij het concern aangesloten organisaties dit doen.

5.1.4.5 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

Betalingen welke voortvloeien uit langlopende leningen worden voor het gedeelte dat betrekking heeft op de rente opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als kasstroom uit financieringsactiviteiten. In deze opstelling is de mutatie van de kortlopende schulden aan de kredietinstellingen begrepen in de mutatie van de liquide middelen.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

1. Immateriële vaste activa

De specificatie is als volgt :

| | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|---|----------------------|----------------------|
| | € | € |
| Kosten oprichting en uitgifte van aandelen | 0 | 4.749 |
| Kosten van onderzoek en ontwikkeling | 0 | 0 |
| Kosten van concessies, vergunningen en rechten van intellectuele eigendom | 0 | 0 |
| Kosten van goodwill die van derden is verkregen | 60.315 | 67.856 |
| Vooruitbetalingen op immateriële activa | 0 | 0 |
| Totaal immateriële vaste activa | <u><u>60.315</u></u> | <u><u>72.605</u></u> |
| <i>Het verloop van de immateriële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:</i> | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
| | € | € |
| Boekwaarde per 31 december 2015 | 72.605 | 75.395 |
| Bij: correctie boekwaarde 1 januari 2016 | -4.750 | 0 |
| Boekwaarde per 1 januari | <u>67.855</u> | <u>75.395</u> |
| Bij: investeringen | 0 | 4.749 |
| Af: afschrijvingen | 7.540 | 7.539 |
| Boekwaarde per 31 december | <u><u>60.315</u></u> | <u><u>72.605</u></u> |
| Aanschafwaarde | 75.395 | 80.144 |
| Cumulatieve herwaarderingen | 0 | 0 |
| Cumulatieve afschrijvingen | 15.080 | 7.539 |

Toelichting:

De kosten van goodwill worden in 10 jaar afgeschreven op basis van de geschatte economische levensduur.

2. Materiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

| | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|---|--------------------------|--------------------------|
| | € | € |
| Bedrijfsgebouwen en terreinen | 35.008.614 | 36.736.798 |
| Machines en installaties | 241.239 | 404.644 |
| Andere vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting | 690.653 | 720.589 |
| Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa | 0 | 55.654 |
| Niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële activa | 884.643 | 909.768 |
| Totaal materiële vaste activa | <u><u>36.825.149</u></u> | <u><u>38.827.453</u></u> |
| <i>Het verloop van de materiële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:</i> | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
| | € | € |
| Boekwaarde per 31 december 2015 | 38.827.453 | 41.704.600 |
| Bij: correctie boekwaarde 1 januari 2016 | 9.952 | 0 |
| Boekwaarde per 1 januari | <u>38.837.405</u> | <u>41.704.600</u> |
| Af: uit concern vertrokken stichtingen | 363.885 | 0 |
| Bij: investeringen | 408.914 | 545.150 |
| Af: afschrijvingen | 2.134.360 | 2.213.938 |
| Af: (terugname) bijzondere waardeverminderingen | -234.648 | 363.409 |
| Af: terugname geheel afgeschreven activa | 0 | 0 |
| Af: desinvesteringen | 157.573 | 844.950 |
| Boekwaarde per 31 december | <u><u>36.825.149</u></u> | <u><u>38.827.453</u></u> |
| Aanschafwaarde | 56.849.899 | 57.706.569 |
| Cumulatieve herwaarderingen | 0 | 0 |
| Cumulatieve afschrijvingen | 20.024.750 | 18.879.116 |

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

2. Materiële vaste activa

Toelichting:

Voor een nadere specificatie van het verloop van de materiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.6.

In de investeringen is geen geactiveerde rente opgenomen. Het totaal van de geactiveerde rente bedraagt ultimo boekjaar € 561.210, de boekwaarde bedraagt € 347.738.

Conform Richtlijn 655 worden investeringssubsidies en -bijdragen afgeboekt van de betreffende investeringen. In totaal gaat het in 2016 om een ontvangen bedrag van € 45.000 (2015 € nihil).

De vaste activa zijn als zekerheid gesteld voor de langlopende schulden. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het overzicht van de langlopende leningen in bijlage 5.1.7.

3. Financiële vaste activa

De specificatie is als volgt :

| | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|--------------------------------|------------------|------------------|
| | € | € |
| Deelnemingen | 78.116 | 6.323 |
| Vorderingen op deelnemingen | 25.000 | 25.000 |
| Huurkoopvorderingen | 662.667 | 642.041 |
| Overige vorderingen | 16.847 | 14.000 |
| Totaal financiële vaste activa | <u>782.630</u> | <u>687.364</u> |

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt :

| | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|--|------------------|------------------|
| | € | € |
| Boekwaarde per 31 december 2015 | 687.364 | 615.239 |
| Bij: correctie boekwaarde 1 januari 2016 | 53.880 | 0 |
| Boekwaarde per 1 januari | <u>741.244</u> | <u>615.239</u> |
| Kapitaalstortingen | 10.775 | 0 |
| Resultaat deelnemingen | 23.985 | 6.323 |
| (Terugname) waardeverminderingen | 20.626 | 65.802 |
| Afboeking dubieuze vordering | -14.000 | 0 |
| Boekwaarde per 31 december | <u>782.630</u> | <u>687.364</u> |

Toelichting:

Van de vorderingen op de financiële vaste activa heeft een totaalbedrag van € nihil een looptijd korter dan 1 jaar.

Toelichting op belangen in andere rechtspersonen of vennootschappen:

| Naam en rechtsvorm en woonplaats rechtspersoon | Kernactiviteit | Verschaft kapitaal | Kapitaalbelang (in %) | Eigen vermogen | Resultaat |
|--|--------------------|--------------------|-----------------------|----------------|------------|
| | | | | € | € |
| Rechtstreekse kapitaalbelangen >= 20%: | | | | | |
| JobUp B.V. | re-integratie | 6.000 | 33% | 86.966 | 67.997 |
| Rechtstreekse kapitaalbelangen < 20%: | | | | | |
| Onderl. waarborgmij. CentraMed | aanspr.verzekeraar | 49.127 | 1% | 6.626.000 | -8.268.000 |

Toelichting:

Stichting Werkvisie De Hoop heeft samen met twee andere ondernemingen per 15 september 2011 JobUp B.V. opgericht. Deze B.V. richt zich met name op de re-integratie van mensen die door hun verslavingsachtergrond of andere problematiek niet zelfstandig aan een baan kunnen komen.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

4. Voorraden

De specificatie is als volgt :

| | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|---|------------------|------------------|
| | € | € |
| Medische middelen | 8.105 | 1.084 |
| Voedingsmiddelen | 7.059 | 3.788 |
| Kantoorbenodigdheden en schoomaakmiddelen | 39.057 | 27.793 |
| Overige voorraden: | | |
| Winkelvoorraden | 1.991 | 4.981 |
| Materialen bedrijven | 10.894 | 45.631 |
| Totaal voorraden | <u>67.106</u> | <u>83.277</u> |

Toelichting:

De voorziening die in aftrek op de voorraden is gebracht bedraagt € 11.625 (2015: € 11.625).

5. Onderhanden projecten uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten

De specificatie is als volgt :

| | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|---|------------------|------------------|
| | € | € |
| Onderhanden projecten DBC's / DBC-zorgproducten A-segment | 10.411.541 | 9.563.165 |
| Af: ontvangen voorschotten | 5.590.336 | 7.100.864 |
| Af: voorziening onderhanden werk | 487.995 | 1.190.000 |
| Totaal onderhanden projecten | <u>4.333.210</u> | <u>1.272.301</u> |

De specificatie per onderhanden project is als volgt weer te geven:

| Stroom DBC's / DBC-zorgproducten | Gerealiseerde projectkosten en toegerekende winst | Af: verwerkte verliezen | Af: ontvangen voorschotten | Saldo per 31-dec-16 |
|----------------------------------|---|-------------------------|----------------------------|---------------------|
| | € | € | € | € |
| Zorgverzekeraars | 7.546.518 | 364.995 | 5.153.964 | 2.027.559 |
| Justitie | 1.086.133 | 0 | 436.372 | 649.761 |
| Gemeenten | 1.778.890 | 123.000 | 0 | 1.655.890 |
| Totaal onderhanden projecten | <u>10.411.541</u> | <u>487.995</u> | <u>5.590.336</u> | <u>4.333.210</u> |

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

6. Vorderingen uit hoofde van financieringstekort en schulden uit hoofde van financieringsoverschot

Specificatie vorderingen en schulden uit hoofde van financieringstekort respectievelijk financieringsoverschot

| | t/m 2013 | 2014 | totaal |
|--|----------|----------|----------|
| | € | € | € |
| Saldo per 31 december 2015 | -26.212 | 28.683 | 2.471 |
| Af: correcties i.v.m. stichting die concern in 2016 verlaten heeft | 26.212 | 758 | 26.970 |
| Saldo per 1 januari | 0 | 29.441 | 29.441 |
| Financieringsverschil boekjaar | | | 0 |
| Correcties voorgaande jaren | 0 | 11.437 | 11.437 |
| Betalingen/ontvangsten | 0 | -40.878 | -40.878 |
| Sub-totaal mutatie boekjaar | 0 | -29.441 | -29.441 |
| Saldo per 31 december | <u>0</u> | <u>0</u> | <u>0</u> |
| Stadium van vaststelling (per erkenning): | | | |
| Stichting De Hoop | c | c | |
| Stichting Terwille | c | c | |

c = definitieve vaststelling NZa

| | 31-dec-16 | 31-dec-15 |
|--|-----------|--------------|
| | € | € |
| Waarvan gepresenteerd als: | | |
| - vorderingen uit hoofde van financieringstekort | 0 | 41.314 |
| - schulden uit hoofde van financieringsoverschot | 0 | 38.843 |
| | <u>0</u> | <u>2.471</u> |

7. Debiteuren en overige vorderingen

De specificatie is als volgt :

| | 31-dec-16 | 31-dec-15 |
|---|------------------|------------------|
| | € | € |
| Vorderingen op debiteuren | 2.065.786 | 1.800.087 |
| Nog te factureren omzet DBC's en DBBC's | 1.904.064 | 2.249.262 |
| Vorderingen uit hoofde van transitie-regelingen kapitaalslasten | 380.532 | 208.685 |
| Vordering uit hoofde van Nacalculatie DBC's 2008 t/m 2012 | 0 | 85.321 |
| Overige vorderingen: | | |
| Subsidies | 436.089 | 990.417 |
| Omzetbelasting | 68.543 | 20.274 |
| Opbrengst verkoop pand Curacao | 0 | 480.000 |
| Te ontvangen bijdragen | 0 | 360.000 |
| Overige vorderingen | 371.956 | 339.573 |
| Vooruitbetaalde bedragen: | | |
| Stichting Breedband | 41.451 | 50.759 |
| Kosten ICT-ondersteuning | 171.000 | 0 |
| Overige vooruitbetaalde bedragen | 308.594 | 329.904 |
| Nog te ontvangen bedragen: | | |
| Overige nog te ontvangen bedragen | 24.657 | 263.130 |
| Totaal vorderingen en overlopende activa | <u>5.772.672</u> | <u>7.177.412</u> |

Toelichting:

De post Overige nog te ontvangen bedragen bevat ultimo 2015 een waarborgsom van Stichting De Brug ad €250.000. In 2016 heeft De Brug het concern verlaten.

Op de vordering uit hoofde van debiteuren is een voorziening voor oninbaarheid van € 287.827 (2015: €196.348) in mindering gebracht.

In de debiteuren en overige vorderingen is geen bedrag begrepen met een resterende looptijd langer dan 1 jaar.

Ten behoeve van de kredietfaciliteit aan ING Bank en Rabobank is 1e pandrecht gevestigd op voorraden, vorderingen op derden en inventaris.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

ACTIVA

8. Liquide middelen

De specificatie is als volgt :

| | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|-------------------------|------------------|------------------|
| | € | € |
| Bankrekeningen | 1.076.708 | 1.742.838 |
| Kassen | 16.461 | 24.175 |
| Kruisposten | 3.000 | 0 |
| Totaal liquide middelen | <u>1.096.169</u> | <u>1.767.013</u> |

Toelichting:

De liquide middelen zijn vrij beschikbaar.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

PASSIVA

9. Groepsvermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de volgende componenten:

| | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|------------------------------|------------------|------------------|
| | € | € |
| Kapitaal | 0 | 0 |
| Bestemmingsreserves | 2.936.890 | 3.091.160 |
| Bestemmingsfondsen | 2.735.961 | 1.925.291 |
| Algemene en overige reserves | -684.004 | -18.725 |
| Totaal eigen vermogen | <u>4.988.847</u> | <u>4.997.726</u> |

Bestemmingsreserves

Het verloop is als volgt weer te geven:

| | <u>Saldo per 31-dec-15</u> | <u>Resultaat- bestemming</u> | <u>Overige mutaties</u> | <u>Saldo per 31-dec-16</u> |
|---|--------------------------------|----------------------------------|-----------------------------|--------------------------------|
| | € | € | € | € |
| Bestemmingsreserves: | | | | |
| Stichting De Hoop - onderhoudsprojecten | 11.254 | -11.254 | 0 | 0 |
| Herwaarderingsreserves: | | | | |
| Stichting Haaswijk | 3.123.906 | 0 | -143.016 | 2.980.890 |
| Reserve omrekeningsverschillen: | | | | |
| Stichting Haaswijk | -44.000 | 0 | 0 | -44.000 |
| Totaal bestemmingsreserves | <u>3.091.160</u> | <u>-11.254</u> | <u>-143.016</u> | <u>2.936.890</u> |

Bestemmingsfondsen

Het verloop is als volgt weer te geven:

| | <u>Saldo per 31-dec-15</u> | <u>Resultaat- bestemming</u> | <u>Overige mutaties</u> | <u>Saldo per 31-dec-16</u> |
|--|--------------------------------|----------------------------------|-----------------------------|--------------------------------|
| | € | € | € | € |
| Bestemmingsfondsen: | | | | |
| Stichting De Hoop - reserve aanvaardbare kosten | 1.036.778 | 707.500 | 42.478 | 1.786.756 |
| Stichting De Hoop - Gemeente Dordrecht | 91.448 | -98.800 | 7.352 | 0 |
| Stichting Terwille - reserve aanvaardbare kosten | 478.143 | 471.062 | 0 | 949.205 |
| Stichting De Brug Midden-Nederland - res.aanv.kosten | 181.620 | -89 | -181.531 | 0 |
| Stichting De Brug Midden-Nederland - 24 uur opvang | 137.302 | 0 | -137.302 | 0 |
| Totaal bestemmingsfondsen | <u>1.925.291</u> | <u>1.079.673</u> | <u>-269.003</u> | <u>2.735.961</u> |

Algemene en overige reserves

Het verloop is als volgt weer te geven:

| | <u>Saldo per 31-dec-15</u> | <u>Resultaat- bestemming</u> | <u>Overige mutaties</u> | <u>Saldo per 31-dec-16</u> |
|-------------------------------------|--------------------------------|----------------------------------|-----------------------------|--------------------------------|
| | € | € | € | € |
| Algemene reserves: | | | | |
| Stichting De Hoop | 394.024 | -284.668 | -20.840 | 88.516 |
| Stichting De Hoop Reïntegratie | 2.327 | 120 | 0 | 2.447 |
| Stichting De Brug Midden-Nederland | 675.114 | -3.510 | -671.604 | 0 |
| Stichting Terwille | 192.838 | 0 | 0 | 192.838 |
| Stichting Sta Op Zorg | 110.440 | 0 | 0 | 110.440 |
| Stichting Haaswijk | -1.473.320 | 290.798 | 0 | -1.182.522 |
| Stichting De Overbrugging Apeldoorn | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Stichting Werkvisie De Hoop | 15.097 | 89.180 | 0 | 104.277 |
| Stichting Family Care | 64.755 | 0 | -64.755 | 0 |
| Totaal algemene en overige reserves | <u>-18.725</u> | <u>91.920</u> | <u>-757.199</u> | <u>-684.004</u> |

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

PASSIVA

9. Groepsvermogen (vervolg)

Toelichting:

De overige mutaties ten aanzien van Stichting De Brug (neg. € 990.437) en Stichting Family Care (neg. € 64.755) betreffen het vertrek van deze stichtingen uit het concern.

De overige mutatie (neg. € 143.016) op de herwaarderingsreserves van Stichting Haaswijk betreft de vrijval op basis van de afschrijvingen van deze onroerende goederen.

De waardevermeerderingen of -verminderingen van huurkoopvorderingen wegens omrekening van het geïnvesteerde vermogen vanuit de valuta van de vordering naar Euro's, kwamen tot en met 2014 respectievelijk ten gunste of ten laste van de reserve omrekeningsverschillen van Stichting Haaswijk. Omdat de betreffende stichtingen het concern hebben verlaten, komen deze koersverschillen met ingang van 2015 ten gunste of ten laste van de resultatenrekening. Het saldo van de reserve wordt afgeboekt naarmate de huurkoopvorderingen worden afgewikkeld.

Het saldo van de Algemene reserve van Stichting De Hoop zoals hierboven vermeld, wijkt af van het saldo onder de enkelvoudige cijfers. Het verschil ad € 44.386 wordt veroorzaakt door de negatieve waarde van een deelneming. Voor de overige toelichting op de reserves en fondsen van Stichting De Hoop wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige balans zoals opgenomen onder 5.1.12 punt 8. Eigen vermogen.

Voor de specificatie van de herwaarderingsreserves van Stichting Haaswijk wordt verwezen naar de jaarrekening van deze stichting.

De bestemmingsfondsen Reserve aanvaardbare kosten kunnen worden aangewend ten behoeve van de exploitatie van de zorg uit hoofde van ZVW, WLz, WMO en/of Jeugdwet.

10. Voorzieningen

| <i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i> | Saldo per 31-dec-15 | Dotatie | Onttrekking | Vrijval | Saldo per 31-dec-16 |
|--|--------------------------------|----------------|--------------------|----------------|--------------------------------|
| | € | € | € | € | € |
| Uitgestelde beloningen | 93.332 | 158.706 | 28.512 | 6.118 | 217.408 |
| Persoonlijk levensfasebudget | 941.023 | 0 | 9.811 | 14.188 | 917.024 |
| Langdurige ziekte | 78.268 | 80.872 | 0 | 0 | 159.140 |
| Reorganisatiekosten | 502.864 | 0 | 153.780 | 218.941 | 130.143 |
| Overige voorzieningen | 0 | 100.000 | 0 | 0 | 100.000 |
| Totaal voorzieningen | 1.615.487 | 339.578 | 192.103 | 239.247 | 1.523.715 |

Toelichting in welke mate (het totaal van) de voorzieningen als langlopend moeten worden beschouwd:

| | 31-dec-16 |
|--|------------------|
| Kortlopend deel van de voorzieningen (< 1 jr.) | 377.715 |
| Langlopend deel van de voorzieningen (> 1 jr.) | 1.146.000 |
| Hiervan langlopend (> 5 jaar) | 590.000 |

Toelichting per categorie voorziening:

De voorziening uitgestelde beloningen wordt gevormd voor in de toekomst uit te betalen jubileumuitkeringen.

Het persoonlijk levensfase budget (PLB) kwalificeert als een beloning met opbouw van rechten. De voorziening die hieruit voortvloeit wordt gevormd ter hoogte van de opgebouwde rechten voor de niet in tijd dan wel geld opgenomen uren. Deze rechten hebben betrekking op de reguliere PLB-uren en op de CAO-verplichting in het kader van de overgangsregeling 45+.

De voorziening langdurige ziekte wordt gevormd voor de op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van salarissen aan medewerkers die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid.

De voorziening voor reorganisatiekosten heeft betrekking op het beëindigen van enkele ondersteunende en zorgafdelingen van Stichting De Hoop.

Onder de post Overige voorzieningen is een voorziening opgenomen voor de potentiële verplichting om ORT over vakantieperioden na te betalen.

Bij de voorzieningen die op contante waarde zijn gewaardeerd, maakt het effect van de periodieke toename als gevolg van rente onderdeel uit van de dotaties in het boekjaar. Het rente-effect bedraagt in 2016 € 10.344.

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

PASSIVA

11. Langlopende schulden

| <i>De specificatie is als volgt :</i> | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|---|-------------------|-------------------|
| | € | € |
| Schulden aan banken | 33.619.805 | 35.314.887 |
| Disagio m.b.t. schulden aan kredietinstellingen | -8.196 | -11.041 |
| Overige langlopende schulden | 1.983.785 | 1.927.012 |
| Totaal langlopende schulden | <u>35.595.394</u> | <u>37.230.858</u> |
| <i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i> | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
| | € | € |
| Stand per 1 januari | 37.230.858 | 39.065.331 |
| Bij: nieuwe leningen | 200.000 | 0 |
| Af: disagio m.b.t. nieuwe leningen | -2.845 | -5.297 |
| Af: aflossingen | 1.838.309 | 1.839.770 |
| Stand per 31 december | <u>35.595.394</u> | <u>37.230.858</u> |
| Af: aflossingsverplichting komend boekjaar | 1.825.342 | 1.838.309 |
| Stand langlopende schulden per 31 december | <u>33.770.052</u> | <u>35.392.549</u> |
| <i>Toelichting in welke mate (het totaal van) de langlopende schulden als langlopend moeten worden beschouwd:</i> | | |
| Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jr.), aflossingsverplichtingen | 1.825.342 | 1.838.309 |
| Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jr.), balanspost | 33.770.052 | 35.392.549 |
| Hiervan langlopend (> 5 jaar) | 26.564.495 | 28.309.777 |

Toelichting:

Voor een nadere toelichting op de langlopende schulden wordt verwezen naar de bijlage Overzicht langlopende schulden onder 5.1.7. De aflossingsverplichtingen zijn verantwoord onder de kortlopende schulden.

12. Overige kortlopende schulden

| <i>De specificatie is als volgt :</i> | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|--|------------------|------------------|
| | € | € |
| Schulden aan kredietinstellingen | 2.071.142 | 1.084.523 |
| Crediteuren | 930.307 | 800.511 |
| Aflossingsverplichtingen langlopende leningen | 1.825.342 | 1.838.309 |
| Belastingen en sociale premies | 1.096.018 | 1.114.602 |
| Schulden terzake pensioenen | 224.320 | 180.455 |
| Nog te betalen salarissen en nabetalings december | 105.903 | 29.300 |
| Vakantiegeld | 769.847 | 765.755 |
| Vakantiedagen | 364.420 | 303.068 |
| Schuld uit hoofde van Nacalculatie doorloop DBC's 2012 | 0 | 5.542 |
| Overige schulden | 1.121.995 | 1.637.484 |
| Vooruitontvangen opbrengsten | 140.423 | 120.444 |
| Overige passiva | 4.920 | 4.141 |
| Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva | <u>8.654.637</u> | <u>7.884.134</u> |

Toelichting:

Voor de omvang en voorwaarden van de kredietfaciliteit van Stichting De Hoop wordt verwezen naar punt 11 van de toelichting op de enkelvoudige balans (5.1.12).

5.1.5 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

PASSIVA

13. Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa

Verplichtingen uit hoofde van het macrobeheersinstrument

Het macrobeheersinstrument kan door de minister van VWS ingezet worden om overschrijdingen van het macrokader zorg terug te vorderen bij instellingen voor medisch specialistische zorg en bij instellingen voor curatieve geestelijke gezondheidszorg. Het macrobeheersinstrument is uitgewerkt in de Aanwijzing macrobeheersmodel instellingen voor medisch specialistische zorg, respectievelijk Aanwijzing Macrobeheersinstrument curatieve geestelijke gezondheidszorg. Ook voor instellingen in andere sectoren kan een Aanwijzing Macrobeheersinstrument van toepassing zijn. Jaarlijks wordt door de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) ambtshalve een mbi-omzetplafond vastgesteld. Tevens wordt door de NZa jaarlijks een omzetplafond per instelling vastgesteld, welke afhankelijk is van de realisatie van het mbi-omzetplafond van alle instellingen gezamenlijk. Deze vaststelling vindt plaats nadat door de Minister van VWS de overschrijding van het mbi-omzetplafond uiterlijk vóór 1 december van het opvolgend jaar is gecommuniceerd. Voor 2016 is het mbi-omzetplafond voor geneeskundige GGZ door de NZa vastgesteld op € 3.779 miljoen (prijsniveau 2015). De minister van VWS zal uiterlijk op 1 juli 2018 aan de NZa bekend maken of sprake is van overschrijding van dit plafond. Bij het opstellen van de jaarrekening 2016 bestaat nog geen inzicht in realisatie van het mbi-omzetplafond over 2016. De Hoop is niet in staat een betrouwbare inschatting te maken van de uit het macrobeheersinstrument voortkomende verplichting en deze te kwantificeren. Als gevolg daarvan is deze verplichting niet tot uitdrukking gebracht in de balans van de stichting per 31 december 2016. Eén en ander geldt ook voor 2015.

Overige niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Stichting De Hoop

Stichting De Hoop huurt een groot deel van haar panden van Stichting Haaswijk. Haaswijk wordt meegeconsolideerd in deze jaarrekening waardoor de betreffende huurkosten worden geëlimineerd.

Voor de toelichting op de overige huurovereenkomsten en de overige informatie omtrent de niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen van Stichting De Hoop wordt verwezen naar punt 12 van de toelichting op de enkelvoudige balans (5.1.12).

Stichting Haaswijk

Haaswijk heeft langlopende leningen afgesloten welke worden geborgd door het Waarborgfonds voor de Zorgsector. Voor deze leningen bestaat een obligoverplichting ter grootte van 3% van de restschuld. Per 31 december 2016 bedroeg deze obligoverplichting € 736.985.

Bambino Kinderopvang B.V. en Bambino Christelijke Kindercentra Zuid B.V.

Ultimo 2016 huurt kinderdagopvang Bambino enkele panden in Dordrecht en Eindhoven, waarvan drie van Stichting Haaswijk. De jaarhuur die betaald werd bedroeg in 2016 € 93.139, waarvan € 44.355 aan Haaswijk.

Stichting Werkvisie De Hoop

Voor de leer-/werkbedrijven worden panden gehuurd van Stichting Haaswijk, Stichting Vrienden van De Hoop en van derden. De jaarhuur aan Vrienden bedraagt € 42.128. De jaarhuur aan derden betreft een pand in Hendrik Ido Ambacht en bedraagt € 84.000. De huurperiode loopt tot eind 2019, heeft een opzegtermijn van een jaar en wordt steeds met een periode van drie jaar verlengd.

Stichting Terwille

Stichting Terwille is gevestigd in gehuurde panden. De meeste huurovereenkomsten zijn aangegaan voor onbepaalde tijd, met een opzegtermijn van één maand. Daarnaast huurt Terwille enkele panden voor bepaalde tijd met opzegtermijnen variërend van drie maanden tot één jaar. In totaal bedroeg de huur in 2016 € 330.281. Voor een specificatie van de huurovereenkomsten wordt verwezen naar het jaardocument van Stichting Terwille.

Stichting Sta Op Zorg

Stichting Sta Op Zorg huurt twee panden aan de Badhuisstraat te Vlissingen. De huurovereenkomsten zijn aangegaan voor een periode van één resp. 1,5 jaar. Verlenging gebeurt voor een periode van 2,5 of 5 jaar resp. één jaar. De opzegtermijn is één jaar resp. een half jaar. De jaarhuur 2016 bedraagt € 12.517 resp. € 12.000.

5.1.6.1 GECONSOLIDEERD MUTATIEOVERZICHT IMMATERIELE VASTE ACTIVA

| | Kosten op- richting en uitgifte van aandelen | Kosten van onderzoek en ontwikkeling | Kosten van concessies, vergunningen en rechten van intellectuele eigendom | Kosten van goodwill die van derden is verkregen | Vooruitbe- talingen op immateriële activa | Totaal |
|---|---|--|--|--|--|---------------|
| | € | € | € | € | € | € |
| Stand per 31 december 2015 | | | | | | |
| - aanschafwaarde | 4.749 | 0 | 0 | 75.395 | 0 | 80.144 |
| - cumulatieve afschrijvingen | 0 | 0 | 0 | 7.539 | 0 | 7.539 |
| Correcties m.b.t. concernonderdelen | | | | | | |
| - aanschafwaarde | -4.749 | 0 | 0 | 0 | 0 | -4.749 |
| - cumulatieve afschrijvingen | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 1 |
| Stand per 1 januari 2016 | | | | | | |
| - aanschafwaarde | 0 | 0 | 0 | 75.395 | 0 | 75.395 |
| - cumulatieve afschrijvingen | 0 | 0 | 0 | 7.540 | 0 | 7.540 |
| Boekwaarde per 1 januari | <u>0</u> | <u>0</u> | <u>0</u> | <u>67.855</u> | <u>0</u> | <u>67.855</u> |
| Mutaties in het boekjaar | | | | | | |
| - investeringen | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| - afschrijvingen | 0 | 0 | 0 | 7.540 | 0 | 7.540 |
| - <i>terugname geheel afgeschreven activa</i> | | | | | | |
| .aanschafwaarde | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| .cumulatieve afschrijvingen | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| - <i>desinvesteringen</i> | | | | | | |
| aanschafwaarde | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| cumulatieve afschrijvingen | <u>0</u> | <u>0</u> | <u>0</u> | <u>0</u> | <u>0</u> | <u>0</u> |
| per saldo | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Mutaties in boekwaarde (per saldo) | <u>0</u> | <u>0</u> | <u>0</u> | <u>-7.540</u> | <u>0</u> | <u>-7.540</u> |
| Stand per 31 december | | | | | | |
| - aanschafwaarde | 0 | 0 | 0 | 75.395 | 0 | 75.395 |
| - cumulatieve afschrijvingen | 0 | 0 | 0 | 15.080 | 0 | 15.080 |
| Boekwaarde per 31 december | <u>0</u> | <u>0</u> | <u>0</u> | <u>60.315</u> | <u>0</u> | <u>60.315</u> |
| <i>Afschrijvingspercentage</i> | | | | 10% | | |

5.1.6.1 GECONSOLIDEERD MUTATIEOVERZICHT MATERIELE VASTE ACTIVA

| | Bedrijfs- gebouwen en terreinen | Machines en installaties | Andere vaste bedrijfs- middelen, technische en administratieve uitrusting | Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en voortuitbetalingen op materiële vaste activa | Niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële activa | Totaal |
|--|---------------------------------------|-----------------------------|--|---|--|-------------------|
| | € | € | € | € | € | € |
| Stand per 31 december 2015 | | | | | | |
| - aanschafwaarde | 53.010.317 | 1.151.935 | 2.360.438 | 55.654 | 1.128.225 | 57.706.569 |
| - cumulatieve afschrijvingen | 16.273.519 | 747.291 | 1.639.849 | 0 | 218.457 | 18.879.116 |
| Correcties m.b.t. concernonderdelen | | | | | | |
| - aanschafwaarde | -11.847 | -7.055 | -69.738 | 0 | 0 | -88.640 |
| - cumulatieve afschrijvingen | -7.920 | -4.762 | -85.910 | 0 | 0 | -98.592 |
| Stand per 1 januari 2016 | | | | | | |
| - aanschafwaarde | 52.998.470 | 1.144.880 | 2.290.700 | 55.654 | 1.128.225 | 57.617.929 |
| - cumulatieve afschrijvingen | 16.265.599 | 742.529 | 1.553.939 | 0 | 218.457 | 18.780.524 |
| Boekwaarde per 1 januari | <u>36.732.871</u> | <u>402.351</u> | <u>736.761</u> | <u>55.654</u> | <u>909.768</u> | <u>38.837.405</u> |
| Af: mutaties uit concern vertrokken stichtingen | | | | | | |
| - aanschafwaarde | 461.065 | 13.544 | 9.853 | 0 | 0 | 484.462 |
| - cumulatieve afschrijvingen | 103.724 | 7.531 | 9.322 | 0 | 0 | 120.577 |
| Mutaties in het boekjaar | | | | | | |
| - investeringen | 138.562 | 44.993 | 281.013 | -55.654 | 0 | 408.914 |
| - afschrijvingen | 1.731.989 | 140.503 | 236.743 | 0 | 25.125 | 2.134.360 |
| - <i>terugname bijz. waardeverminderingen</i> | | | | | | |
| .bijzondere waardeverminderingen | -242.635 | 0 | 0 | 0 | 0 | -242.635 |
| .cumulatieve afschrijvingen | -7.987 | 0 | 0 | 0 | 0 | -7.987 |
| - <i>terugname geheel afgeschreven activa</i> | | | | | | |
| .aanschafwaarde | 122.225 | 25.711 | 118.885 | 0 | 0 | 266.821 |
| .cumulatieve afschrijvingen | 122.225 | 25.711 | 118.885 | 0 | 0 | 266.821 |
| - <i>desinvesteringen</i> | | | | | | |
| aanschafwaarde | 40.686 | 286.088 | 341.522 | 0 | 0 | 668.296 |
| cumulatieve afschrijvingen | 32.549 | 226.499 | 251.675 | 0 | 0 | 510.723 |
| per saldo | 8.137 | 59.589 | 89.847 | 0 | 0 | 157.573 |
| Mutaties in boekwaarde (per saldo) | <u>-1.958.905</u> | <u>-161.112</u> | <u>-46.108</u> | <u>-55.654</u> | <u>-25.125</u> | <u>-2.246.904</u> |
| Stand per 31 december | | | | | | |
| - aanschafwaarde | 52.755.691 | 864.530 | 2.101.453 | 0 | 1.128.225 | 56.849.899 |
| - cumulatieve afschrijvingen | 17.747.077 | 623.291 | 1.410.800 | 0 | 243.582 | 20.024.750 |
| Boekwaarde per 31 december | <u>35.008.614</u> | <u>241.239</u> | <u>690.653</u> | <u>0</u> | <u>884.643</u> | <u>36.825.149</u> |
| <i>Afschrijvingspercentage</i> | 2% / 3% / 5% | 5% / 10% | 10% / 20% / 33% | | | |

5.1.6.2 GECONSOLIDEERD MUTATIEOVERZICHT FINANCIËLE VASTE ACTIVA

| | Deelnemingen | Vorderingen op participanten en op maatschappij- en waarin wordt deelgenomen (deelnemingen) | Huurkoop- vorderingen | Overige vorderingen ledenrekeningen | Overige vorderingen leningen u/g | Totaal |
|--|---------------------|--|----------------------------------|--|---|----------------|
| | € | € | € | € | € | € |
| Boekwaarde per 31 december 2015 | 6.323 | 25.000 | 642.041 | 0 | 14.000 | 687.364 |
| Bij: correctie boekwaarde 1 januari 2016 | 49.127 | 0 | 0 | 4.753 | 0 | 53.880 |
| Boekwaarde per 1 januari | 55.450 | 25.000 | 642.041 | 4.753 | 14.000 | 741.244 |
| Kapitaalstortingen | 0 | 0 | 0 | 10.775 | 0 | 10.775 |
| Resultaat deelnemingen | 22.666 | 0 | 0 | 1.319 | 0 | 23.985 |
| (Terugname) waardemutaties | 0 | 0 | 20.626 | 0 | 0 | 20.626 |
| Afboeking dubieuze vordering | 0 | 0 | 0 | 0 | -14.000 | -14.000 |
| Boekwaarde per 31 december | <u>78.116</u> | <u>25.000</u> | <u>662.667</u> | <u>16.847</u> | <u>0</u> | <u>782.630</u> |

BIJLAGEN

5.1.7 Overzicht langlopende schulden ultimo 2016 (geconsolideerd)

| Leninggever | Datum | Hoofdsom | Totale looptijd | Soort lening | Werkelijke rente | Restschuld 31 december 2015 | Nieuwe leningen in 2016 | Aflossing in 2016 | Restschuld 31 december 2016 | Restschuld over 5 jaar | Resterende looptijd in jaren eind 2016 | Aflossingswijze | Aflossing 2017 | Gestelde zekerheden |
|---|-----------|------------|-----------------|---------------|------------------|-----------------------------|-------------------------|-------------------|-----------------------------|------------------------|--|-----------------|------------------|---------------------|
| | | € | | | % | € | € | € | € | € | | | € | |
| Stichting De Hoop | | | | | | | | | | | | | | |
| Schulden aan kredietinstellingen | | | | | | | | | | | | | | |
| ING Bank | div. | 3.640.963 | div. | bancair | div. | 2.006.756 | 0 | 144.366 | 1.862.390 | 1.143.810 | div. | kwartaal | 144.366 | hypotheek |
| BNG Bank | div. | 8.600.000 | div. | bancair | div. | 5.377.500 | 0 | 282.500 | 5.095.000 | 3.682.500 | div. | div. | 282.500 | borging |
| NWB Bank | div. | 2.850.000 | div. | bancair | div. | 2.221.875 | 0 | 125.625 | 2.096.250 | 1.468.125 | div. | jaar | 125.625 | borging |
| | | | | | | 9.606.131 | 0 | 552.491 | 9.053.640 | 6.294.435 | | | 552.491 | |
| Overige langlopende schulden | | | | | | | | | | | | | | |
| Stichting De Brug | 22-dec-16 | 200.000 | 5 jaar | achtergesteld | 2,50% | 0 | 200.000 | 0 | 200.000 | 0 | div. | maand | 0 | |
| | | | | | | 0 | 200.000 | 0 | 200.000 | 0 | | | 0 | |
| Stichting Werkvisie De Hoop | | | | | | | | | | | | | | |
| Overige langlopende schulden | | | | | | | | | | | | | | |
| ING Lease NV | 28-sep-07 | 380.800 | 10 jaar | lease | 6,45% | 65.462 | 0 | 36.527 | 28.935 | 0 | 1 | maand | 28.935 | pand |
| Stichting Vrienden van De Hoop | div. | 255.000 | div. | onderhands | div. | 194.125 | 0 | 14.750 | 179.375 | 165.000 | div. | maand | 11.500 | geen |
| Kodamb B.V. | 3-sep-07 | 85.000 | 10 jaar | onderhands | 2,00% | 14.875 | 0 | 8.500 | 6.375 | 0 | 1 | maand | 6.375 | geen |
| | | | | | | 274.462 | 0 | 59.777 | 214.685 | 165.000 | | | 46.810 | |
| Stichting Haaswijk | | | | | | | | | | | | | | |
| Schulden aan kredietinstellingen | | | | | | | | | | | | | | |
| NWB Bank | div. | 11.447.500 | 30 jaar | bancair | div. | 9.539.583 | 0 | 381.583 | 9.158.000 | 7.250.085 | div. | jaar | 381.583 | borging |
| BNG Bank | 1-apr-10 | 16.262.500 | div. | bancair | div. | 13.773.957 | 0 | 510.417 | 13.263.540 | 10.711.455 | div. | kwartaal | 510.417 | borging |
| ING Bank | div. | 3.718.171 | div. | bancair | div. | 2.395.216 | 0 | 250.591 | 2.144.625 | 991.670 | div. | div. | 250.591 | borging |
| | | | | | | 25.708.756 | 0 | 1.142.591 | 24.566.165 | 18.953.210 | | | 1.142.591 | |
| Overige langlopende schulden | | | | | | | | | | | | | | |
| Stichting Kerkelijk Geldbeheer | 2-apr-08 | 600.000 | 25 jaar | onderhands | div. | 456.000 | 0 | 24.000 | 432.000 | 312.000 | 19 | div. | 24.000 | geen |
| Protestant Diaconaal Krediet NL | 1-apr-08 | 800.000 | 30 jaar | onderhands | 2,75% | 639.800 | 0 | 26.700 | 613.100 | 479.600 | 24 | halfjaar | 26.700 | geen |
| Protestant Diaconaal Krediet NL | 21-nov-12 | 655.000 | 20 jaar | bancair | 2,75% | 556.750 | 0 | 32.750 | 524.000 | 360.250 | 17 | jaar | 32.750 | hypotheek |
| | | | | | | 1.652.550 | 0 | 83.450 | 1.569.100 | 1.151.850 | | | 83.450 | |
| Disagio m.b.t. kredietinstellingen | | | | | | -11.041 | 0 | -2.845 | -8.196 | | | | | 0 |
| Totaal | | | | | | 37.230.858 | 200.000 | 1.835.464 | 35.595.394 | 26.564.495 | | | 1.825.342 | |

5.1.8 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

5.1.8.1 GESEGMENTEERDE RESULTATENREKENING OVER 2016

| SEGMENT VERSLAVINGS- EN VOLWASSENENZORG | Ref. | 2016 € | 2015 € |
|---|------|-------------------|-------------------|
| BEDRIJFSOPBRENGSTEN: | | | |
| Opbrengsten zorgprestaties | 14 | 27.151.279 | 22.737.824 |
| Subsidies | 15 | 2.279.737 | 2.148.340 |
| Overige bedrijfsopbrengsten | 16 | 4.401.007 | 4.579.760 |
| Som der bedrijfsopbrengsten | | <u>33.832.023</u> | <u>29.465.924</u> |
| BEDRIJFSLASTEN: | | | |
| Personeelskosten | 17 | 23.822.541 | 20.394.535 |
| Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa | 18 | 835.225 | 879.511 |
| Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa | 19 | 0 | 363.409 |
| Overige bedrijfskosten | 20 | 7.463.133 | 7.114.283 |
| Som der bedrijfslasten | | <u>32.120.899</u> | <u>28.751.738</u> |
| BEDRIJFSRESULTAAT | | 1.711.124 | 714.186 |
| Vrijval herwaarderingsreserves | 21 | 0 | 0 |
| Financiële baten en lasten | 22 | -283.343 | -316.803 |
| Belastingen | 23 | 5.863 | 11.279 |
| RESULTAAT BOEKJAAR | | <u>1.433.644</u> | <u>408.662</u> |
| RESULTAATSBESTEMMING | | | |
| <i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i> | | <u>2016 €</u> | <u>2015 €</u> |
| Toevoeging/onttrekking aan de reserves en fondsen van: | | | |
| Stichting De Hoop | | 876.881 | 450.088 |
| Stichting De Hoop Reïntegratie | | 120 | -4.111 |
| Stichting Sta Op Zorg | | 0 | 29.236 |
| Stichting De Ommekeer | | 0 | -908 |
| Stichting Werk en Re-integratie | | 89.180 | 16.333 |
| Stichting Terwille | | 471.062 | 45.399 |
| Stichting De Brug Midden-Nederland | | -3.599 | -127.375 |
| | | <u>1.433.644</u> | <u>408.662</u> |

Toelichting:

Voor de specificatie van het resultaat naar de verschillende reserves wordt verwezen naar de geconsolideerde resultatenrekening.

5.1.8 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

5.1.8.1 GESEGMENTEERDE RESULTATENREKENING OVER 2016

| SEGMENT KINDER- EN JEUGDHULPVERLENING | Ref. | 2016 € | 2015 € |
|---|------|------------------------|------------------------|
| BEDRIJFSOPBRENGSTEN: | | | |
| Opbrengsten zorgprestaties | 14 | 3.090.936 | 2.724.916 |
| Subsidies | 15 | 101.797 | 553.603 |
| Overige bedrijfsopbrengsten | 16 | 859.723 | 1.691.418 |
| Som der bedrijfsopbrengsten | | <u>4.052.456</u> | <u>4.969.937</u> |
| BEDRIJFSLASTEN: | | | |
| Personeelskosten | 17 | 3.014.357 | 3.946.735 |
| Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa | 18 | 26.325 | 31.460 |
| Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa | 19 | 0 | 0 |
| Overige bedrijfskosten | 20 | 1.565.995 | 1.429.447 |
| Som der bedrijfslasten | | <u>4.606.677</u> | <u>5.407.642</u> |
| BEDRIJFSRESULTAAT | | -554.221 | -437.705 |
| Vrijval herwaarderingsreserves | 21 | 0 | 0 |
| Financiële baten en lasten | 22 | -9.882 | -4.770 |
| Belastingen | 23 | 0 | 0 |
| RESULTAAT BOEKJAAR | | <u><u>-564.103</u></u> | <u><u>-442.475</u></u> |
| RESULTAATSBESTEMMING | | | |
| <i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i> | | <u>2016</u> € | <u>2015</u> € |
| Toevoeging/onttrekking aan de reserves en fondsen van: | | | |
| Stichting De Hoop | | -564.103 | -448.878 |
| Stichting Family Care | | 0 | 6.403 |
| | | <u><u>-564.103</u></u> | <u><u>-442.475</u></u> |

5.1.8 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

5.1.8.1 GESEGMENTEERDE RESULTATENREKENING OVER 2016

| SEGMENT OVERIG | Ref. | 2016 € | 2015 € |
|---|------|-----------------------|----------------------|
| BEDRIJFSOPBRENGSTEN: | | | |
| Overige bedrijfsopbrengsten | 16 | 282.564 | 255.750 |
| Som der bedrijfsopbrengsten | | <u>282.564</u> | <u>255.750</u> |
| BEDRIJFSLASTEN: | | | |
| Personeelskosten | 17 | 22.500 | 22.500 |
| Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa | 18 | 1.279.521 | 1.186.038 |
| Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa | 19 | -234.648 | 0 |
| Overige bedrijfskosten | 20 | -1.665.183 | -1.694.142 |
| Som der bedrijfslasten | | <u>-597.810</u> | <u>-485.604</u> |
| BEDRIJFSRESULTAAT | | 880.374 | 741.354 |
| Vrijval herwaarderingsreserves | 21 | 143.016 | 154.117 |
| Financiële baten en lasten | 22 | -732.592 | -809.940 |
| Belastingen | 23 | 0 | 0 |
| RESULTAAT BOEKJAAR | | <u><u>290.798</u></u> | <u><u>85.531</u></u> |

RESULTAATSBESTEMMING*Het resultaat is als volgt verdeeld:*

| | 2016 € | 2015 € |
|--|----------------|---------------|
| Toevoeging/onttrekking aan de reserves en fondsen van: | | |
| Stichting Haaswijk | 290.798 | 85.531 |
| Stichting De Overbrugging Apeldoorn | 0 | 0 |
| | <u>290.798</u> | <u>85.531</u> |

5.1.8.2 AANSLUITING TOTAAL RESULTAAT MET RESULTAAT SEGMENTEN

| | 2016 € | 2015 € |
|---|-------------------------|----------------------|
| Resultaat volgens gesegmenteerde resultatenrekeningen: | | |
| Segment Verslavings- en Volwassenenzorg | 1.433.644 | 408.662 |
| Segment Kinder- en Jeugdhulpverlening | -564.103 | -442.475 |
| Segment Overig | 290.798 | 85.531 |
| | <u>1.160.339</u> | <u>51.718</u> |
| Resultaat volgens geconsolideerde resultatenrekening | <u><u>1.160.339</u></u> | <u><u>51.718</u></u> |

5.1.8 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

BATEN

14. Opbrengsten zorgprestaties*De specificatie is als volgt:*

| | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|---|-------------------|-------------------|
| | € | € |
| Opbrengsten zorgverzekeringswet | 20.319.311 | 16.920.894 |
| Opbrengsten Ministerie van Veiligheid en Justitie | 2.860.885 | 2.452.700 |
| Opbrengsten Jeugdzorg | 2.987.037 | 2.556.205 |
| Opbrengsten WMO | 2.985.466 | 2.459.678 |
| Overige zorgprestaties | 1.089.516 | 1.073.263 |
| Totaal | <u>30.242.215</u> | <u>25.462.740</u> |

15. Subsidies*De specificatie is als volgt:*

| | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|---|------------------|------------------|
| | € | € |
| Rijkssubsidies vanwege het Ministerie van VWS | 414.807 | 472.042 |
| Beschikbaarheidsbijdragen Opleidingen | 55.810 | 55.299 |
| Subsidies vanwege Provincies en gemeenten | 1.791.987 | 2.014.090 |
| Overige subsidies | 118.930 | 160.512 |
| Totaal | <u>2.381.534</u> | <u>2.701.943</u> |

16. Overige bedrijfsopbrengsten*De specificatie is als volgt :*

| | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|------------------------|------------------|------------------|
| | € | € |
| Overige subsidies: | | |
| Giften, bijdragen e.d. | 1.313.746 | 1.869.090 |
| Overige opbrengsten: | | |
| Omzet bedrijven | 2.204.118 | 2.848.270 |
| Verhuuropbrengsten | 1.130.227 | 1.047.888 |
| Overige opbrengsten | 895.203 | 761.680 |
| Totaal | <u>5.543.294</u> | <u>6.526.928</u> |

5.1.8 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

LASTEN

17. Personeelskosten

De specificatie is als volgt :

| | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|--|-------------------|-------------------|
| | € | € |
| Lonen en salarissen | 19.258.857 | 18.136.018 |
| Sociale lasten | 2.944.318 | 2.702.941 |
| Pensioenpremie | 1.581.352 | 1.496.891 |
| Andere personeelskosten: | | |
| Overige personeelskosten | 1.092.594 | 970.058 |
| Ontvangen ziekengeld | -343.604 | -411.173 |
| Sub-totaal | <u>24.533.517</u> | <u>22.894.735</u> |
| Personeel niet in loondienst | 2.325.881 | 1.469.035 |
| Totaal personeelskosten | <u>26.859.398</u> | <u>24.363.770</u> |
| Specificatie gemiddeld aantal personeelsleden (in FTE's) per segment (exclusief stagiaires): | | |
| Verslavings- en volwassenenzorg | 344 | 334 |
| Kinder- en jeugdhulpverlening | 57 | 54 |
| Overig | 0 | 0 |
| Gemiddeld aantal personeelsleden op basis van full-time eenheden | <u>401</u> | <u>388</u> |

18. Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

De specificatie is als volgt :

| | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|--|------------------|------------------|
| | € | € |
| Afschrijvingen: | | |
| - immateriële vaste activa | 7.540 | 7.539 |
| - materiële vaste activa | 2.134.360 | 2.213.938 |
| - financiële vaste activa | 0 | 0 |
| Resultaat verkoop materiële vaste activa | -829 | -124.468 |
| Totaal afschrijvingen | <u>2.141.071</u> | <u>2.097.009</u> |

19. Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De specificatie is als volgt:

| | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|--------------------------------------|-----------------|----------------|
| | € | € |
| Bijzondere waardeverminderingen van: | | |
| - materiële vaste activa | -234.648 | 363.409 |
| Totaal | <u>-234.648</u> | <u>363.409</u> |

Toelichting:

Het negatieve bedrag in 2016 betreft de terugneming van een deel van de bijzondere waardeverminderingverliezen uit 2014 van Stichting Haaswijk. De waardevermindering in 2015 betreft de post Bedrijfsgebouwen en terreinen bij Stichting De Brug.

5.1.8 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

LASTEN

20. Overige bedrijfskosten*De specificatie is als volgt :*

| | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|---|------------------|------------------|
| | € | € |
| Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten | 1.222.286 | 1.256.143 |
| Algemene kosten | 2.440.572 | 2.063.476 |
| Patiënt- en bewonersgebonden kosten | 563.643 | 369.808 |
| Onderhoudskosten | 320.504 | 346.689 |
| Energiekosten | 675.992 | 637.547 |
| Huur en leasing | 996.915 | 1.039.767 |
| Kosten van grond- en hulpstoffen en inkoopwaarde van de omzet | 849.135 | 776.487 |
| Productie- en exploitatiekosten | 106.671 | 147.289 |
| Verkoopkosten | 13.857 | 13.534 |
| Dotaties en vrijval voorzieningen | 174.370 | 198.848 |
| Totaal bedrijfskosten | <u>7.363.945</u> | <u>6.849.588</u> |

21. Vrijval herwaarderingsreserves*De specificatie is als volgt :*

| | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|---------------------------------------|----------------|----------------|
| | € | € |
| Onroerend goed Stichting Haaswijk | 143.016 | 154.117 |
| Totaal vrijval herwaarderingsreserves | <u>143.016</u> | <u>154.117</u> |

22. Financiële baten en lasten*De specificatie is als volgt :*

| | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|-----------------------------------|-------------------|-------------------|
| | € | € |
| Rentebaten | 1.240 | 23.383 |
| Resultaat deelnemingen | 23.985 | 6.323 |
| Sub-totaal financiële baten | <u>25.225</u> | <u>29.706</u> |
| Rentelasten | -1.051.042 | -1.161.219 |
| Resultaat deelnemingen | 0 | 0 |
| Sub-totaal financiële lasten | <u>-1.051.042</u> | <u>-1.161.219</u> |
| Totaal financiële baten en lasten | <u>-1.025.817</u> | <u>-1.131.513</u> |

23. Belastingen*De specificatie is als volgt :*

| | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|------------------------|--------------|---------------|
| | € | € |
| Vennootschapsbelasting | 5.863 | 11.279 |
| Totaal belastingen | <u>5.863</u> | <u>11.279</u> |

Toelichting

De vennootschapsbelasting heeft betrekking op het resultaat van De Hoop ICT B.V.. In deze B.V. heeft Stichting De Hoop een kapitaalbelang van 100%.

5.1.8 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

LASTEN

24. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de op Stichting De Hoop van toepassing zijnde Regeling bezoldigingsmaxima topfunctionarissen zorg en jeugdhulp.

Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor De Hoop is € 165.000 op basis van klasse IV. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen

| | |
|--|----------------|
| Naam topfunctionaris | J. de Gruijter |
| Functiegegevens | voorzitter RvB |
| Aanvang en einde functievervulling in 2016 | 1/1 - 31/12 |
| Omvang dienstverband (in fte) | 1,00 |
| Gewezen topfunctionaris? | nee |
| (Fictieve) dienstbetrekking? | ja |
| Individueel WNT-maximum | 165.000 |
| Beloning | 141.462 |
| Belastbare onkostenvergoedingen | 0 |
| Beloningen betaalbaar op termijn | 10.802 |
| Subtotaal | 152.264 |
| -/- Onverschuldigd betaald bedrag | 0 |
| Totaal bezoldiging 2016 | 152.264 |

Gegevens 2015

| | |
|--|-------------|
| Aanvang en einde functievervulling in 2015 | 1/1 - 31/12 |
| Omvang dienstverband 2015 (in fte) | 1,00 |
| Beloning | 136.896 |
| Belastbare onkostenvergoedingen | 0 |
| Beloningen betaalbaar op termijn | 10.630 |
| Totaal bezoldiging 2015 | 147.526 |

1b. Toezichthoudende topfunctionarissen

| | | | | |
|--|--------------|---------------|---------------|-------------|
| Naam topfunctionaris | C. Kleingeld | L. Malschaert | J. den Heijer | B. Gort |
| Functiegegevens | voorzitter | lid | lid | lid |
| Aanvang en einde functievervulling in 2016 | 1/1 - 31/12 | 1/1 - 31/12 | 1/1 - 31/12 | 1/1 - 31/12 |
| Individueel WNT-maximum | 24.750 | 16.500 | 16.500 | 16.500 |
| Beloning | 12.000 | 8.000 | 10.000 | 8.000 |
| Belastbare onkostenvergoedingen | 167 | 0 | 285 | 772 |
| Beloningen betaalbaar op termijn | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Subtotaal | 12.167 | 8.000 | 10.285 | 8.772 |
| -/- Onverschuldigd betaald bedrag | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Totaal bezoldiging 2016 | 12.167 | 8.000 | 10.285 | 8.772 |

Gegevens 2015

| | | | | |
|--|-------------|-------------|-------------|-------------|
| Aanvang en einde functievervulling in 2015 | 4/2 - 31/12 | 1/1 - 31/12 | 1/1 - 31/12 | 1/1 - 31/12 |
| Beloning | 7.885 | 8.000 | 8.000 | 8.000 |
| Belastbare onkostenvergoedingen | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Beloningen betaalbaar op termijn | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Totaal bezoldiging 2015 | 7.885 | 8.000 | 8.000 | 8.000 |

5.1.8 TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE RESULTATENREKENING

LASTEN

24. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) - vervolg

1b. Toezichthoudende topfunctionarissen - vervolg

| | | | |
|--|---------------|---------------|---------------|
| Naam topfunctionaris | G.J. Bosland | P. Verhoeve | H. de Ruiter |
| Functiegegevens | lid | lid | lid |
| Aanvang en einde functievervulling in 2016 | 1/1 - 31/12 | 1/1 - 31/12 | 26/10 - 31/12 |
| Individueel WNT-maximum | 16.500 | 16.500 | 3.029 |
| Beloning | 8.000 | 8.000 | 1.462 |
| Belastbare onkostenvergoedingen | 0 | 200 | 64 |
| Beloningen betaalbaar op termijn | 0 | 0 | 0 |
| Subtotaal | 8.000 | 8.200 | 1.526 |
| -/- Onverschuldigd betaald bedrag | 0 | 0 | 0 |
| Totaal bezoldiging 2016 | <u>8.000</u> | <u>8.200</u> | <u>1.526</u> |
| <i>Gegevens 2015</i> | | | |
| Aanvang en einde functievervulling in 2015 | 29/10 - 31/12 | 29/10 - 31/12 | n.v.t. |
| Beloning | 1.333 | 1.333 | 0 |
| Belastbare onkostenvergoedingen | 0 | 0 | 0 |
| Beloningen betaalbaar op termijn | 0 | 0 | 0 |
| Totaal bezoldiging 2015 | <u>1.333</u> | <u>1.333</u> | <u>0</u> |

2. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2016 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2016 geen ontsluitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

25. Honoraria accountant

| | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|---|----------------|----------------|
| | € | € |
| De honoraria van de accountant over 2016 zijn als volgt: | | |
| 1 Controle van de jaarrekening | 167.000 | 72.000 |
| 2 Overige controlewerkzaamheden (w.o. Regeling AO/IC en Nacalculatie) | 40.000 | 38.000 |
| 3 Fiscale advisering | 0 | 0 |
| 4 Niet controle-diensten | 43.000 | 0 |
| Totaal honoraria accountant | <u>250.000</u> | <u>110.000</u> |

Toelichting:

De kosten zijn toegerekend aan het jaar waarop de werkzaamheden betrekking hebben. De bedragen zijn inclusief BTW.

26. Transacties met verbonden partijen

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag. De bezoldiging van de bestuurders en toezichthouders is opgenomen onder punt 24.

5.1.9 ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2016
(na resultaatbestemming)

| | <u>Ref.</u> | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|--|-------------|--------------------------|--------------------------|
| | | € | € |
| ACTIVA | | | |
| Vaste activa | | | |
| Materiële vaste activa | 1 | 9.245.233 | 9.577.259 |
| Financiële vaste activa | 2 | 164.580 | 434.911 |
| Totaal vaste activa | | <u>9.409.813</u> | <u>10.012.170</u> |
| Vlottende activa | | | |
| Voorraden | 3 | 53.995 | 32.438 |
| Onderhanden projecten uit hoofde van DBC's/DBC-zorgproducten | 4 | 3.326.382 | 719.612 |
| Vorderingen uit hoofde van financieringstekort | 5 | 0 | 25.203 |
| Debiteuren en overige vorderingen | 6 | 5.244.261 | 6.197.426 |
| Liquide middelen | 7 | 32.040 | 38.012 |
| Totaal vlottende activa | | <u>8.656.678</u> | <u>7.012.691</u> |
| Totaal activa | | <u><u>18.066.491</u></u> | <u><u>17.024.861</u></u> |
| PASSIVA | | | |
| Eigen vermogen | | | |
| Kapitaal | 8 | 0 | 0 |
| Bestemmingsreserves | | 0 | 11.254 |
| Bestemmingsfondsen | | 1.786.756 | 1.128.226 |
| Algemene en overige reserves | | 132.902 | 464.326 |
| Totaal eigen vermogen | | <u>1.919.658</u> | <u>1.603.806</u> |
| Voorzieningen | 9 | 1.194.543 | 1.331.059 |
| Langlopende schulden | 10 | 8.695.753 | 9.046.546 |
| Kortlopende schulden | | | |
| Schulden uit hoofde van financieringsoverschot | 5 | 0 | 0 |
| Overige kortlopende schulden | 11 | 6.256.537 | 5.043.450 |
| Totaal kortlopende schulden | | <u>6.256.537</u> | <u>5.043.450</u> |
| Totaal Passiva | | <u><u>18.066.491</u></u> | <u><u>17.024.861</u></u> |

5.1.10 ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING OVER 2016

| | <u>Ref.</u> | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|---|-------------|-----------------------|----------------------|
| | | € | € |
| BEDRIJFSOPBRENGSTEN: | | | |
| Opbrengsten zorgprestaties | 13 | 25.210.949 | 21.648.963 |
| Subsidies | 14 | 1.109.185 | 1.144.394 |
| Overige bedrijfsopbrengsten | 15 | 4.958.191 | 4.591.722 |
| Som der bedrijfsopbrengsten | | <u>31.278.325</u> | <u>27.385.079</u> |
| BEDRIJFSLASTEN: | | | |
| Personeelskosten | 16 | 23.403.220 | 19.922.332 |
| Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa | 17 | 621.884 | 619.626 |
| Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa | 18 | 0 | 0 |
| Overige bedrijfskosten | 19 | 6.602.538 | 6.452.810 |
| Som der bedrijfslasten | | <u>30.627.642</u> | <u>26.994.768</u> |
| BEDRIJFSRESULTAAT | | 650.683 | 390.311 |
| Financiële baten en lasten | 20 | -377.309 | -318.799 |
| RESULTAAT BOEKJAAR | | <u><u>273.374</u></u> | <u><u>71.512</u></u> |
| RESULTAATBESTEMMING | | | |
| <i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i> | | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
| | | € | € |
| Toevoeging/onttrekking: | | | |
| Bestemmingsreserve - onderhoudsprojecten | | -11.254 | 0 |
| Bestemmingsfonds - reserve aanvaardbare kosten | | 707.500 | -3.003 |
| Bestemmingsfonds - Gemeente Dordrecht | | -98.800 | -7.352 |
| Algemene reserves | | -324.072 | 81.867 |
| | | <u><u>273.374</u></u> | <u><u>71.512</u></u> |

5.1.11 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Grondslagen enkelvoudige jaarrekening

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening zijn gelijk aan die voor de geconsolideerde jaarrekening. Voor de beschrijving hiervan wordt verwezen naar paragraaf 5.1.4.

5.1.12 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

ACTIVA

1. Materiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

| | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|---|-------------------------|-------------------------|
| | € | € |
| Bedrijfsgebouwen en terreinen | 8.526.832 | 8.867.529 |
| Machines en installaties | 151.876 | 136.966 |
| Andere vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting | 566.525 | 517.110 |
| Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa | 0 | 55.654 |
| Niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële activa | 0 | 0 |
| Totaal materiële vaste activa | <u><u>9.245.233</u></u> | <u><u>9.577.259</u></u> |
| <i>Het verloop van de materiële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven :</i> | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
| | € | € |
| Boekwaarde per 1 januari | 9.577.259 | 10.578.129 |
| Bij: investeringen | 290.957 | 123.082 |
| Af: afschrijvingen | 622.507 | 666.489 |
| Af: bijzondere waardeverminderingen | 0 | 0 |
| Af: terugname geheel afgeschreven activa | 0 | 0 |
| Af: desinvesteringen | 476 | 457.463 |
| Boekwaarde per 31 december | <u><u>9.245.233</u></u> | <u><u>9.577.259</u></u> |
| Aanschafwaarde | 16.364.003 | 16.350.411 |
| Cumulatieve herwaarderingen | 0 | 0 |
| Cumulatieve afschrijvingen | 7.118.770 | 6.773.152 |

Toelichting:

Voor een nadere specificatie van het verloop van de materiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.13.

In de investeringen is geen geactiveerde rente opgenomen. Het totaal van de geactiveerde rente bedraagt ultimo boekjaar € 141.880, de boekwaarde bedraagt € 91.335

Conform Richtlijn 655 worden investeringssubsidies en -bijdragen afgeboekt van de betreffende investeringen. In totaal gaat het in 2016 om een ontvangen bedrag van € 45.000 (2015 € nihil)

De vaste activa zijn als zekerheid gesteld voor de langlopende schulden. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het overzicht van de langlopende leningen in bijlage 5.1.14.

In 2015 is een nieuw strategisch vastgoedplan vastgesteld. Naar aanleiding hiervan heeft De Hoop een analyse uitgevoerd voor wat betreft panden die voor verkoop of herbestemming in aanmerking komen. In februari 2017 is een update van deze analyse gemaakt. Besloten is voor een aantal panden de verkoopmogelijkheden te onderzoeken.

5.1.12 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

ACTIVA

2. Financiële vaste activa

De specificatie is als volgt :

| | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|--------------------------------|------------------|------------------|
| | € | € |
| Deelnemingen | 64.733 | 45.057 |
| Vorderingen op deelnemingen | 0 | 0 |
| Huurkoopvorderingen | 0 | 0 |
| Overige vorderingen | 99.847 | 389.854 |
| Totaal financiële vaste activa | <u>164.580</u> | <u>434.911</u> |

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt :

| | € | € |
|--|----------------|----------------|
| Boekwaarde per 31 december 2015 | 434.911 | 739.930 |
| Bij: correctie boekwaarde 1 januari 2016 | 42.478 | 0 |
| Boekwaarde per 1 januari | <u>477.389</u> | <u>739.930</u> |
| Bij: kapitaalstortingen | 10.775 | 0 |
| Bij: verstrekte leningen | 100.000 | 0 |
| Bij: resultaat deelnemingen | -116.730 | -36.479 |
| Af: aflossing leningen | -306.854 | -268.540 |
| Boekwaarde per 31 december | <u>164.580</u> | <u>434.911</u> |

Toelichting op belangen in andere rechtspersonen of vennootschappen:

| Naam en rechtsvorm en woonplaats rechtspersoon | Kernactiviteit | Verschaft kapitaal | Kapitaalbelang (in %) | Eigen vermogen | Resultaat |
|--|--------------------------|--------------------|-----------------------|----------------|------------|
| | | | | € | € |
| Rechtstreekse kapitaalbelangen >= 20%: | | | | | |
| De Hoop ICT B.V. | faciliteren ICT-dienster | 18.000 | 100% | 4.012 | -23.850 |
| Kruispunt B.V. | beheer van aandelen | 18.200 | 100% | 0 | 0 |
| Bambino Kinderopvang B.V. | kinderopvang | 4.000 | 100% | -144.385 | -60.596 |
| Bambino Chr.Kindercentra Zuid B.V. | kinderopvang | 4.000 | 100% | 11.595 | 5.801 |
| Rechtstreekse kapitaalbelangen < 20%: | | | | | |
| Onderl. waarborgmij. CentraMed | aanspr.verzekeraar | 49.127 | 1% | 6.626.000 | -8.268.000 |
| Belangen samen met dochtermaatschappijen: | | | | | |
| Startpunt Beheer B.V. | groothandel | 18.200 | 100% | 0 | 0 |

Toelichting:

De vermelde gegevens m.b.t. Onderlinge Waarborgmaatschappij CentraMed B.A. betreffen het boekjaar 2015.

3. Voorraden

De specificatie is als volgt :

| | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|---|------------------|------------------|
| | € | € |
| Medische middelen | 8.105 | 1.084 |
| Voedingsmiddelen | 7.059 | 3.788 |
| Kantoorbenodigdheden en schoomaakmiddelen | 38.831 | 27.566 |
| Totaal voorraden | <u>53.995</u> | <u>32.438</u> |

Toelichting:

De voorziening die in aftrek op de voorraden is gebracht bedraagt € 11.625 (2015: € 11.625).

5.1.12 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

ACTIVA

4. Onderhanden projecten uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten

De specificatie is als volgt :

| | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|--|------------------|------------------|
| | € | € |
| Onderhanden werk DBC's / DBC-zorgproducten A-segment | 9.062.802 | 8.514.258 |
| Af: ontvangen voorschotten | 5.281.420 | 6.744.646 |
| Af: voorziening onderhanden werk | 455.000 | 1.050.000 |
| Totaal onderhanden werk | <u>3.326.382</u> | <u>719.612</u> |

De specificatie per onderhanden project is als volgt weer te geven:

| Stroom DBC's / DBC-zorgproducten | Gerealiseerde projectkosten en toegerekende winst | Af: verwerkte verliezen | Af: ontvangen voorschotten | Saldo per 31-dec-16 |
|----------------------------------|---|-------------------------|----------------------------|---------------------|
| | € | € | € | € |
| Zorgverzekeraars | 6.768.040 | 332.000 | 4.845.048 | 1.590.992 |
| Justitie | 515.872 | 0 | 436.372 | 79.500 |
| Gemeenten | 1.778.890 | 123.000 | 0 | 1.655.890 |
| Totaal onderhanden projecten | <u>9.062.802</u> | <u>455.000</u> | <u>5.281.420</u> | <u>3.326.382</u> |

5. Vorderingen uit hoofde van financieringstekort en schulden uit hoofde van financieringsoverschot

| | <u>t/m 2013</u> | <u>2014</u> | <u>totaal</u> |
|--------------------------------|-----------------|----------------|----------------|
| | € | € | € |
| Saldo per 1 januari | 0 | 25.203 | 25.203 |
| Financieringsverschil boekjaar | | | 0 |
| Correcties voorgaande jaren | 0 | 15.675 | 15.675 |
| Betalingen/ontvangsten | 0 | -40.878 | -40.878 |
| Sub-totaal mutatie boekjaar | <u>0</u> | <u>-25.203</u> | <u>-25.203</u> |
| Saldo per 31 december | <u>0</u> | <u>0</u> | <u>0</u> |

Stadium van vaststelling (per erkenning):
Stichting De Hoop

c c

a= interne berekening

b= overeenstemming met zorgverzekeraars

c= definitieve vaststelling NZa

| | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|--|------------------|------------------|
| | € | € |
| Waarvan gepresenteerd als: | | |
| - vorderingen uit hoofde van financieringstekort | 0 | 25.203 |
| - schulden uit hoofde van financieringsoverschot | 0 | 0 |
| | <u>0</u> | <u>25.203</u> |

5.1.12 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

ACTIVA

6. Overige vorderingen

| <i>De specificatie is als volgt :</i> | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|--|------------------|------------------|
| | € | € |
| Vorderingen op debiteuren | 2.388.730 | 2.069.965 |
| Nog te factureren omzet DBC's en DBBC's | 1.417.976 | 2.088.167 |
| Vorderingen uit hoofde van transitiereregelingen kapitaalslasten | 380.532 | 208.685 |
| Vordering uit hoofde van Nacalculatie DBC's 2008 t/m 2012 | 0 | 85.321 |
| Overige vorderingen: | | |
| Subsidies | 239.010 | 203.377 |
| Omzetbelasting | 28.409 | 0 |
| Opbrengst verkoop pand Curacao | 0 | 480.000 |
| Te ontvangen aflossingen | 0 | 212.770 |
| Te ontvangen bijdragen | 0 | 360.000 |
| Overige vorderingen | 273.911 | 262.799 |
| Vooruitbetaalde bedragen: | | |
| Stichting Breedband | 41.451 | 50.759 |
| Kosten ICT-ondersteuning | 171.000 | 0 |
| Overige vooruitbetaalde bedragen | 289.306 | 175.583 |
| Nog te ontvangen bedragen: | | |
| Overige nog te ontvangen bedragen | 13.936 | 0 |
| Totaal vorderingen en overlopende activa | <u>5.244.261</u> | <u>6.197.426</u> |

Toelichting:

Op de vordering uit hoofde van debiteuren is een voorziening voor oninbaarheid van € 202.716 (2015: €113.682) in mindering gebracht.

In de debiteuren en overige vorderingen is geen bedrag begrepen met een resterende looptijd langer dan 1 jaar.

Ten behoeve van de kredietfaciliteit aan ING Bank en Rabobank is 1e pandrecht gevestigd op voorraden, vorderingen op derden en inventaris.

7. Liquide middelen

| <i>De specificatie is als volgt :</i> | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|---------------------------------------|------------------|------------------|
| | € | € |
| Bankrekeningen | 16.920 | 20.120 |
| Kassen | 12.120 | 17.892 |
| Kruisposten | 3.000 | 0 |
| Totaal liquide middelen | <u>32.040</u> | <u>38.012</u> |

5.1.12 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

PASSIVA

8. Eigen vermogen

De specificatie is als volgt :

| | <u>31-dec-16</u> | <u>31-dec-15</u> |
|------------------------------|------------------|------------------|
| | € | € |
| Kapitaal | 0 | 0 |
| Bestemmingsreserves | 0 | 11.254 |
| Bestemmingsfondsen | 1.786.756 | 1.128.226 |
| Algemene en overige reserves | 132.902 | 464.326 |
| Totaal eigen vermogen | <u>1.919.658</u> | <u>1.603.806</u> |

Bestemmingsreserves

Het verloop is als volgt weer te geven:

| | <u>Saldo per</u> <u>31-dec-15</u> | <u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u> | <u>Overige</u> <u>mutaties</u> | <u>Saldo per</u> <u>31-dec-16</u> |
|----------------------------|--------------------------------------|--|-----------------------------------|--------------------------------------|
| | € | € | € | € |
| Bestemmingsreserves: | | | | |
| Onderhoudsprojecten | 11.254 | -11.254 | 0 | 0 |
| Totaal bestemmingsreserves | <u>11.254</u> | <u>-11.254</u> | <u>0</u> | <u>0</u> |

Bestemmingsfondsen

Het verloop is als volgt weer te geven:

| | <u>Saldo per</u> <u>31-dec-15</u> | <u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u> | <u>Overige</u> <u>mutaties</u> | <u>Saldo per</u> <u>31-dec-16</u> |
|-----------------------------|--------------------------------------|--|-----------------------------------|--------------------------------------|
| | € | € | € | € |
| Bestemmingsfondsen: | | | | |
| Reserve aanvaardbare kosten | 1.036.778 | 707.500 | 42.478 | 1.786.756 |
| Gemeente Dordrecht | 91.448 | -98.800 | 7.352 | 0 |
| Totaal bestemmingsfondsen | <u>1.128.226</u> | <u>608.700</u> | <u>49.830</u> | <u>1.786.756</u> |

Algemene en overige reserves

Het verloop is als volgt weer te geven:

| | <u>Saldo per</u> <u>31-dec-15</u> | <u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u> | <u>Overige</u> <u>mutaties</u> | <u>Saldo per</u> <u>31-dec-16</u> |
|-------------------------------------|--------------------------------------|--|-----------------------------------|--------------------------------------|
| | € | € | € | € |
| Algemene reserves: | | | | |
| Stichting De Hoop | 464.326 | -324.072 | -7.352 | 132.902 |
| Totaal algemene en overige reserves | <u>464.326</u> | <u>-324.072</u> | <u>-7.352</u> | <u>132.902</u> |

Toelichting:

De reserve Onderhoudsprojecten is gevormd uit het deel van de onderhoudsvoorziening dat betrekking had op het pand aan de Oudendijk. Omdat het project inmiddels is beëindigd, is het saldo toegevoegd aan de Algemene reserve.

Het bestemmingsfonds Reserve aanvaardbare kosten kan worden aangewend ten behoeve van de exploitatie van de zorg uit hoofde van ZVW, WLz, WMO en/of Jeugdwet. Het bedrag onder de Overige mutaties betreft correcties op de waarde van de Deelnemingen per ultimo 2015.

Het bestemmingsfonds Gemeente Dordrecht betreft het totaal van de exploitatiesaldi van de Maatschappelijke Opvang-subsidie uit voorgaande jaren t/m 2014. Per ultimo 2014 bedroeg het saldo van dit fonds € 98.800. Het bedrag onder de Overige mutaties betreft een correctie om weer op dit bedrag uit te komen. Door de gemeente Dordrecht is gehonoreerd om het saldo van dit fonds in te zetten voor de projectkosten van het MO-project Huizen van Hoop.

Het aansprakelijk of garantie vermogen kan als volgt worden gespecificeerd:

| | <u>31-dec-15</u> | <u>31-dec-16</u> |
|-----------------------|------------------|------------------|
| Eigen vermogen | 1.603.806 | 1.919.658 |
| Achtergestelde lening | 0 | 200.000 |
| | <u>1.603.806</u> | <u>2.119.658</u> |

5.1.12 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

PASSIVA

8. Eigen vermogen - vervolg

Specificatie aansluiting geconsolideerd - enkelvoudig vermogen 31 december 2016 en resultaat over 2016

| <i>De specificatie is als volgt :</i> | Eigen vermogen | Resultaat |
|--|---------------------------|------------------|
| | € | € |
| Enkelvoudig eigen vermogen en resultaat: | 1.919.658 | 273.374 |
| Bestemmingsreserves geconsolideerde stichtingen | 2.936.890 | 0 |
| Bestemmingsfondsen geconsolideerde stichtingen | 949.205 | 470.973 |
| Algemene reserves geconsolideerde stichtingen | -772.520 | 376.588 |
| Aanpassing in verband met negatieve waarde deelneming Bambino B.V. | -44.386 | 39.404 |
| Totaal geconsolideerd eigen vermogen en resultaat | 4.988.847 | 1.160.339 |

Toelichting:

Voor de specificatie van het eigen vermogen en het resultaat wordt verwezen naar de geconsolideerde jaarrekening. Het verschil tussen de totaalbedragen en de geconsolideerde cijfers wordt veroorzaakt doordat een gedeelte van het verlies van Bambino B.V. niet kan worden afgeboekt van de waarde van de deelneming.

9. Voorzieningen

| <i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i> | Saldo per 31-dec-15 | Dotatie | Onttrekking en overname | Vrijval | Saldo per 31-dec-16 |
|--|--------------------------------|----------------|------------------------------------|----------------|--------------------------------|
| | € | € | € | € | € |
| Uitgestelde beloningen | 60.108 | 120.397 | 12.304 | 0 | 168.201 |
| Persoonlijk levensfasebudget | 708.569 | 0 | -41.723 | 32.361 | 717.931 |
| Langdurige ziekte | 78.268 | 0 | 0 | 0 | 78.268 |
| Reorganisatiekosten | 484.114 | 0 | 135.030 | 218.941 | 130.143 |
| Overige voorzieningen | 0 | 100.000 | 0 | 0 | 100.000 |
| Totaal voorzieningen | 1.331.059 | 220.397 | 105.611 | 251.302 | 1.194.543 |

Toelichting in welke mate (het totaal van) de voorzieningen als langlopend moet worden beschouwd:

| | 31-dec-16 |
|--|------------------|
| Kortlopend deel van de voorzieningen (< 1 jr.) | 309.543 |
| Langlopend deel van de voorzieningen (> 1 jr.) | 885.000 |
| Hiervan langlopend (> 5 jaar) | 462.000 |

Toelichting per categorie voorziening:

De voorziening uitgestelde beloningen wordt gevormd voor in de toekomst uit te betalen jubileumuitkeringen. Het persoonlijk levensfase budget (PLB) kwalificeert als een beloning met opbouw van rechten. De voorziening die hieruit voortvloeit wordt gevormd ter hoogte van de opgebouwde rechten voor de niet in tijd dan wel geld opgenomen uren. Deze rechten hebben betrekking op de reguliere PLB-uren en op de CAO-verplichting in het kader van de overgangsregeling 45+.

De voorziening langdurige ziekte wordt gevormd voor de op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van salarissen aan medewerkers die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid.

De voorziening die in voorgaande jaren is opgebouwd, is voldoende om de in 2017 door te betalen salarissen ad € 65.977 te dekken. Om steeds terugkerende kostenfluctuaties te voorkomen, is de voorziening in 2016 niet gemuteerd.

De voorziening voor reorganisatiekosten heeft betrekking op het beëindigen/reorganiseren van enkele afdelingen in 2014, 2015 en 2016 en de salariskosten die hiermee samenhangen.

Onder de post Overige voorzieningen is een voorziening opgenomen voor de potentiële verplichting om ORT over vakantieperiodes na te betalen.

Bij de voorzieningen die op contante waarde zijn gewaardeerd, maakt het effect van de periodieke toename als gevolg van rente onderdeel uit van de dotaties in het boekjaar. Het rente-effect bedraagt in 2016 € 7.687.

5.1.12 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

PASSIVA

10. Langlopende schulden

| | | |
|---|------------------|------------------|
| <i>De specificatie is als volgt :</i> | 31-dec-16 | 31-dec-15 |
| | € | € |
| Schulden aan banken | 9.053.640 | 9.606.131 |
| Disagio m.b.t. schulden aan kredietinstellingen | -5.396 | -7.094 |
| Overige langlopende schulden | 200.000 | 0 |
| Totaal langlopende schulden | <u>9.248.244</u> | <u>9.599.037</u> |

| | | |
|--|------------------|------------------|
| <i>Het verloop van de schulden aan kredietinstellingen is als volgt weer te geven:</i> | 2016 | 2015 |
| | € | € |
| Stand per 1 januari | 9.599.037 | 10.151.651 |
| Bij: nieuwe leningen | 200.000 | 0 |
| Af: disagio m.b.t. nieuwe leningen | -1.698 | -1.942 |
| Af: aflossingen | 552.491 | 554.556 |
| Stand per 31 december | <u>9.248.244</u> | <u>9.599.037</u> |
| Af: aflossingsverplichting komend boekjaar | 552.491 | 552.491 |
| Stand langlopende schulden per 31 december | <u>8.695.753</u> | <u>9.046.546</u> |

Toelichting in welke mate (het totaal van) de leningen als langlopend moet worden beschouwd:

| | | |
|---|-----------|-----------|
| Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jr.), aflossingsverplichtingen | 552.491 | 552.491 |
| Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jr.) (balanspost) | 8.695.753 | 9.046.546 |
| Hiervan langlopend (> 5 jaar) | 6.294.435 | 6.843.676 |

Toelichting:

Voor een nadere toelichting op de langlopende schulden wordt verwezen naar de bijlage Overzicht langlopende schulden onder 5.1.14. De aflossingsverplichtingen zijn verantwoord onder de kortlopende schulden. De lening ad € 200.000 die in 2016 is opgenomen is achtergesteld bij vorderingen, kredieten e.d. uit welke hoofde dan ook.

11. Overige kortlopende schulden

| | | |
|--|------------------|------------------|
| <i>De specificatie is als volgt :</i> | 31-dec-16 | 31-dec-15 |
| | € | € |
| Schulden aan kredietinstellingen | 2.071.142 | 1.084.523 |
| Crediteuren | 798.041 | 449.863 |
| Aflossingsverplichtingen langlopende leningen | 552.491 | 552.491 |
| Belastingen en sociale premies | 982.344 | 856.153 |
| Schulden terzake pensioenen | 212.129 | 148.981 |
| Nog te betalen salarissen en nabetalen december | 99.645 | 26.318 |
| Vakantiegeld | 690.346 | 602.313 |
| Vakantiedagen | 251.332 | 166.585 |
| Overige schulden | 599.067 | 1.144.027 |
| Vooruitontvangen opbrengsten | 0 | 12.196 |
| Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva | <u>6.256.537</u> | <u>5.043.450</u> |

Toelichting:

Stichting De Hoop kan per 31 december 2016 bij de ING Bank en de Rabobank over een kredietruimte beschikken van in totaal € 4.350.000. De rente bedraagt EURIBOR plus 2,25%.

De verstrekte zekerheden die gelden voor de opgenomen kredietfaciliteit in rekening-courant luiden als volgt:

- hoofdelijke medeschuldenaarstelling c.q. hoofdelijke verbondenheid door Stichting Haaswijk;
- negative pledge / pari passu en cross default verklaring van Stichting De Hoop;
- 1e pandrecht op voorraden, vorderingen op derden en inventaris;
- 2e hypotheek ad € 4.500.000 op het onroerend goed van Stichting Haaswijk en Stichting De Hoop.

De solvabiliteitsratio over 2016 bedraagt 6,78% (2015: 5,86%). De Debt Service Coverage Ratio bedraagt 1,61 (2015: 1,48).

5.1.12 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

12. Niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa

Verplichtingen uit hoofde van het macrobeheersinstrument

Voor de toelichting op deze post wordt verwezen naar paragraaf 13 van hoofdstuk 5.1.5.

Overige niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Stichting De Hoop huurt de panden in Dordrecht en Apeldoorn van Stichting Haaswijk en Stichting Vrienden van De Hoop. De huurovereenkomsten zijn aangegaan voor onbepaalde tijd of voor een periode van 1 of 5 jaar met automatische verlenging voor een zelfde periode of voor onbepaalde tijd. Opzegging dient te geschieden met inachtneming van een opzegtermijn, zes maanden of één jaar.

Daarnaast huurt De Hoop in Dordrecht tijdelijk, met ingang van 1 augustus 2015, een pand aan de Torenstraat van Stichting Nitzana. De huurtermijn is tien maanden met een optie tot verlenging. De opzegtermijn is tenminste drie maanden. De jaarhuur bedraagt € 29.400.

Met ingang van 16 december 2015 huurt De Hoop een pand aan De Molen 24-28 in Houten. De overeenkomst is aangegaan voor een periode van zes jaar en loopt tot en met 15 december 2021. Daarna vindt verlenging plaats, telkens voor een periode van vijf jaar. De opzegtermijn is één jaar. De jaarhuur 2016 bedraagt € 54.081.

In Amersfoort huurt De Hoop met ingang van 1 juni 2016 een deel van het pand Printerweg 21-35. De overeenkomst loopt tot en met 31 december 2018, en wordt beëindigd zonder opzegging. De jaarhuur bedraagt 45.162. Eventuele verlenging is afhankelijk van de plannen van de hoofdverhuurder eind 2017.

De Hoop huurt met ingang van 1 augustus 2016 een deel van het pand Diergaardesingel 69b in Rotterdam. De huurovereenkomst is aangegaan voor de periode tot en met 30 september 2018. Opzegging vindt plaats tegen het einde van de huurperiode. De overeenkomst kan telkens voor een periode van vijf jaar worden voortgezet. De huur bedraagt € 21.487.

Vanaf augustus 2016 tot medio 2018 mag De Hoop om niet een deel van de locatie Vendelier 55b te Veenendaal gebruiken. De Hoop betaalt alleen de servicekosten.

De Hoop huurt een kleinschalige woonvoorziening in Gorinchem. De drie panden wordt doorverhuurd aan Stichting SoZorg Gorinchem. De huurovereenkomst is ingegaan op 1 mei 2014 voor een periode van tien jaar en wordt daarna voortgezet met een optieperiode van vijf jaar. De opzegtermijn is tenminste één jaar.

Op 21 maart 2000 werd door De Hoop een perceel grond aan de Provincialeweg te Dordrecht voor een periode van 50 jaar in erfpacht verkregen. De erfpacht bedraagt in 2016 € 9.389.

Op 29 december 2002 is het RTB-gebouw, gelegen aan de Provincialeweg 70, 3329 KP te Dordrecht en gezamenlijke eigendom van Stichting De Hoop en Stichting Haaswijk, middels een notariële akte gesplitst in twee appartementsrechten. Ten behoeve van deze appartementsrechten is een vereniging van eigenaren opgericht. Een en ander is gebeurd conform de voorschriften van het ministerie van VWS.

De Hoop heeft langlopende leningen afgesloten welke worden geborgd door het Waarborgfonds voor de Zorgsector. Voor deze leningen bestaat een obligoverplichting ter grootte van 3% van de restschuld. Per 31 december 2016 bedroeg deze obligoverplichting € 271.609.

Ultimo 2016 heeft De Hoop zes leaseovereenkomsten afgesloten t.b.v. vervoermiddelen voor de duur van 48 en van 60 maanden. De lease bedraagt € 41.122 op jaarbasis.

Per 31 december 2016 maakt Stichting De Hoop onderdeel uit van een fiscale eenheid omzetbelasting met een aantal stichtingen uit concern De Hoop. Uit dien hoofde is De Hoop hoofdelijk aansprakelijk voor de omzetbelastingsschulden van de fiscale eenheid. Ultimo 2016 heeft de fiscale eenheid geen omzetbelastingsschuld.

5.1.13.1 ENKELVOUDIG MUTATIEOVERZICHT MATERIELE VASTE ACTIVA

| | Bedrijfs- gebouwen en terreinen | Machines en installaties | Andere vaste bedrijfs- middelen, technische en administratieve uitrusting | Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa | Niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële activa | Totaal |
|---|---------------------------------------|-----------------------------|--|--|--|------------------|
| | € | € | € | € | € | € |
| Stand per 1 januari | | | | | | |
| - aanschafwaarde | 14.310.586 | 240.327 | 1.743.844 | 55.654 | 0 | 16.350.411 |
| - cumulatieve afschrijvingen | 5.443.057 | 103.361 | 1.226.734 | 0 | 0 | 6.773.152 |
| Boekwaarde per 1 januari | <u>8.867.529</u> | <u>136.966</u> | <u>517.110</u> | <u>55.654</u> | <u>0</u> | <u>9.577.259</u> |
| Mutaties in het boekjaar | | | | | | |
| - investeringen | 109.094 | 37.771 | 199.746 | -55.654 | 0 | 290.957 |
| - afschrijvingen | 449.791 | 22.861 | 149.855 | 0 | 0 | 622.507 |
| <i>- terugname geheel afgeschreven activa</i> | | | | | | |
| .aanschafwaarde | 122.225 | 9.934 | 86.613 | 0 | 0 | 218.772 |
| .cumulatieve afschrijvingen | 122.225 | 9.934 | 86.613 | 0 | 0 | 218.772 |
| <i>- desinvesteringen</i> | | | | | | |
| aanschafwaarde | 0 | 0 | 58.593 | 0 | 0 | 58.593 |
| cumulatieve afschrijvingen | 0 | 0 | 58.117 | 0 | 0 | 58.117 |
| per saldo | <u>0</u> | <u>0</u> | <u>476</u> | <u>0</u> | <u>0</u> | <u>476</u> |
| Mutaties in boekwaarde (per saldo) | <u>-340.697</u> | <u>14.910</u> | <u>49.415</u> | <u>-55.654</u> | <u>0</u> | <u>-332.026</u> |
| Stand per 31 december | | | | | | |
| - aanschafwaarde | 14.297.455 | 268.164 | 1.798.384 | 0 | 0 | 16.364.003 |
| - cumulatieve afschrijvingen | 5.770.623 | 116.288 | 1.231.859 | 0 | 0 | 7.118.770 |
| Boekwaarde per 31 december | <u>8.526.832</u> | <u>151.876</u> | <u>566.525</u> | <u>0</u> | <u>0</u> | <u>9.245.233</u> |
| <i>Afschrijvingspercentage</i> | 2% - 20% | 5% - 20% | 10% - 33% | | | |

5.1.13.2 ENKELVOUDIG MUTATIEOVERZICHT FINANCIËLE VASTE ACTIVA

| | Deelnemingen | Vorderingen op participanten en op maatschappij- en waarin wordt deelgenomen (deelnemingen) | Huurkoop- vorderingen | Overige vorderingen ledenrekeningen | Overige vorderingen leningen u/g | Totaal |
|--|---------------------|--|----------------------------------|--|---|----------------|
| | € | € | € | € | € | € |
| Boekwaarde per 31 december 2015 | 45.057 | 0 | 0 | 0 | 389.854 | 434.911 |
| Bij: correctie boekwaarde 1 januari 2016 | 37.725 | 0 | 0 | 4.753 | 0 | 42.478 |
| Boekwaarde per 1 januari | 82.782 | 0 | 0 | 4.753 | 389.854 | 477.389 |
| Kapitaalstortingen | 0 | 0 | 0 | 10.775 | 0 | 10.775 |
| Resultaat deelnemingen | -18.049 | -100.000 | 0 | 1.319 | 0 | -116.730 |
| Verstrekte leningen | 0 | 100.000 | 0 | 0 | 0 | 100.000 |
| (Te ontvangen) aflossingen leningen | 0 | 0 | 0 | 0 | -306.854 | -306.854 |
| Boekwaarde per 31 december | <u>64.733</u> | <u>0</u> | <u>0</u> | <u>16.847</u> | <u>83.000</u> | <u>164.580</u> |

5.1.14 Overzicht langlopende schulden ultimo 2016 (enkelvoudig)

| Leninggever | Datum | Hoofdsom | Totale looptijd | Soort lening | Werkelijke rente | Restschuld 31 december 2015 | Nieuwe leningen in 2016 | Aflossing in 2016 | Restschuld 31 december 2016 | Restschuld over 5 jaar | Resterende looptijd in jaren eind 2016 | Aflossingswijze | Aflossing 2017 | Gestelde zekerheden |
|---|-----------|-----------|-----------------|---------------|------------------|-----------------------------|-------------------------|-------------------|-----------------------------|------------------------|--|-----------------|----------------|---------------------|
| | | € | | | % | € | € | € | € | € | | | € | |
| Schulden aan kredietinstellingen | | | | | | | | | | | | | | |
| ING Bank | 1-jul-00 | 1.089.073 | 30 jaar | bancair | 2,45% | 535.461 | 0 | 36.302 | 499.159 | 317.649 | 14 | kwartaal | 36.302 | borging |
| ING Bank | 1-jul-00 | 226.890 | 30 jaar | bancair | 2,45% | 111.545 | 0 | 7.564 | 103.981 | 66.161 | 14 | kwartaal | 7.564 | borging |
| ING Bank | 1-sep-06 | 500.000 | 15 jaar | bancair | 4,20% | 194.750 | 0 | 33.000 | 161.750 | 0 | 5 | kwartaal | 33.000 | borging |
| ING Bank | 27-dec-05 | 1.100.000 | 30 jaar | bancair | 2,45% | 733.000 | 0 | 36.700 | 696.300 | 512.800 | 19 | kwartaal | 36.700 | borging |
| ING Bank | 27-dec-05 | 325.000 | 30 jaar | bancair | 2,45% | 217.000 | 0 | 10.800 | 206.200 | 152.200 | 19 | kwartaal | 10.800 | borging |
| ING Bank | 17-jul-06 | 400.000 | 20 jaar | bancair | 4,39% | 215.000 | 0 | 20.000 | 195.000 | 95.000 | 10 | kwartaal | 20.000 | borging |
| BNG Bank | 15-mei-03 | 2.100.000 | 20 jaar | bancair | 4,47% | 735.000 | 0 | 105.000 | 630.000 | 105.000 | 7 | jaar | 105.000 | borging |
| BNG Bank | 15-mei-03 | 4.700.000 | 40 jaar | bancair | 2,49% | 3.172.500 | 0 | 117.500 | 3.055.000 | 2.467.500 | 27 | jaar | 117.500 | borging |
| BNG Bank | 1-apr-10 | 1.800.000 | 30 jaar | bancair | 1,25% | 1.470.000 | 0 | 60.000 | 1.410.000 | 1.110.000 | 24 | kwartaal | 60.000 | borging |
| NWB Bank | 1-apr-10 | 1.800.000 | 30 jaar | bancair | 3,86% | 1.500.000 | 0 | 60.000 | 1.440.000 | 1.140.000 | 24 | jaar | 60.000 | borging |
| NWB Bank | 7-sep-10 | 1.050.000 | 16 jaar | bancair | 2,78% | 721.875 | 0 | 65.625 | 656.250 | 328.125 | 10 | jaar | 65.625 | borging |
| | | | | | | 9.606.131 | 0 | 552.491 | 9.053.640 | 6.294.435 | | | 552.491 | |
| Overige langlopende schulden | | | | | | | | | | | | | | |
| Stichting De Brug | 22-dec-16 | 200.000 | 5 jaar | achtergesteld | 2,50% | 0 | 200.000 | 0 | 200.000 | 0 | 5 | einde looptijd | 0 | geen |
| | | | | | | 0 | 200.000 | 0 | 200.000 | 0 | | | 0 | |
| Disagio m.b.t. schulden aan kredietinstellingen | | | | | | -7.094 | 0 | -1.698 | -5.396 | 0 | | | | |
| Totaal | | | | | | 9.599.037 | 200.000 | 550.793 | 9.248.244 | 6.294.435 | | | 552.491 | |

5.1.15 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING

5.1.15.1 GESEGMENTEERDE RESULTATENREKENING OVER 2016

| SEGMENT VERSLAVINGS- EN VOLWASSENENZORG | Ref. | 2016 € | 2015 € |
|---|------|-----------------------|-----------------------|
| BEDRIJFSOPBRENGSTEN: | | | |
| Opbrengsten zorgprestaties | 13 | 22.120.014 | 18.924.047 |
| Subsidies | 14 | 1.108.382 | 1.138.759 |
| Overige bedrijfsopbrengsten | 15 | 4.957.725 | 4.591.547 |
| Som der bedrijfsopbrengsten | | <u>28.186.121</u> | <u>24.654.353</u> |
| BEDRIJFSLASTEN: | | | |
| Personeelskosten | 16 | 21.156.178 | 17.792.289 |
| Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa | 17 | 611.105 | 606.741 |
| Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa | 18 | 0 | 0 |
| Overige bedrijfskosten | 19 | 5.266.977 | 5.482.011 |
| Som der bedrijfslasten | | <u>27.034.260</u> | <u>23.881.041</u> |
| BEDRIJFSRESULTAAT | | 1.151.861 | 773.312 |
| Financiële baten en lasten | 20 | -369.179 | -314.028 |
| RESULTAAT BOEKJAAR | | <u><u>782.682</u></u> | <u><u>459.284</u></u> |
| RESULTAATSBESTEMMING | | | |
| <i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i> | | <u>2016</u> € | <u>2015</u> € |
| Toevoeging/onttrekking: | | | |
| Bestemmingsreserve - Gemeente Dordrecht | | -98.800 | -7.352 |
| Bestemmingsreserve - onderhoudsprojecten | | -11.254 | 0 |
| Bestemmingsfonds - reserve aanvaardbare kosten | | 1.216.808 | 384.769 |
| Algemene reserves | | -324.072 | 81.867 |
| | | <u><u>782.682</u></u> | <u><u>459.284</u></u> |

5.1.15 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING

5.1.15.1 GESEGMENTEERDE RESULTATENREKENING OVER 2016

| SEGMENT KINDER- EN JEUGDHULPVERLENING | Ref. | 2016 € | 2015 € |
|---|------|------------------------|------------------------|
| BEDRIJFSOPBRENGSTEN: | | | |
| Opbrengsten zorgprestaties | 13 | 3.090.935 | 2.724.916 |
| Subsidies | 14 | 803 | 5.635 |
| Overige bedrijfsopbrengsten | 15 | 466 | 175 |
| Som der bedrijfsopbrengsten | | <u>3.092.204</u> | <u>2.730.726</u> |
| BEDRIJFSLASTEN: | | | |
| Personeelskosten | 16 | 2.247.042 | 2.130.043 |
| Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa | 17 | 10.779 | 12.885 |
| Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa | 18 | 0 | 0 |
| Overige bedrijfskosten | 19 | 1.335.561 | 970.799 |
| Som der bedrijfslasten | | <u>3.593.382</u> | <u>3.113.727</u> |
| BEDRIJFSRESULTAAT | | -501.178 | -383.001 |
| Financiële baten en lasten | 20 | -8.130 | -4.771 |
| RESULTAAT BOEKJAAR | | <u><u>-509.308</u></u> | <u><u>-387.772</u></u> |
| RESULTAATSBESTEMMING | | | |
| <i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i> | | <u>2016</u> € | <u>2015</u> € |
| Toevoeging/onttrekking: | | | |
| Bestemmingsfonds - reserve aanvaardbare kosten | | -509.308 | -387.772 |
| | | <u><u>-509.308</u></u> | <u><u>-387.772</u></u> |
| 5.1.15.2 AANSLUITING TOTAAL RESULTAAT MET RESULTAAT SEGMENTEN | | | |
| | | <u>2016</u> € | <u>2015</u> € |
| Resultaat volgens gesegmenteerde resultatenrekeningen (enkelvoudig): | | | |
| Segment Verslavings- en Volwassenenzorg | | 782.682 | 459.284 |
| Segment Kinder- en Jeugdhulpverlening | | -509.308 | -387.772 |
| | | <u>273.374</u> | <u>71.512</u> |
| Resultaat volgens resultatenrekening (enkelvoudig) | | <u><u>273.374</u></u> | <u><u>71.512</u></u> |

5.1.15 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING

BATEN

13. Opbrengsten zorgprestaties

| <i>De specificatie is als volgt:</i> | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|---|-------------------|-------------------|
| | € | € |
| Opbrengsten zorgverzekeringswet | 18.557.652 | 15.535.188 |
| Opbrengsten Ministerie van Veiligheid en Justitie | 1.209.444 | 1.109.599 |
| Opbrengsten Jeugdzorg | 2.928.008 | 2.544.261 |
| Opbrengsten WMO | 1.808.419 | 1.804.292 |
| Overige zorgprestaties | 707.426 | 655.623 |
| Totaal | <u>25.210.949</u> | <u>21.648.963</u> |

14. Subsidies

| <i>De specificatie is als volgt:</i> | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|---|------------------|------------------|
| | € | € |
| Rijkssubsidies vanwege het Ministerie van VWS | 8.972 | 89.929 |
| Beschikbaarheidsbijdragen Opleidingen | 55.810 | 55.299 |
| Subsidies vanwege Provincies en gemeenten: | | |
| Subsidie gemeente Dordrecht - maatschappelijke opvang | 526.417 | 433.431 |
| Subsidie gemeente Apeldoorn - begeleiding en dagbesteding | 485.413 | 561.489 |
| Overige subsidies | 32.573 | 4.246 |
| Totaal | <u>1.109.185</u> | <u>1.144.394</u> |

Toelichting:

De MO-subsidie 2016 van de gemeente Dordrecht bedraagt € 462.860. Het verschil ad € 63.557 betreft eencorrectie met betrekking tot de subsidie-afrekening 2015.

15. Overige bedrijfsopbrengsten

| <i>De specificatie is als volgt :</i> | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|---------------------------------------|------------------|------------------|
| | € | € |
| Overige dienstverlening: | | |
| Overige dienstverlening | 3.402.841 | 2.849.438 |
| Overige subsidies: | | |
| Giften, bijdragen e.d. | 712.449 | 656.608 |
| Overige opbrengsten: | | |
| Verhuuropbrengsten | 583.071 | 601.523 |
| Overige opbrengsten | 259.830 | 484.153 |
| Totaal | <u>4.958.191</u> | <u>4.591.722</u> |

5.1.15 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING

LASTEN

16. Personeelskosten*De specificatie is als volgt :*

| | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|--|--------------------------|--------------------------|
| | € | € |
| Lonen en salarissen | 16.459.632 | 14.466.655 |
| Sociale lasten | 2.486.978 | 2.182.643 |
| Pensioenpremie | 1.356.968 | 1.200.810 |
| Andere personeelskosten: | | |
| Overige personeelskosten | 864.456 | 696.415 |
| Ontvangen ziekengeld | -306.657 | -314.430 |
| Sub-totaal | <u>20.861.377</u> | <u>18.232.093</u> |
| Personeel niet in loondienst | 2.541.843 | 1.690.239 |
| Totaal personeelskosten | <u><u>23.403.220</u></u> | <u><u>19.922.332</u></u> |
| Specificatie gemiddeld aantal personeelsleden (in FTE's) per segment (exclusief stagiaires): | | |
| Verslavings- en volwassenenzorg | 288 | 276 |
| Kinder- en jeugdhulpverlening | 36 | 32 |
| Gemiddeld aantal personeelsleden op basis van full-time eenheden | <u><u>324</u></u> | <u><u>308</u></u> |

17. Afschrijvingen vaste activa*De specificatie is als volgt :*

| | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|--|-----------------------|-----------------------|
| | € | € |
| Afschrijvingen: | | |
| - immateriële vaste activa | 0 | 0 |
| - materiële vaste activa | 622.507 | 666.489 |
| Resultaat verkoop materiële vaste activa | -623 | -46.863 |
| Totaal afschrijvingen | <u><u>621.884</u></u> | <u><u>619.626</u></u> |

18. Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa*De specificatie is als volgt:*

| | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|--------------------------------------|-----------------|-----------------|
| | € | € |
| Bijzondere waardeverminderingen van: | | |
| - materiële vaste activa | 0 | 0 |
| Totaal | <u><u>0</u></u> | <u><u>0</u></u> |

5.1.15 TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE RESULTATENREKENING

LASTEN

19. Overige bedrijfskosten*De specificatie is als volgt :*

| | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|--|-------------------------|-------------------------|
| | € | € |
| Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten | 885.956 | 885.209 |
| Algemene kosten | 2.279.351 | 2.064.289 |
| Patiënt- en bewonersgebonden kosten | 449.896 | 333.108 |
| Onderhoud en energiekosten: | | |
| - Onderhoud | 329.726 | 342.988 |
| - Energie | <u>520.156</u> | <u>486.514</u> |
| Subtotaal | 849.882 | 829.502 |
| Huur en leasing | 2.098.699 | 2.212.105 |
| Dotaties en vrijval voorzieningen | 38.754 | 128.597 |
| Totaal bedrijfskosten | <u><u>6.602.538</u></u> | <u><u>6.452.810</u></u> |

20. Financiële baten en lasten*De specificatie is als volgt :*

| | <u>2016</u> | <u>2015</u> |
|-----------------------------------|------------------------|------------------------|
| | € | € |
| Rentebaten | <u>47.884</u> | <u>57.246</u> |
| Sub-totaal financiële baten | 47.884 | 57.246 |
| Rentelasten | -308.463 | -339.566 |
| Resultaat deelnemingen | <u>-116.730</u> | <u>-36.479</u> |
| Sub-totaal financiële lasten | -425.193 | -376.045 |
| Totaal financiële baten en lasten | <u><u>-377.309</u></u> | <u><u>-318.799</u></u> |

Vaststelling en goedkeuring jaarrekening

De raad van bestuur van Stichting De Hoop heeft de jaarrekening 2016 vastgesteld in de vergadering van 17 mei 2017.

De raad van toezicht van de Stichting De Hoop heeft de jaarrekening 2016 goedgekeurd in de vergadering van 17 mei 2017.

Resultaatbestemming

Het resultaat wordt verdeeld volgens de resultaatverdeling in de resultatenrekening.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na balansdatum geen noemenswaardige gebeurtenissen voor gedaan.

Ondertekening door bestuurders en toezichthouders

leden Raad van Bestuur

leden Raad van Toezicht

w.g.
J. de Gruijter
voorzitter

w.g.
C. Kleingeld
voorzitter

w.g.
B. Gort
lid

w.g.
J. den Heijer
lid

w.g.
L. Malschaert
lid

w.g.
G.J. Bosland
lid

w.g.
P. Verhoeve
lid

w.g.
H. de Ruiten
lid

5.2 OVERIGE GEGEVENS

5.2 OVERIGE GEGEVENS

5.2.1 Statutaire regeling resultaatbestemming

In de statuten is niets bepaald ten aanzien van de resultaatbestemming.

5.2.2 Nevenvestigingen

Stichting De Hoop heeft nevenvestigingen in Beekbergen (Horeb), Vlissingen, Rotterdam, Amersfoort en Houten.

5.2.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is opgenomen op de volgende pagina.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de raad van toezicht van Stichting de Hoop

VERKLARING OVER DE IN DIT JAARDOCUMENT OPGENOMEN JAARREKENING 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting de Hoop te Dordrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaardocument opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting de Hoop op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi (RVW).

De jaarrekening bestaat uit:

4. De geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2016.
5. De geconsolideerde en enkelvoudige resultatenrekening over 2016.
6. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van Stichting de Hoop zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

VERKLARING OVER DE IN DIT JAARDOCUMENT OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaardocument andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag.
- De overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten van de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur voor de jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de RVW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de Regeling Controleprotocol WNT 2016 ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 30 mei 2017

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. J.A. Walhout RA